T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

KASTAMONU KENTSEL SİT ALANI SOKAK MOBİLYALARI İÇİN BİR TASARIM REHBERİ ÖNERİSİ

HAVVANUR AYAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOÇ. DR. NUR BELKAYALI

TEMMUZ - 2024
KASTAMONU

TEZ ONAYI

Havvanur AYAL tarafından hazırlanan "**KASTAMONU KENTSEL SİT ALANI SOKAK MOBİLYALARI İÇİN BİR TASARIM REHBERİ ÖNERİSİ**" adlı tez çalışmasının savunma sınavı **04.07.2024** tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Doç. Dr. Nur BELKAYALI Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Çiğdem SAKICI Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Alper SAĞLIK Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	.....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş olan bu tez Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunca onanmıştır.

Enstitü Müdürü Doç. Dr. Selçuk MEMİŞ .....

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Havvanur AYAL

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KASTAMONU KENTSEL SİT ALANI SOKAK MOBİLYALARI İÇİN BİR TASARIM REHBERİ ÖNERİSİ

HAVVANUR AYAL

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN:DOÇ. DR. NUR BELKAYALI

Kent kimliği barındırdığı canlı ve cansız bütün unsurların tarihi ve kültürel gelişimi, coğrafi konumu, barındırdığı elemanların karakteri gibi doğal ve beşeri faktörlerden etkilenmiştir. Geçmişten günümüze gerçekleşen kitlesel göç ve nüfus artışı sonucu oluşan hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler, toplum yapısındaki değişimler, mimarideki ve sokak mobilyalarındaki tekdüzelik gibi etmenler kent kimliğinin yapısını bozmuş ve sürekliliğini tehdit eder hale gelmiştir. Kastamonu birçok medeniyete ve tarihi olaya ev sahipliği yapmış, hali hazırda çok sayıda tarihi ticari alana ve geleneksel konuta sahiptir. Kent barındırdığı değerlerle tarihi kimliğe sahip olmasına rağmen Kastamonu kent dokusunun ön plana çıkamadığı tespit edilmiştir. Bu duruma tarihi dokuya uygun planlama ve tasarım yaklaşımlarında eksiklikler olması, gerekli müdahalelerin yapılmasında geç kalınmasına bağlı olarak bozulmalar yaşanması, yapılan sağlıklaştırma çalışmalarının tek yönlü olması, kent kimliği ile uyumlu sokak mobilyalarının eksikliği gibi faktörlerin sebep olduğu belirlenmiştir. Bundan dolayı Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda konumlandırılan sokak mobilyalarına yönelik tasarım rehberi önerisine ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın amacı; sokak mobilyalarına yönelik tasarım rehberi oluşturarak Kastamonu kent kimliğini korumak, sürdürülebilirliği sağlarken mekânsal kaliteyi ve yaşam kalitesini arttırmak, kullanıcılar arasında eşitlik sağlamaktır. Çalışma kapsamında tarihi kimliği ile ön plana çıkan kentlerdeki sokak mobilyaları incelenmiştir. Kentsel sit alanında bulunan sokaklarda analizler yapılmıştır. Mevcut sokak mobilyaları irdelenmiş ve kullanıcı görüşleri dikkate alınmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda incelenen sokakların birçoğunda sokak mobilyalarının sayıca yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Mevcuttaki sokak mobilyalarının tarihi doku ile uyumlu olmadığı görülmüştür. Kentsel sit alanı kullanıcılarının sokak mobilyalarından memnun olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda Kastamonu Kentsel Sit Alanı sokak mobilyaları için tasarım rehberi oluşturulmuş ve bazı standartlar belirlenmiştir. Tasarım Rehberi önerisi doğrultusunda Belediye Caddesi ve İbni Neccar Sokak örnekleri ele alınıp görselleştirme yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Kent Kimliği, Kastamonu, Tasarım Rehberi, Sokak Mobilyası, Sokak Manzarası, Çağrışım Burcu Tekniği

Temmuz 2024, 204 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

A DESING GUIDE PROPOSAL FOR KASTAMONU URBAN SITE STREET FURNITURES

HAVVANUR AYAL

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SCIENCE
DEPARTMENT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE
SUPERVISOR:ASSOC. PROF. DR. NUR BELKAYALI

Urban identity has been influenced by natural and human factors such as the historical and cultural development of all living and non-living elements, geographical location, and the character of the elements it hosts. Factors such as rapid urbanization as a result of mass migration and population growth from past to present, technological developments, changes in social structure, uniformity in architecture and street furniture have disrupted the structure of urban identity and threatened its continuity. Kastamonu has hosted many civilizations and historical events and currently has many historical commercial areas and traditional residences. Although the city has a historical identity with the values it harbors, it has been determined that Kastamonu urban texture cannot come to the forefront. It has been determined that this situation is caused by factors such as the lack of planning and design approaches suitable for the historical texture, deterioration due to the delay in making the necessary interventions, the unidirectionality of the sanitization works, and the lack of street furniture compatible with the urban identity. Therefore, there is a need for a design guide proposal for street furniture located in Kastamonu Urban Protected Area. The aim of the study is to protect Kastamonu urban identity by creating a design guide for street furniture, to increase spatial quality and quality of life while ensuring sustainability, and to ensure equality among users. Within the scope of the study, street furniture in cities that stand out with their historical identity were analyzed. Analyzes were made on the streets located in the urban protected area. Existing street furniture was analyzed and user opinions were taken into consideration. As a result of the studies, it was determined that the number of street furniture is insufficient in most of the streets examined. It has been observed that the existing street furniture is not compatible with the historical texture. It was determined that the users of the urban protected area were not satisfied with the street furniture. As a result of the study, a design guide for street furniture in Kastamonu Urban Conservation Area was created and some standards were determined. In line with the Design Guide proposal, examples of Belediye Street and Ibni Neccar Street were taken and visualized.

KEYWORDS: Urban Identity, Kastamonu, Design Guide, Street Furniture, Street View, Association Sign Technique

July 2024, 204 Page

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sürecinde bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Nur BELKAYALI'ya, anketime katkıda bulunan değerli Kastamonu halkına, Kastamonu Üniversitesi akademisyenlerine, Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü çalışanlarına, Kastamonu Belediyesi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim. Bugünlere gelmemde benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme minnetlerimi ve hürmetlerimi sunarım.

HAVVANUR AYAL

Kastamonu, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **ix**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **xiii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xiv**
1. GİRİŞ **1**
2. KURAMSAL TEMELLER **4**
2.1 Kent Kimliği 4
2.2 Sokak Mobilyaları 8
2.2.1 Sokak Mobilyalarının Sınıflandırılması 10
2.2.2 Sokak Mobilyalarının Tasarım Süreci 12
2.2.3 Sokak Mobilyası Örnekleri 15
2.2.3.1 Sınırlandırıcılar 15
2.2.3.2 İşaret ve bilgi levhaları 19
2.2.3.3 Aydınlatma elemanları 22
2.2.3.4 Oturma birimleri 26
2.2.3.5 Su öğeleri 32
2.2.3.6 Bitkilendirme 36
2.2.3.7 Çöp kovaları 44
2.2.3.8 Sanatsal öğeler 47
2.2.3.9 Bilgilendirme panoları 51
2.3 Tasarım Rehberi 53
3. MATERYAL ve YÖNTEM **60**
3.1 Materyal 60
3.2 Çalışma Alanı Özellikleri 61
3.3 Yöntem 66
3.3.1 Literatür Araştırması 67
3.3.2 Çalışma Alanının Değerlendirilmesi 68
3.3.3 Anket Yöntemi 68
3.3.4 Çağrışım Burcu Tekniği 70
4. BULGULAR **72**
4.1 Alan Analizleri 72
4.1.1 Kefeli Sokak 74
4.1.2 Atabey Sokak-Kırkızlar Sokak 77
4.1.3 İbni Neccar Sokak 79
4.1.4 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi 83
4.1.5 Feyzi Efendi Sokak- Mehmet Feyzi Efendi Sokak 86
4.1.6 Mutaflar Çarşısı Sokak 93
4.1.7 Yılanlı Cami Sokak 95
4.1.8 İplikçiler Çarşısı Sokak 96

4.1.9 Nalburlar Çarşısı Sokak-2. Aktarlar Çarşısı Sokak 98
4.1.10 Mahkemealtı Sokak-Ovalı Pazarı Sokak 101
4.1.11 Belediye Caddesi 104
4.1.12 Aşağı İmaret Sokak 108
4.1.13 Cumhuriyet Caddesi 111
4.1.14 Şube Caddesi-Hükümet Caddesi 115
4.1.15 10. Aralık Caddesi 119
4.1.16 Kuleli Sokak- Çoruk Sokak 121
4.2 Kastamonu Kentsel Sit Alanı Renk Paleti 124
4.3 Anket Analizleri 126
4.3.1 Kastamonu Kentsel Sit Alanı Kullanıcılarına Ait Anket Analizleri 127
4.3.1.1 Frekans analizleri 127
4.3.1.2 Güvenilirlik analizi 139
4.3.1.3 Normallik varsayımı 139
4.3.1.4 Parametrik hipotez sınamaları 140
4.3.2 Uzman Katılımcı Anket Uygulaması 145
4.4 Çağrışım Burcu Tekniği 149
5. TARTIŞMA 154
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 156
6.1 Tasarım Rehberi Önerisi 158
6.1.1 Bitki Seçimi 159
6.1.2 Malzeme Seçimi 160
6.1.3 Renk Seçimi 161
6.1.4 Form Seçimi 164
6.1.5 Maliyet 164
6.2 Sokak Tasarımları Önerisi 165
KAYNAKLAR 172
EKLER 184
EK 1. Kastamonu Kentsel Sit Alanı Kullanıcılarının Anketi 185
EK 2. Uzman Katılımcı Anketi 191
EK 3. Mekan Kimlik Kartları 193
EK 4. Anket Uygulaması Onayı 202
EK 5. Kastamonu Belediyesi Uzman Anket Onayı 203
ÖZGEÇMİŞ 204

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Kent oluşumunu etkileyen faktörler 5
Şekil 2.2. Kent kimliği bileşenleri 8
Şekil 2.3 Santa Domingo baba tasarımı 16
Şekil 2.4 Santa Maria Alla Porta Kilisesi 16
Şekil 2.5 Palazzo Dei Diamanti 17
Şekil 2.6 Portsmouth'da bulunan baba örneği 18
Şekil 2.7 Eski Top Direkleri 19
Şekil 2.8 Eski Bamberg şehri 19
Şekil 2.9 Kotor kentinde bulunan tabela tasarımları 20
Şekil 2.10 Kotor kentinde bulunan tabela tasarımları örnekleri 20
Şekil 2.11 Tarihi seramik sokak adı tabelası 21
Şekil 2.12 Modern sokak adı tabelası 21
Şekil 2.13 Trafik lambası şeması 22
Şekil 2.14 Trafik lambası örneği 22
Şekil 2.15 Toledo Kenti sokak kentinde yer alan aydınlatma örneği-1 23
Şekil 2.16 Toledo Kenti sokak kentinde yer alan aydınlatma örneği-2 23
Şekil 2.17 Tarihi alanda konumlandırılan aydınlatma örneği 24
Şekil 2.18 Prag Altın Yol 25
Şekil 2.19 Prag'da yer alan aydınlatma ve sanatsal öğe örnekleri 25
Şekil 2.20 Paris sokak lambası örneği 26
Şekil 2.21 Chopin Bankı 27
Şekil 2.22 Park Güell, ana kapı 27
Şekil 2.23 Park Güell, oturma elemanı tasarımı 28
Şekil 2.24 Cami-Katedralin avlusu 29
Şekil 2.25 Vadstena Belediye Meydanı 29
Şekil 2.26 Vadstena oturma elemanı örneği 30
Şekil 2.27 Thisted oturma elemanı tasarımı 30
Şekil 2.28 Altstadt turisttik bölgesi 31
Şekil 2.29 Hindistan Mumbai 32
Şekil 2.30 Castello Sforzesco çeşme örneği 32
Şekil 2.31 Castello Sforzesco çeşme detayı 33
Şekil 2.32 Shivaji Parkı çeşme örneği 33
Şekil 2.33 Namazgah Çeşmesi 34
Şekil 2.34 Eligüzel Çeşmesi 35
Şekil 2.35 İsmail Bey Çeşmesi 36
Şekil 2.36 Ağaç adası tasarımı 37
Şekil 2.37 Ağaç adası ve çevre ilişkisi 37
Şekil 2.38 Lincoln's Inn Onur Derneği bitki kasası örnekleri 38
Şekil 2.39 Bitki kasası detayı 38
Şekil 2.40 Latimer Road Metro İstasyonu 39
Şekil 2.41 Santa Fe şehri sokak örneği 39
Şekil 2.42 Karadağ, Kotor sokak örneği 40
Şekil 2.43 Ancoats Urban Village koruma alanı 41
Şekil 2.44 Bey Mahallesi 41

Şekil 2.45 Moda Meydanı 42
Şekil 2.46 Bitkilendirme amaçlı kullanılan yalak 43
Şekil 2.47 Bitkilendirme Örneği 43
Şekil 2.48 Milano Via Monte Napoleone 44
Şekil 2.49 Tarihi pazar yeri sokak mobilyası örnekleri 45
Şekil 2.50 Piotrkowska Caddesi sokak mobilyası örnekleri 45
Şekil 2.51 Piotrkowska Caddesi'nde bulunan çöp kovası örneği 46
Şekil 2.52 Prague Street 46
Şekil 2.53 Palermo çöp kovası örneği 47
Şekil 2.54 Bremer Loch 48
Şekil 2.55. Sokak lambasına dönüştürülmüş 19. Yüzyıldan kalma su pompası 48
Şekil 2.56 Viktorya dönemi posta kutusu 49
Şekil 2.57 Edward VII dönemi posta kutusu 49
Şekil 2.58 İngiltere – Kırmızı telefon kulübesi 50
Şekil 2.59 Kırmızı telefon kulübesi kent kullanımı 51
Şekil 2.60 Castello Sforzesco bilgilendirme panoları 52
Şekil 2.61 Mount Sandel Kalesi bilgilendirme panosu örneği 52
Şekil 2.62. Tasarım rehberi hazırlama aşamaları 55
Şekil 2.63 Tarihi alanda bitkilendirme örneği 56
Şekil 2.64 Tarihi bölgede otopark tasarım örneği 57
Şekil 2.65 Yürüyüş yolunda bordür örneği 57
Şekil 2.66 Loudoun Street üzerinde bulunan sokak mobilyaları 58
Şekil 2.67 Tabela örneği 59
Şekil 2.68. Bilgilendirme panosu örneği 59
Şekil 3.1 Mekan kimlik kartı örneği 61
Şekil 3.2 Çalışma alanı lokasyonu 65
Şekil 3.3. Çalışma sürecinde izlenen yönteme ilişkin akış şeması 67
Şekil 4.1 Çalışma alanında sokak konumları 73
Şekil 4.2 Kefeli Sokak, Atabey Sokak, İbni Neccar Sokak aksı 74
Şekil 4.3 Yakupağa Külliyesi 75
Şekil 4.4 Kefeli Sokak-1 76
Şekil 4.5 Kefeli Sokak-2 76
Şekil 4.6 Atabeygazi Cami 77
Şekil 4.7 Kırkızlar Sokak ve Atabeygazi Cami girişi 77
Şekil 4.8 Atabey Sokak-1 78
Şekil 4.9 Atabey Sokak-2 79
Şekil 4.10 İbni Neccar Cami 80
Şekil 4.11 İbni Neccar Sokak-1 81
Şekil 4.12 İbni Neccar Sokak-2 81
Şekil 4.13 İbni Neccar Sokak-3 82
Şekil 4.14 İbni Neccar Sokak-4 82
Şekil 4.15 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi 83
Şekil 4.16 Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi girişi 84
Şekil 4.17 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-1 84
Şekil 4.18 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-2 85
Şekil 4.19 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-3 85
Şekil 4.20 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-4 86
Şekil 4.21 Nasrullah Meydanı Çevresi 87
Şekil 4.22 Münire Medresesi 88

Şekil 4.23 Fevzi Efendi Sokak-1 ... 88
Şekil 4.24 Fevzi Efendi Sokak-3 ... 89
Şekil 4.25 Nasrullah Cami ve çevresi ... 90
Şekil 4.26 Mehmet Feyzi Efendi Sokak ... 90
Şekil 4.27 Nasrullah Meydanı oturma birimi örnekleri ... 91
Şekil 4.28 Nasrullah Meydanı girişi ... 92
Şekil 4.29 Nasrullah Meydanı'ndan M. Feyzi Efendi Sokak yönüne bakış ... 92
Şekil 4.30 Aşirefendi Hanı ... 93
Şekil 4.31 Mutaflar Çarşısı Sokak-1 ... 94
Şekil 4.32 Mutaflar Çarşısı Sokak-2 ... 94
Şekil 4.33 Yılanlı Cami'nin sokak perspektifinden görünüşü ... 95
Şekil 4.34 Yılanlı Sokak ... 96
Şekil 4.35 Penbe Han girişi ... 97
Şekil 4.36 İplikçiler Çarşısı Sokak ... 98
Şekil 4.37 Cem Sultan Bedesteni girişi ... 99
Şekil 4.38 Nalburlar Çarşısı Sokak ... 99
Şekil 4.39 Kurşunlu Han girişi ... 100
Şekil 4.40 2. Aktarlar Çarşısı Sokak ... 101
Şekil 4.41 Mahkemealtı Sokak ... 102
Şekil 4.42 Mahkemealtı Sokak ... 103
Şekil 4.43 Ovalı Pazarı Sokak ... 103
Şekil 4.44 Mahkemealtı Sokak ve Ovalı Pazarı Sokak Kesişimi ... 104
Şekil 4.45 Belediye Caddesi ... 105
Şekil 4.46 Belediye Caddesi ... 106
Şekil 4.47. Belediye Caddesi ile Banka Sokak'ın birleştiği köşe ... 107
Şekil 4.48 Belediye Caddesi ile Reşit Esen Sokak'ın birleştiği köşe ... 107
Şekil 4.49 Aşağı İmaret Sokak ... 108
Şekil 4.50 İsmail Bey Külliyesi girişi ... 109
Şekil 4.51 Aşağı İmaret Sokak-1 ... 110
Şekil 4.52 Aşağı İmaret Sokak-2 ... 110
Şekil 4.53 Cumhuriyet Meydanı'nın çevresinde bulunan caddeler ... 111
Şekil 4.54 Karaçomak Deresi Aksı ... 112
Şekil 4.55 Nasrullah Köprüsü ... 113
Şekil 4.56 Cumhuriyet Caddesi-1 ... 113
Şekil 4.57 Cumhuriyet Caddesi-2 ... 114
Şekil 4.58. Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan bank örneği ... 114
Şekil 4.59 Cumhuriyet Meydanı ... 115
Şekil 4.60 Şube Caddesi-1 ... 116
Şekil 4.61 Şube Caddesi-2 ... 116
Şekil 4.62 Şube Caddesi Anıtsal Duvar ... 117
Şekil 4.63 Hükümet Caddesi-1 ... 117
Şekil 4.64 Hükümet Caddesi-2 ... 118
Şekil 4.65 Hükümet Caddesi'nde bulunan anıtsal duvar ... 119
Şekil 4.66 10. Aralık Caddesi ... 120
Şekil 4.67 Hükümet Caddesi ... 120
Şekil 4.68 Kuleli Sokak- Çoruk Sokak ... 121
Şekil 4.69 Saat Kulesi ... 122
Şekil 4.70 Çoruk Sokak ve Kuleli Sokak birleşimi ... 122
Şekil 4.71 Saat kulesi merdivenleri üzerinde bulunan açıklıklar ... 123

Şekil 4.72 Kuleli Sokak 124
Şekil 4.73 Kastamonu Kentsel Sit Alanı hakim renk paleti. 126
Şekil 4.74 En çarpıcı sokak mobilyası 149
Şekil 4.75 Kastamonu'da öne çıkan özellik 150
Şekil 4.76 Kastamonu'da bulunan ortak buluşma alanı 151
Şekil 4.77 Kastamonu'nun çağrıştırdığı kelimeler 152
Şekil 4.78 Kastamonu'da bulunan mimari yapılar 153
Şekil 6.1 Renk paletinde bulunan 7-8 numaralı renkler 161
Şekil 6.2 Renk paletinde bulunan 1-2-3 numaralı renkler 162
Şekil 6.3 Renk paletinde bulunan 11-12 numaralı renkler 162
Şekil 6.4 Renk paletinde bulunan 4-5-6 numaralı renkler 163
Şekil 6.5 Renk paletinde bulunan 9 numaralı renk 163
Şekil 6.6 Renk paletinde bulunan 10 numaralı renk 163
Şekil 6.7 Renk paletinde bulunan 13-14 numaralı renkler 164
Şekil 6.8 Belediye Caddesi mevcut durumu-1 165
Şekil 6.9 Belediye Caddesi Önerisi-1 166
Şekil 6.10 Belediye Caddesi mevcut durum-2 167
Şekil 6.11 Belediye Caddesi Önerisi -2 168
Şekil 6.12 İbni Neccar Sokak mevcut durumu 169
Şekil 6.13 İbni Neccar Sokak Önerisi 170

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1 Cronbach's alpha derecelendirilmesi 69
Tablo 4.1 Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans tablosu 127
Tablo 4.2 Katılımcının kentsel sit alanlarında bulunan sokak mobilyaları ile ilgili görüşleri 129
Tablo 4.3 Sokak mobilyalarının mevcut durumlarıyla ilgili sorular 131
Tablo 4.4 Kastamonu kentsel sit alanı kimliği ve sokak mobilyaları ilişkisi 132
Tablo 4.5 Sokak mobilyası tasarımı ve estetik toplam puanlarının dağılımı 134
Tablo 4.6 Kastamonu hangi özelliği/özellikleri ile ön plana çıkmaktadır 134
Tablo 4.7 Kastamonu kentinin çağrıştırdığı kelimeler (1. ve 2. açık uçlu cevaplar) 135
Tablo 4.8 Kastamonu kentinin çağrıştırdığı kelimeler (3-4 ve 5. açık uçlu cevaplar) 136
Tablo 4.9 Ortak buluşma alan/alanları 137
Tablo 4.10 Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz (1-2 ve 3. açık uçlu sorular) 137
Tablo 4.11 Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz (4 ve 5. açık uçlu sorular) 138
Tablo 4.12 Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde bulunan en çarpıcı sokak mobilyası nedir? 138
Tablo 4.13 Güvenilirlik analizi 139
Tablo 4.14 Normallik varsayımı 139
Tablo 4.15 Cinsiyete göre puanların test edilmesi 140
Tablo 4.16 Yaş gruplarına göre puan farklılıkları 141
Tablo 4.17 Yaş değişkeninin estetik ve mevcut durum puanları yönünden Post-Hoc (Tukey) bulguları 141
Tablo 4.18 Eğitim duruma göre puan farklılıkları 142
Tablo 4.19 Kentsel sit alanında hangi gerekçeyle bulunuyorsunuz? 143
Tablo 4.20 Kent sit alanlarında bulunma gerekçelerine göre değişkeninin tasarım, estetik ve mevcut durum puanları yönünden Post-Hoc (Tukey) bulguları 143
Tablo 4.21 Kentsel sit alanları kullanma süreleri 144
Tablo 4.22 Kentsel sit alanları kullanma süreniz nedir? Post Hoc (Tukey) 145
Tablo 4.23 Sokak mobilyalarına yönelik öneriler 146
Tablo 4.24 Mevcut sokak mobilyalarında ortak tasarımların varlığı 146
Tablo 4.25 Sokak mobilyalarının konumlandırıldığı tarihi alanlara etkisine ilişkin değerlendirme 147
Tablo 4.26 Sokak mobilyaları konumlandırıldığı tarihi alanları etkisi 147
Tablo 4.27 Mevcut sokak mobilyalarının çevresindeki canlılara faydası 148
Tablo 4.28 Mevcut sokak mobilyalarının çevreye katkı örnekleri 148
Tablo 4.29 Mevcut sokak mobilyası tasarımlarında devamlılık var mı? 149

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

AUTOCAD	**:** Computer Aided Design
KUDEP	**:** Koruma Uygulama Denetleme Bürosu
SPSS	**:** Statistical Package for the Social Sciences
UNESCO	**:** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

İnsan doğası gereği aidiyet hissinin etkisiyle yaşadığı çevreyi değiştirme eğilimindedir. Bu değişimler insanların kültürel parçasıdır. Algısal olarak bakıldığında kentleri birbirinden farklılaştıran en önemli faktörlerden biri kent kimliğidir. Çünkü kentlerin tarihi birikimi, coğrafi ve kültürel özellikleri, geleneksel mimari dokusu, fiziksel çevresi, ekonomik gelir kaynakları gibi unsurları kent kimliğini oluşturur ve bu özelliklerin birbiri ile tam olarak aynı olmaması kentlerin özgünlüğünü ortaya koyar. Kent kimliğini tanımlamak için belirtilen özelliklerin haricinde tüm duyu organlarının ve zamanın da ele alınması gerekmektedir (Uçkaç, 2006).

Yakın geçmişte yapılan müdahaleler ile kentlerde binlerce yıllık birikim ile oluşan kimlik zarar görmüştür. Tarihi kentlerde oluşan bu zarar daha yıkıcı olup tarihsel sürekliliği bozmaktadır. Kentler ve kentliler tarihi süreci belleğinde tutarak bunu kent yaşantısına aktarmaktadır. Kentlerdeki tarihsel sürekliliğin sağlanması ile kentlilerin aidiyet ve sahiplenme duyguları güçlenir, kent kimliği ve kültürel miras korunur. Kentlerin tarihi mirası geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kurmaktadır. Aynı zamanda kuşaklar arasındaki iletişimin önemli bir parçasıdır ve yenilenemeyen sınırlı kaynaklardandır. Sıklıkla yenilenen mekanlar, değiştirilen cadde, sokak, meydan isimleri kentlileri yaşadıkları çevreye yabancılaştırır ve aidiyet duygusunu azaltır. İnsanların aidiyet duygusuna olan ihtiyacı temel gereksinimlerdendir (Aslan, 2016; Kiper, 2016).

Dünya tarihi veya insanlık tarihi kentlerin tarihi olarak kabul edilmekte ve bu yüzden kent yaşamının ve çevre-insan ilişkisinin incelenmesi önemlidir. Kent kimliği toplumsal duyguyu ve kent ruhunu yansıtır. Kentler barındırdıkları değerlerle kent kimliğinin çerçevesini oluşturur. Kent kimliği doğru analiz ile güçlendirilerek avantajlar elde edilebilir ve küçük farklılıklar kenti öne çıkarabilir (Çınar vd., 2021).

Kent kullanıcılarının bireysel ve sosyal olarak çevresiyle kurduğu estetik ilişki kişiden kişiye değişmekte, insanlar arasındaki ortak kültür oluşmaktadır. Bu ortak kültürün oluşturduğu kent kimliğinde yapay çevrede kendini ortaya koyan unsurlardan biri de sokak mobilyalarıdır (Gültürk, 2016; Şişman, 2016). İnsanların yaşadığı doğal ve

yapay çevrenin düzeni sağlandıkça kentlilerin yaşam kalitesi artmaktadır. Yaşam kalitesi artan alanlar daha fazla tercih edilebilir hale gelmektedir. Bundan dolayı sokak mobilyalarının doğru tasarlanması ve konumlandırılması önem arz etmektedir.

Sokak mobilyalarının hizmet ettiği kullanıcı kitlesi belirli olmayıp yaş, cinsiyet, kişi sayısı ve ekonomik durum gibi yönlerden de tanımlı değildir. Tüm kent sakinlerinin ve ziyaretçilerin kullanımındadır. Sokak mobilyaları kentsel ilişkilere etki eder. Bundan dolayı tutarlı ve devamlı olması gereken kent kimliğinin sağlanması ve kent yaşamının kolaylaştırılması amacıyla sokak mobilyalarının bilinçli tasarlanması, konumlandırılacağı bölgenin kimlik özelliklerini yansıtması önemlidir.

Mevcut akademik çalışmalar incelendiğinde kent kimliği ve kentsel tasarım rehberleri üzerine çalışmalar olmasına rağmen sokak mobilyalarına yönelik tasarım rehberi çalışmaları sınırlıdır. Fakat yurt dışı çalışmalarında bu konu üzerinde durulduğu gözlemlenmiştir. Kastamonu kenti binlerce yıllık birikimi olması sebebiyle Türkiye'de önemli bir yere sahip olması gerekirken ön plana çıkamadığı belirlenmiştir. Bu duruma; tarihi dokuya uygun planlama ve tasarım yaklaşımlarında eksiklikler olması, gerekli müdahalelerin yapılmasında geç kalınmasına bağlı olarak bozulmalar yaşanması, yapılan sağlıklaştırma çalışmalarının tek yönlü olması, kent kimliği ile uyumlu sokak mobilyalarının eksikliği gibi faktörler sebep olmuştur. Kastamonu kentinin değerlerini ön plana çıkarabilmek için belirtilen faktörlerden biri olan sokak mobilyalarının irdelenmesi önem arz etmektedir.

Çalışma kapsamında kent, kent kimliği, sokak mobilyası ve tasarım rehberi kavramları ele alınmıştır. Sokak mobilyaları sınıflandırılmış ve sokak mobilyalarının tasarım süreci irdelenmiştir. Tarihi kimliği bulunan ve bu kimliğin sürekliliğini sağlayabilmiş kentlerin sokak mobilyası örnekleri incelenmiştir. İncelenen örneklerin Kastamonu kentine özgün sokak mobilyası tasarımına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Literatür araştırmasının ardından saha çalışması yapılmıştır. Saha çalışmasında Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan, Kastamonu geleneksel konut dokusunun ve ticari dokunun yoğunlukta olduğu sokaklar tercih edilmiştir. Alan analizleri doğrultusunda çalışma alanında konumlandırılacak sokak mobilyalarının tasarım sürecinde kullanılması amacıyla Kastamonu Kentsel Sit Alanına yönelik renk paleti

oluşturulmuştur. Kentsel sit alanı kullanıcıları ve uzman katılımcılarla çalışma alanındaki mevcut sokak mobilyalarına yönelik anket çalışması yapılmıştır. Kastamonu'ya yönelik kent imgesini tespit etme amacıyla çağrışım burcu tekniği uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda Kastamonu Kentsel Sit Alanına yönelik sokak mobilyası tasarım rehberi önerisi sunulmuştur.

Çalışma sonunda resmi kurumlarca Kastamonu kentsel sit alanlarında bulunan sokak mobilyalarının tasarımı aşamasında verilen yönergeler dikkate alınarak sokak mobilyalarının tasarım sürecinin şekillenebileceği düşünülmektedir. Tasarım sürecinde rehbere uyularak sokak mobilyalarının olumsuz yönlerinin fark edilip düzenlenmesi; tarihi kentlerdeki kimliği koruyarak sürekliliği sağlamak, kentli yaşam kalitesini arttırmak, kentliler arasında sosyal eşitlik sağlamak ve tarihi alan kullanımını arttırmak gibi katkılar sağlayacaktır. Kastamonu Kentsel Sit Alanı kapsamında yapılan bu çalışmanın, ülkemizde tarihi kimliği bulunan kentlerde bölgeye uygun benzer çalışmaları teşvik etmesi öngörülmektedir.

2. KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde kent kimliği, sokak mobilyaları ve tasarım rehberi ana başlıkları altında literatür taramaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışmaya altlık teşkil edebilecek çeşitli sokak mobilyalarına örnekler verilmiştir. Örneklerde belirtilen sokak mobilyalarının konumlandığı alanların tarihi değerine değinilmiştir.

2.1 Kent Kimliği

Kesirikoğlu vd. (2010; s. 13) kenti 'farklı sosyal sınıflardan oluşan bir toplumun, yapay çevreyi doğal çevreye egemen kıldığı bir ortamda ve kentsel yaşam kurallarına uygun olarak yaşamlarını sürdürdükleri bir yerleşme yeridir' şeklinde tanımlamıştır. Kent kavramı yerleşimleri, sokakları, parkları, meydanları, köprüleri yani açık ve kapalı alanların tamamını kapsamaktadır. Kent strüktürünün en belirgin öğesi mekanlar, sokaklar ve meydanlardır (Güner, 2015). Kentler genellikle hareketli katmanlardan oluşan, barındırdığı mekanlar ve diğer elemanlar aracılığıyla kullanıcıları ile etkileşen bir yapıya sahiptir. Kent sakinlerinin ya da ziyaretçilerin tüm özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Herkes tarafından erişilebilir bir yapıya bulunmaktadır (Orhan, 2015).

Deneyimler tek başlarına oluşmayacağı ve her şeyin çevresiyle bağlantısının olacağı gibi kentlerinde barındırdığı bazı bölümler ile geçmişi daha fazladır. Bu bölümler kentin imgesi haline gelmektedir. Kentte yaşayanlar için önem arz etmektedir. Kentlerin genel hatları belirli süreliğine sabit kalır fakat detayları birçok etkenden dolayı değişime uğramaktadır. Kentler toplumların sembolüdür ve görselliği öne çıkarıldığı takdirde daha anlamlı hale gelmektedir (Lynch,1960).

Kentler doğa ve yapılaşmanın ortak ürünüdür. Her ülkenin zaman içinde değişen dinamik bir yapısı vardır. Aristo kentleri 'insanların daha iyi yaşam sürmek için toplandıkları yerler' olarak tanımlamaktadır. Global değişimler kentleri de etkilemiştir ve bunun sonucunda tarihi birikimi tahrip olan, geçmişiyle bağlantısı kopmaya yüz tutmuş, geçmişle bağlantısı bulunmayan mimari üsluplardan kaynaklı kimliği bulunmayan kentler ortaya çıkmaya başlamıştır (Aşur, 2020; Perihan, 2020).

Kentlerin oluşumuna çok fazla faktör etki etmektedir. Söz konusu faktörler kentlerin kuruşundan gelişimine kadarki her süreçte etkisini değişik boyutlarda etkilemektedir. Çöl (1998) çalışmasında kentlerin oluşmasında etkisi olan faktörleri 4 grupta toplamıştır. Bu 4 grup Şekil 2.1'de şematize edilmiştir. Bu faktörler dönemden döneme farklılaşırlar ve kent dokusunu etkilerler.

Şekil 2.1 Kent oluşumunu etkileyen faktörler (Çöl, 1998)

Kentsel tasarım, kentlerde gerçekleştirilen düzenleme, detay irdeleme, çözümleme ve uygulamalardır. Kentsel tasarım sayesinde kentteki gelişmelere kılavuzluk edilir. Kentsel tasarım kapsamında çalışılacak alan ve çevresinin ekonomik, politik ve sosyal yönleri irdelenir ve ortaya çıkan problemlere çözümler aranır (Orhan, 2015). Kentin işlevlerine yenilerini eklemek veya geliştirmek için önce kentin tarihini anlamak ve bünyesinde önceden beri barındırdığı işlevlerle yeni eklenecek işlevlerin ayrımının yapılması gerekmektedir (Mumford, 2007, s. 14).

Kentler bütün olarak ele aldığı zaman, kentin tasarım sürecinde ya da kentin çözümlenip yorumlanmasında kente özgü değişkenler öne çıkmaktadır. Bu değişkenler;

- Kentin oluşturduğu ortam: Mekan
- Kente özgü kentsel elemanlar
- Elemanlar arasındaki ilişkiyi sağlayacak biçimlenme ilkeleri

olarak üç başlık altında toplanmaktadır (Çöl, 1998, s. 10).

Kenti oluşturan, geliştiren ve kent sakinlerinin kentlerle bağdaştıran önemli faktörlerden biri de tarihi mekanlardır. Tarihi çevreler kent dokusunun ve çevresinin oluştuğu devirlere ait sosyal yaşamı, eğitimi ve deneyim, duygu ve düşünceyi biriktirerek günümüze kadar aktarmaktadır. Kentlerin algılanabilirliğine katkı sağlamaktadır. Kentsel miras çağdaş yaşama fiziksel görüntü, simgesel anlam, yaşamsal çeşitlilik ve global ekonomi yönünden zenginlik katmaktadır. Tarihi geçmişin bir anlamı olması için sosyal hayatta fiziksel çevreye ihtiyaç vardır. Kent olgusunun tarihi simgesel anlam kazanması gerekmektedir (Aktaş, 2016; Örnek Özden, 2016).

Farklı uygarlıklara ve tarihi dönemlere ev sahipliği yapmış şehirlerde bu uygarlıklara ait farklı izler gözlemlemek mümkündür. Mevcut kentsel morfolojiyi anlamlandırabilmek için bazı unsurlar dikkate alınmalıdır. Bu unsurlar:

- Mimari yapılar,
- Kent imajını oluşturan mekanlar,
- Kentin tarihsel süreci,
- Bölgesel ve mevcut kentsel durum

şeklinde ele alınmaktadır (Kulözü Uzunboy, 2017).

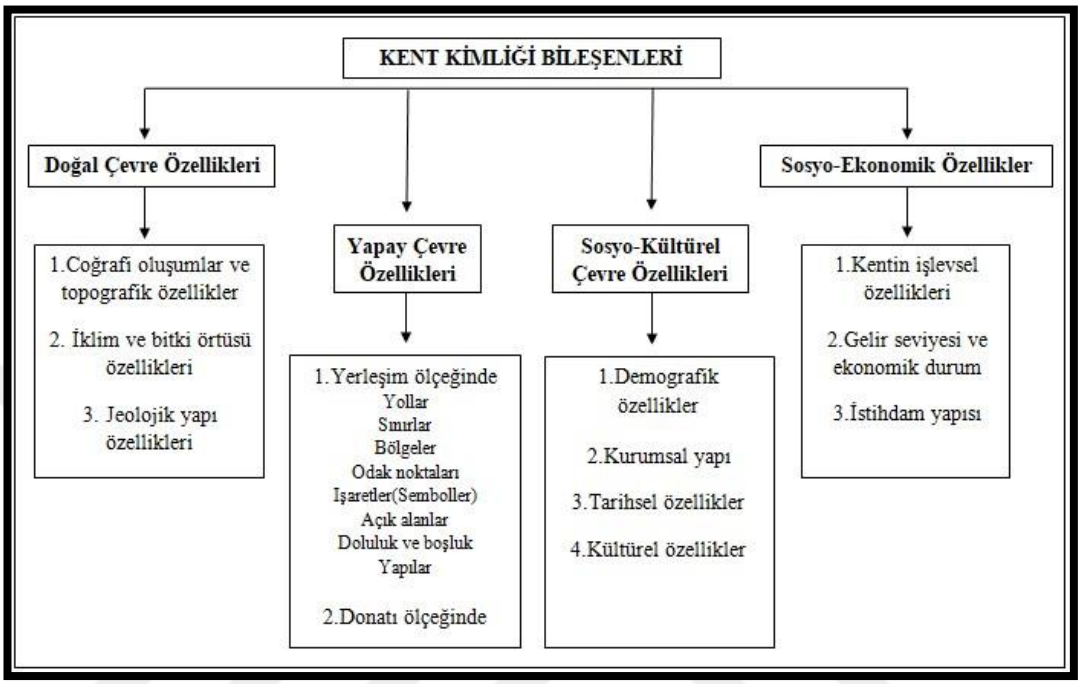
Tarihi süreçte yaşanan olayların mimariye dökülmesi ve günümüze kadar ulaşması kent kimliğini oluşturmaktadır. Mimari yapıların bütün olarak bulunduğu ve kent kimliğini yansıttığı geleneksel kent dokusu, barındırdığı farklı kültürlerden etkilenmektedir. İçinde yaşadığı insanların yaşam şekilleri kent kimliğini oluşturan etkenlerden biridir. İnsanların temel haklarından biri olan yaşam hakkını olumsuz etkilemeden geleneksel kent dokusunun sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Tarihi birikimi olan kentler sahip olduğu miras ve çevresiyle ele alınarak yenilenmelidir. Bu alanlar konumlandığı coğrafyanın dünyanın mirasıdır (Seçkin Gündoğan, 2020).

Kentler için kimlik olgusu görsel boyutu olan kültürel, doğal, coğrafi ürünleri kapsar. (Karakoç, 2004; Ulu, 2004). Kentlerin kimlik özelliklerini kültürel miras, flora ve fauna, tarihi süreçlerdeki görevleri, gelenek ve görenekleri, ekonomik ve politik yapısı, inançları, toplumsal deneyimleri gibi özellikler oluşturmaktadır (Göncü, 2007). Kent kimliği, her kentte farklı ölçek ve yorumda kendine özgü nitelikleri taşımaktadır. Fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenir. Kentliler ve onların yaşam biçimini oluşturur ve geçmişten geleceğe uzanır (Çöl, 1998). Kentin geçmişinden devralınır ve sürekli gelişir (Güner, 2015).

Kent kimliği içinde barındırdığı canlı ve cansız bütün unsurların tarihi ve kültürel gelişimi, coğrafi konumu, barındırdığı elemanların karakteri gibi doğal ve beşeri faktörlerden etkilenmiş aynı zamanda bu faktörleri de etkilemiştir. Geçmişten günümüze gerçekleşen kitlesel göç ve nüfus artışı sonucu oluşan hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler, toplum yapısındaki değişimler, mimarideki ve sokak mobilyalarındaki tekdüzelik gibi etmenler kent kimliğinin yapısını bozmuş ve sürekliliğini tehdit eder hale gelmiştir. İnsanoğlunun aidiyet hissi mekanlarla olduğu kadar kent kimliği ile bütünleşiktir ve kent kimliğindeki bu değişimler kentin barındırdığı insanları direkt olarak etkilemektedir. Kentliler yaşadıkları çevrenin hemen hemen her noktasıyla deneyimsel ilişki kurduğundan dolayı yerel kimlikle daha kolay bağlantı kurar. Ziyaretçilerde ise kent kimliğinin hissedilmesinde meydan, park, sokak ve cadde gibi kent bölümleri önemli rol oynar. Kent kimliği ile aidiyet duygusu doğrudan ilişki içerisindedir. Kentin aidiyeti mekanlarda kent kimliği ile oluşmaktadır. Zamanla oluşan kimlik değişimi ise sanayi, konut değişimi, hizmet sektöründeki dağılım, turizm gibi dış etkenlerden dolayı gerçekleşir (Baki, 2016; Oğuz, 2016).

Görsellikle birlikte tüm duyu organlarıyla kavradığımız kentler içinde barındırdığı canlılara farklı hizmetleri farklı kalitelerde sunmaktadır. Örneğin, sahil kenarında bulunan bir kentte kullanıcılar manzara öncesinde tuz ve deniz kokusunu algılar. Kentsel mekanların kalitesi kent kimliğinin ölçülmesinde kullanılır. Söz konusu mekanlar toplumun kültürünü, içinde bulunulan zamanı, ekonomik durumu yansıtır (Sancak, 2009).

Kent kimliğinin bileşenleri doğal çevre, yapay çevre, sosyo-kültürel çevre özellikleri ve sosyo-ekonomik özellikler olarak sınıflandırılmaktadır (Şekil 2.2). Bu özelliklerin bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Topçu,2011).

Şekil 2.2. Kent kimliği bileşenleri (Topçu, 2011)

2.2 Sokak Mobilyaları

İnsanların çevresini düzenleme eğilimi yapay çevreyi oluşturmuş ve burada ihtiyaçları karşılamak amaçlı kullanılan öğeleri yani sokak mobilyaları oluşmuştur (Akyol, 2006). Sokak mobilyaları herhangi bir peyzaj alanında veya kent mekânında kullanıcıların konfor, bilgi, ulaşım kontrolü, koruma, eğlenme, dinlenme gibi işlevlerine cevap veren elemanlardır (Yıldızcı, 2001'den aktaran Özdemir, 2020). Sokak mobilyaları, kentlerin kültürel ve fiziksel özelliklerine bağlı olarak çeşitlenen, hem fonksiyonel hem görsel estetik sağlayan, kentlerin en önemli bileşenleridir (Özdemir, 2020). Sokak mobilyalarının kullanımı kentsel alanın tüketimi ile ilgilidir. Bu nedenle sokak mobilyalarının kullanımı kentsel alan kullanıcılarının alanı nasıl tüketebileceğini tanımlar (Dellenbaugt, 2017). Sokak mobilyaları, herkese açık ve kamunun sorumluluğunda olan yapılanmış veya yapılanmamış kentsel kamusal alanlarda, genellikle mekanı tanımlayan ve tamamlayan öğeler niteliğindedir (Güremen, 2010).

Danesh Sedigh ve Goodarzparvari (2018) çalışmasında, sokak mobilyalarının insanlar ile yaşam ortamı arasında iletişim kuran köprü niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Sokak mobilyalarının etkilerini;

- Yer duygusunun güçlenmesi,
- Kentsel mekanları tanımlaması ve kimliği sağlaması,
- Kentsel mekanlarda canlılık yaratması ve kent kalitesini arttırması,
- Kültürel sembol ve değerleri tanıtarak toplumsal farkındalığı sağlaması,
- Kullanıcıları çevreyi iyileştirmeye teşvik ettirmesi,
- Sanatsal üslup ve gelenekleri tanıtması,

şeklinde belirtmiştir. Sokak mobilyalarının çeşitli işlevlerde birçok faydası bulunmaktadır. Bu faydalara; konfor sağlamak, işlev gerçekleştirmek, stil eklemek, kimlik duygusu katmak, suç faaliyetlerini caydırmak, biyoçeşitliliği arttırmak, sosyal etkileşimi teşvik etmek, dış mekan kullanımını arttırmak, alan ambiansını arttırmak gibi örnekler verilebilir (URL-1, 2024).

Bilinen ilk kent sokak mobilyasının Antik Roma Dönemi'nde kullanılan mil taşları, at olukları ve bağlama kazıkları olduğu görülmektedir. (Güner, 2015). Sanayileşmenin sonucu olarak değişen kentlerde yoğun göç yaşanmış ve bunun sonucunda konut sorunu, sağlık problemleri, hava kirliliği gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Yaşam ortamının sağlıklı olması amacıyla ve güzel kent akımının etkisiyle elektriğin bulunmasının ardından kentlere elektrik hatları çekilmiş ve sokak lambaları endüstriyel anlamda ilk sokak mobilyası olmuştur (Özdemir, 2020). Sokak görüntüsü sokak mobilyalarının kullanımının artmasıyla zenginleşmiştir. Sokak lambaları, direkler, çeşmeler ve at yalakları kullanımı halkın yaşam kalitesinin artmasını sağlamıştır. Londra'da bulunan Pall Mall'da 1807 yılından beri sokak aydınlatması görülmektedir (URL-2, 2024). Araç yolları düzenlenmiş, ağaçlandırılma yapılmış ve kente elektrik ile telefonların dahil edilmesiyle kent görüntüsü değişmiş ve ihtiyaç

doğrultusunda yeni kent mobilyaları oluşmuştur. Araçların kentin içine girmeye başlamasıyla araçlar ve yayalar için tabelalar yerleştirilmiştir (Özdemir, 2020).

Banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, saksılar gibi sokak mobilyaları günlük hayatımızda çok dikkatimizi çekebilen unsurlardan olmayabilir. Fakat kent toplum davranışlarını şekillendiren, yeniden oluşturan, engelleyen ya da destekleyen bir yapıya sahiptir. İnsanlar davranışlarıyla sokak mobilyaları arasında doğrudan bir ilişki mevcuttur yani canlıların hareket kabiliyetini ve yönlenmelerini etkiler. Meydan gibi toplanma alanlarını sınırlandırabilir ve bu mekanlara anlam kazandırabilir (Wirdelöv, 2020).

2.2.1 Sokak Mobilyalarının Sınıflandırılması

Sokak mobilyalarının farklı üst başlıklar oluşturularak sınıflandırılması yapılmıştır. Shrivastava ve Choudhary (2015) çalışmasında sokak mobilyalarının sınıflandırmasını fonksiyonel, estetik ve kolaylık başlıkları ile yapmıştır. Bunlar;

- Fonksiyonel: tabela, direkler, trafik ışıkları, fayans, sınır işaretleri, musluklar.
- Estetik: su çeşmesi, heykeller, tek parça anıtlar, süs elemanları.
- Konfor: çeşmeler, pompalar, posta kutusu, telefon kulübesi, çöp kutusu, umumi tuvaletler

Sokak mobilyalarının diğer sınıflandırma örneği ise;

- Dinlenme alanları; bank, çeşmeler, çardaklar, çocuk oyun ekipmanları
- Trafik elemanları; trafik işaretleri, trafik ışıkları, otobüs durakları, yaya köprüleri, bordürler, babalar
- Kentsel ekipmanlar; çöp kutuları, saksılar, korkuluk ve çitler, tuvaletler, elektrik direkleri, telefon kulübeleri, posta kutuları, aydınlatma elemanları, hidrant vana, atmler

- Bilgilendirici elemanlar; tabelalar, levhalar, ilan ve reklam panoları, sokak ve ev numaraları

- Diğer; büfeler, satış tezgahları, zemin, bayraklar

şeklinde yapılmıştır (Dadghostar, 2016; Zandmoghadam, 2016).

Göncü (2007) çalışmasında sokak mobilyalarını işlevlerine göre;

- Barınma ve ortam yaratma amaçlı; aydınlatma birimleri, duraklar, atık ve geri dönüşüm birimleri, haberleşme birimleri, bisiklet parkları, çeşme,

- Eğlenme, oyun ve dinlenme amaçlı; gölgelikler, oturma elemanları

- Bilgi verme amaçlı; yönlendiriciler, sınırlayıcılar, bilgi verici öğeler,

- Süsleme amaçlı; heykeller, anıtlar

- Satış ya da alış-veriş yapma amaçlı; satış birimleri, ATM

olarak 5 kategoriye ayırmıştır.

Akyol (2006) çalışmasında sokak mobilyalarını;

- Montaj biçimlerine göre; hareketli, yarı hareketli, sabit

- Kullanım türlerine göre; geçici kullanım, sürekli kullanım, işlevsel kullanım

- Kentsel dekorasyon yönünden; sınırlandırıcılar, işaret ve bilgi levhaları, üst örtü elemanları, aydınlatma elemanları, oturma birimleri, satış birimleri, su öğesi, diğer öğerler (çöp kutusu, bitkilendirme, sanatsal öğeler)

- Teknik donatısına göre; alt yapıya bağlı, alt yapıya bağlı olmayan

başlıkları ile sınıflandırmıştır. Akyol çalışmasında kullanım türüne göre sınıflandırmanın alt başlığı olan işlevsel kullanımı;

- Koruma amaçlı; aydınlatma elemanları, trafik ışıkları ve trafik lambaları
- Dinlenme amaçlı; oturma elemanları
- Temizlik amaçlı; çöp kutuları
- Eğlendirme amaçları; rekreasyon alanları
- Satış ve alış-veriş amaçlı; büfeler, otomatik alış-veriş birimleri
- İletişim amaçlı; telefon kabinleri
- Barınma amaçlı; gölgelikler, tenteler, otobüs durakları
- Yönlendirme amaçlı; sokak levhaları
- Sınırlayıcı amaçlı; çitler, parmaklıklar ağaç dibi korumaları
- Süsleme amaçlı; çiçeklikler, heykeller

olarak gruplara ayırmıştır.

2.2.2 Sokak Mobilyalarının Tasarım Süreci

Kent sokak mobilyalarının tasarlanmasında ve konumlandırılmasında kesin standart ve kriterler bulunmamaktadır. Kültürel, geleneksel, sosyal, ekonomik ve politik yönlerden farklılıklar gösterebilmektedir. İhtiyaç belirlenip ve kente özgü kriterler değerlendirilerek sokak mobilyaları tasarlanabilir (Badeiy vd., 2015).

Sokak mobilyalarının tasarım sürecinde dikkat edilmesi gereken tasarım kriterler mevcuttur. Bunlar; işlevsellik, kullanışlılık, ergonomi, güvenlik, bakım, kalite ve dayanıklılık, estetik olma, süreklilik, ekolojik bakış açısı, maliyet, özgün tasarım,

malzeme seçimleri ve bağlantı detayları, ürün-kullanıcı dengelenmesidir. Bu kriterlerden işlevsellik sokak mobilyasında kullanılan parçaların görevlerini yerine getirmesini ifade eder. Kullanışlılık amaca uygunluğu, ergonomiklik ise insan ölçülerine uygunluktur. Sokak mobilyaları kullanıcılarının kullanım süresince çevreye zarar vermemesi ve sokak mobilyalarının kötü kullanımlara dayanıklı olması beklenir. Sokak mobilyalarının bakımı kullanımı etkilemektedir. Bakımlı ürünler kullanım isteği oluşturur. Dayanıklılık malzeme seçimiyle sağlanır. Estetik yönden değerlendirildiğinde kolaylıkla algılanabilmeli ve kente kimlik kazandıracak tasarımlar yapılmalıdır. Süreklilik kavramı görsel ve teknik açıdan devamlılıktır. Çevresi ile ilişkili tasarlanan sokak mobilyaları sürekliliği sağlamış olur. Ekolojik bakış açısı ise canlı yaşamına ortam hazırlamadır. Kullanımdan kalkan elemanlar çevreye yük olmamalıdır. Malzeme seçimi ve üretim detayları maliyeti ciddi oranda etkiler. Maliyeti düşük fakat etkili çözüm önerileri kullanılmalıdır. Her ülkenin belirlenen üretim standartları bulunmaktadır ve bunlara uygun tasarımlar yapılmalıdır. Ürün-kullanıcı dengelenmesi kullanıcıların sokak mobilyalarını kolay algılanması ve sahiplenme duygusunun oluşmasıdır (URL-3, 2022).

Sokak mobilyalarının tasarlama sürecince mekan özellikleri ve kullanıcı kitlesi belirlenmelidir. Sokak mobilyalarının kullanım amacı, saatleri ve sıklığı belirlenmesi gereken diğer faktörlerdendir. Konumlandırılması ise işlevleriyle ilişkilendirilmelidir. Örneğin sokak mobilyası bilgilendirme tabelası ise farklı noktalara konumlandırmak yerine tek sütunda birleştirilerek çözüm bulunabilir. Oturma elemanları insanların beklediği, sosyalleştiği veya buluştuğu alanlarda yoğunlaşmalıdır ve birbirine dik açı ile konumlandırılması sosyalleşmeyi kolaylaştırır. Sokak mobilyaları yürüyüş alanında kullanılıyorsa geçişi engellemeyecek şekilde kullanılmalı ve yaşlı, engelli ve çocukların ihtiyaçları görmezden gelinmemelidir. Sokak mobilyalarının formunda keskin kenarların olmaması önemlidir. Malzeme seçiminde iklim ve doğal koşullar; genleşme, büzülme, nem, güneş ışığı, don veya buzlanma gibi fiziksel etkenlerden dolayı önemlidir. Bölgenin doğal malzemeleri renklerle vurgulanmalıdır. Siyah, gri ve toprak tonları doğallık katar. Renk seçiminde diğer önemli faktör sokak mobilyalarını görünür kılmaktır. Bölge karakterine göre metal ve alaşımları, ahşap, beton, plastik ve alaşımları, doğal taşlar, cam ve seramik malzeme olarak seçilebilir. Malzeme seçimine göre tasarım ve montaj detayları değişir. Örneğin beton ve taş ağırdır bundan dolayı

da montaja gerek yoktur. Sokak mobilyalarında geri dönüştürülmüş malzeme kullanmak avantajdır. Karbon ayak izi azalır ve parça değişimi sırasında malzeme tekrar dönüştürülebilir. Malzeme seçiminde bakım gerekliliği ve sıklığı gözden kaçmamalıdır (Yücel, 2013). Seçilen malzeme işlev, kullanıma ve sokak mobilyalarının formuna uygun olmalıdır. Malzemelerin;

- Fiziksel özellikler (erime niteliği, yoğunluk),
- Kimyasal özellikler (kimyasallara karşı direnç, ateşe karşı dayanaklılık),
- Yapısal ve yüzey özellikleri (renkler, dokular)

gibi özelliklerine göz önüne alınarak seçim yapılmalıdır. Sokak mobilyaları için malzeme seçiminde dayanıklılık ve kalıcı olma durumu önemlidir. (Prvanov, 2019).

Sokak mobilyalarının tasarımında disiplinler arası çalışma gereklidir. Her ürün birbirinden farklıdır. Tasarım süreci;

- Gözlem
- Problemin tanımlanması,
- Alternatif önerilerin geliştirilmesi,
- Karşılaştırma ve değerlendirme,
- Seçim

olmak üzere 5 adımdan oluşur. Bu aşamalar doğrusal olmayabilir. Adımlarda geri dönülebilir veya en başa dönülebilir. Fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçlara göre sokak mobilyalarına ihtiyaç duyulabilir. Sokak mobilyaları çevreyi oluşturan faktörlerden biridir (Prvanov, 2019).

Tarihi değeri bulunan alanlara yeni eklenecek yapılar ve elemanlar alanın karakterine, özellikle de hemen bitişiğindeki binalara uyumlu olacak şekilde tasarlanmalı ve

çevredeki tarihi kaynakların karakterlerini ve bütünlüğünü koruyacak şekilde olmalıdır. Yeni eklemeler bağlı olduğu mevcut binanın karakteri ile görüntüsü ile ilişkili olmalıdır aksi takdirde binanın bütünlüğü azalabilir. Tarihi bölgelerdeki sokak manzarasının bütünlüğü yapılar ile çevresindeki elemanların tutarlılığı ile görsel sürekliliğe ulaşır. Bu süreklilik için en önemli kriterlerden biri malzemedir. Geleneksel malzeme kullanımı tercih edilmeli ve baskın malzemeler analiz edilmelidir (URL-4, 2022).

2.2.3 Sokak Mobilyası Örnekleri

Akyol (2006) çalışmasında sokak mobilyalarını kentsel dekorasyon yönünden başlığında; sınırlandırıcılar, işaret ve bilgi levhaları, aydınlatma elemanları, oturma birimleri, su öğeleri ve diğer alt başlıklarında sınıflandırmıştır. Diğer olarak verilen alt başlık bitkilendirme, çöp kovaları, sanatsal öğeler ve bilgilendirme panoları olarak ele alınmıştır. Sokak mobilyası örnekleri bu sınıflandırmaya göre irdelenmiştir.

2.2.3.1 Sınırlandırıcılar

Dominik Cumhuriyeti'nde metropoldeki çağdaş yapıların yanı sıra tarihi yapılar da bulunmaktadır. Bu durumdan dolayı sokak mobilyalarının tasarımında güçlük yaşanmıştır. Yaya ve trafik alanlarını ayırmak için koyu gri toz boyalı, çelik malzemeli baba (Şekil 2.3) tasarlanmıştır (URL-5, 2022).

Şekil 2.3 Santa Domingo baba tasarımı (URL-5, 2022)

İtalya'nın Milano kentinde yer alan Santa Maria Alla Porta Kilisesi (Şekil 2.4) önünde bulunan yolda sokak sağlıklaştırma çalışmaları yapılmıştır. Çalışma kapsamında sokak mobilyaları da ele alınmıştır (URL-6, 2024).

Şekil 2.4 Santa Maria Alla Porta Kilisesi (URL-6, 2024)

İtalya’nın Ferrara kenti, tarihi yapılara sahip olmasından dolayı Avrupa’nın ilk modern şehri olmuştur ve 1995 yılında UNESCO dünya kültür listesine girmiştir (URL-7, 2024). Kentte bulunan Palazzo Dei Diamanti yapı cephesinde mermer bloklar kullanılmıştır. Dünyanın önemli Rönesans yapılarından olan yapı 1493 yılında inşa edilmiştir (URL-8, 2024). Şekil 2.5’te yapının bulunduğu sokakta konumlandırılan baba tasarımı görülmektedir.

Şekil 2.5 Palazzo Dei Diamanti (URL-8, 2024)

İngiltere’de 1815 ile 1915 tarihleri arasında Kraliyet Donanması dönüşüme uğramıştır. Ahşap tekneler yerini çelik gövdeli buharlı teknelere bırakmıştır. Teknelerde ihtiyaç duyulmayan toplar ise satılmıştır. Bu toplardan biri (Şekil 2.6) günümüzde Portsmouth’da babaya çevrilmiş bir şekildedir (URL-9, 2024).

Şekil 2.6 Portsmouth'da bulunan baba örneği (URL-9, 2024)

Bankside'de bulunan Southwark Köprüsü yakınlarında Trafalgar Muharebesi'nden kalma baba bulunmaktadır (Şekil 2.7). Fransız gemilerinin yağmalanmasıyla elde edilen toplar İngiliz gemilerinde kullanılamayacak kadar büyük olmasından dolayı zafer simgesi olarak kentte sokak direği olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-10, 2024).

Şekil 2.7 Eski Top Direkleri (URL-10, 2024)

2.2.3.2 İşaret ve bilgi levhaları

Almanya'da bulunan Bamberg şehri 1993 yılında UNESCO dünya kültür mirası listesine girmiştir. Günümüzde kentin tarihi dokusu büyük oranda korunmuştur. Şekil 2.8'de kentte bulunan tabela tasarımlarından biri verilmiştir (URL-11, 2024).

Şekil 2.8 Eski Bamberg şehri (URL-12, 2024)

Karadağ'da bulunan Kotor kenti, M.Ö. 168 yılında Romalılar tarafından kurulmuştur. Tarihi, doğal ve kültürel yönlerden oldukça önem arz eden kent 1979 yılında UNESCO dünya miras listesine girmiştir (URL-13, 2024). Şekil 2.9'da ve Şekil 2.10'da Kotor kentinde bulunan tarihi sokaklardan birindeki tabela tasarımları gösterilmiştir.

Şekil 2.9 Kotor kentinde bulunan tabela tasarımları (URL-14, 2024)

Şekil 2.10 Kotor kentinde bulunan tabela tasarımları örnekleri (URL-15,2024)

İngiltere'de bulunan Viktorya dönemi sokak adı tabelası tasarımı beyaz yazılı seramik ve siyah bir arka plan şeklindedir (Şekil 2.11). Yerel farkındalığa katkısı bulunmaktadır. Şuandaki tabelalar ise beyaz zemin üzerine siyah yazı olarak tasarlanmaktadır. Koruma alanlarında geleneksel tabela tasarımının arka plan ve yazı renklerinin tersine çevrilebileceği düşünülmüştür (Şekil 2.12). Mevcut sokak ve cadde adlarının korunması hatta onarılması tercih edilmiştir (URL-16, 2021).

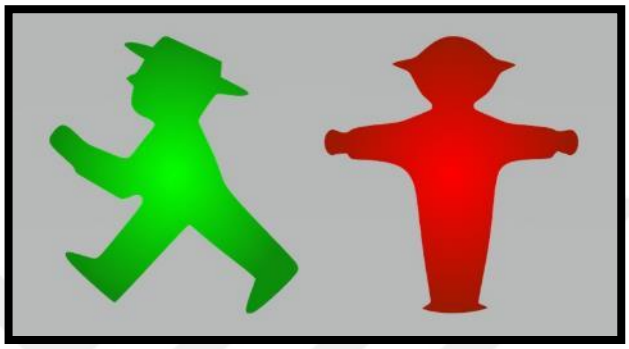

Şekil 2.11 Tarihi seramik sokak adı tabelası (URL-16, 2021)

Şekil 2.12 Modern sokak adı tabelası (URL-16, 2021)

Almanya’da kullanılan trafik ışıkları, trafik psikoloğu Karl Peglau tarafından 1955-1960 yılları arasında tasarlanmıştır (Şekil 2.13). Yayalar, özellikle kış aylarında trafik ışıklarını net bir şekilde görememektedir. Doğu Almanya'daki trafik kazalarında ölümler meydana gelmiştir. Çözüm olarak, o zamana kadar kullanılan trafik ışıklarında görünenden daha geniş ve daha belirgin şemaların (Şekil 2.14) kullanılması öne sürülmüştür (Direktor, 2021).

Şekil 2.13 Trafik lambası şeması (Direktor, 2021)

Şekil 2.14 Trafik lambası örneği (Direktor, 2021)

2.2.3.3 Aydınlatma elemanları

İspanya’da bulunan bir kent olan Toledo, sahip olduğu Orta Çağ mimari dokusuyla birlikte 1986 yılında UNESCO, dünya miras listesine eklenmiştir (URL-16, 2024). Şekil 2.15’te ve Şekil 2.16’da tarihi kentin sokak dokusuna konumlandırılan sokak mobilyaları verilmektedir.

Şekil 2.15 Toledo Kenti sokak kentinde yer alan aydınlatma örneği-1 (URL-17, 2024)

Şekil 2.16 Toledo Kenti sokak kentinde yer alan aydınlatma örneği-2 (URL-18, 2024)

Meksika'da bulunan Oaxaca kenti 1987 yılında UNESCO dünya miras listesine girmiştir (URL-19, 2024). Şekil 2.17'de tarihi kent dokusunda yer alan aydınlatma örneği verilmektedir.

Şekil 2.17 Tarihi alanda konumlandırılan aydınlatma örneği (URL-20, 2024)

Çekya'nın başkenti olan Prag, II. Dünya Savaşı sırasında fazla zarar görmemiştir. Bundan dolayı tarihi dokusunu korumuştur. Prag tarihi merkezi 1992 yılında UNESCO dünya mirası listesine girmiştir (URL- 21, 2024). Adını 17. yüzyılda burada yaşayanlardan alan Altın Yol (Şekil 2.18) tarihi sokak olmasından dolayı turistlerin ilgisini çekmektedir (URL-22, 2024). Prag'da konumlandırılan aydınlatma elemanı ve sanatsal öğe örnekleri Şekil 2.19'da verilmiştir.

Şekil 2.18 Prag Altın Yol (URL-22, 2024)

Şekil 2.19 Prag'da yer alan aydınlatma ve sanatsal öğe örnekleri (URL-23, 2024)

Paris'in Montmartre yerleşiminde konumlandırılan sokak lambası örneği şekil 2.20'de görülmektedir (URL-24, 2024).

Şekil 2.20 Paris sokak lambası örneği (URL-24, 2024)

2.2.3.4 Oturma birimleri

Polonya'nın başkenti olan Varşova, barındırdığı tarihi merkezi ile 1980 yılında UNESCO Dünya Miras Listesine dahil olmuştur (URL-25, 2024). Polonya kökenli Frédéric Chopin ünlü piyanist ve bestecidir. Varşova'da farklı alanlarda kullanılan 15 adet anıt taşı ve bank Chopin'in anısını yaşatmaktadır (Şekil 2.21). Yapımında dökme demir ve cilalı siyah granit kullanılmıştır. Üzerinde rota bilgisi bulunmaktadır. Bankta bulunan düğme ile Chopin eserlerini dinlenebilmektedir. Bank, konumlandırıldığı alanın açıklamasını Lehçe ve İngilizce dillerinde sunmaktadır. Ayna zamanda üzerinde bulunan QR kod ile sesli rehberlere, Chopin'in eserlerine ve bankın bulunduğu alanın fotoğraflarına erişim sağlanmaktadır (URL-26, 2024).

Şekil 2.21 Chopin Bankı (URL-27, 2024)

Park Güell 1900-1914 tarihleri arasında Katalan mimar Antoni Gaudi tarafından tasarlanmıştır (Şekil 2.22). Art Nouveau akımından etkilenen Park Güell 1984'de UNESCO Dünya Miras Listesine girmiştir. Parkta mimari yapılara ve mozaiklerle bezenmiş sokak mobilyaları (Şekil 2.23) bulunmaktadır (URL-28, 2024).

Şekil 2.22 Park Güell, ana kapı (URL-28, 2024)

Şekil 2.23 Park Güell, oturma elemanı tasarımı (URL-28, 2024)

İspanya kentinde birçok tarihi değere sahip yapı bulunmaktadır. En göze çarpan yapılardan olan Cordoba Cami-Karedral 1984 yılında Dünya Miras listesine girmiştir. 1994 yılında ise tarihi merkezi de kapsayacak şekilde koruma genişletilmiştir. Cami olarak inşaa edilen yapı 1236 yılında Hristiyan Katedrali'ne dönüştürülmüştür. 1523 ile 1599 yılları arasındaki eklemelerle günümüz halini almıştır. Katedral avlusunda yaya yolu kenarlarının yükseltilmesiyle oturma alanları (Şekil 2.24) oluşturulmuştur (URL-29, 2024).

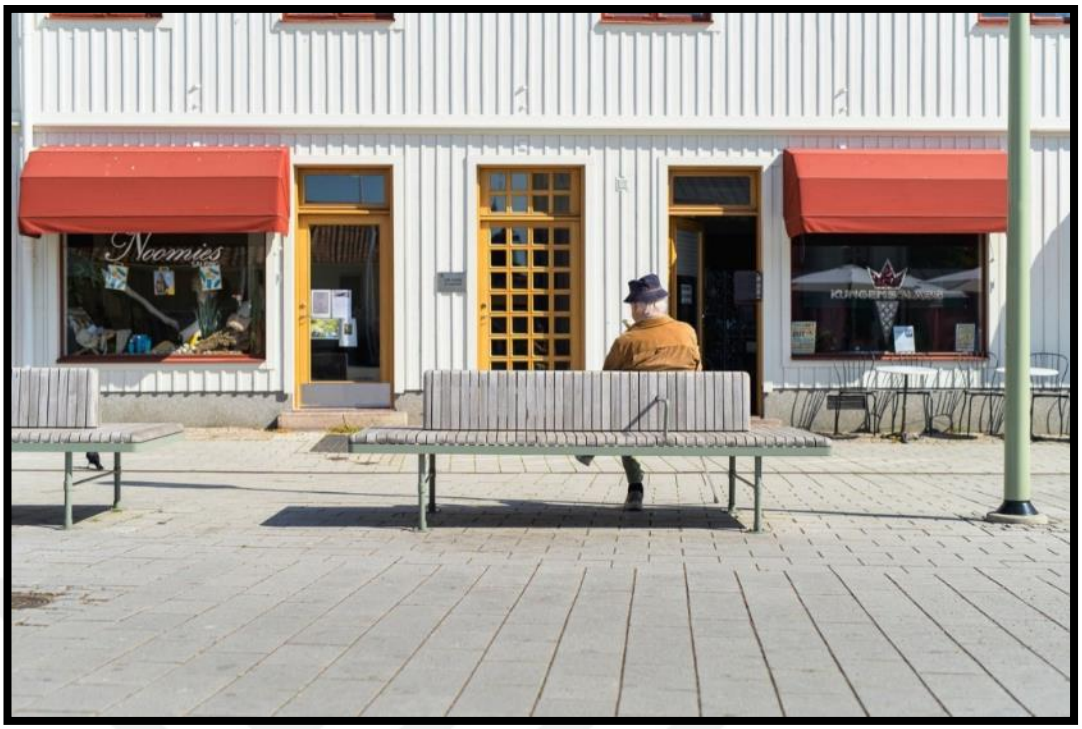

Şekil 2.24 Cami-Katedralin avlusu (URL-30, 2024)

İsviç'te bulunan Vadstena kenti zengin kültürel yaşama sahiptir. Ortaçağ binaları ve Arnavut kaldırımlı sokakları bulunmaktadır. Belediye Meydanı'nın (Şekil 2.25) tasarımı için kökeninden ilham alınmıştır. Alanda konumlandırılan oturma elemanları Şekil 2.26'da verilmiştir (URL-31, 2024).

Şekil 2.25 Vadstena Belediye Meydanı (URL-31, 2024)

Şekil 2.26 Vadstena oturma elemanı örneği (URL-31, 2024)

Danimarka'da bulunan Thisted kenti denizcilik mirasına sahiptir. Kentsel bağlantıyı canlandırmak üzere yerel malzemeler kullanılarak sokak tasarımı (Şekil 2.27) yapılmıştır (URL-32, 2024).

Şekil 2.27 Thisted oturma elemanı tasarımı (URL-32, 2024)

Almanya’da bulunan Altstadt turisttik bölgesi ülkenin en eski bölgelerinden biridir. Tarihi dokusuyla ön plana çıkan bölge yoğun turist turist ziyareti almaktadır (URL-33, 2024). Şekil 2.28’de tarihi bölgede kullanılan bazı sokak mobilyaları görülmektedir.

Şekil 2.28 Altstadt turisttik bölgesi (URL-33, 2024)

Hindistan’a bağlı Mumbai şehrinde bulunan oturma elemanı örneği Şekil 2.29’da verilmiştir (URL-34, 2024).

Şekil 2.29 Hindistan Mumbai (URL-34, 2024)

2.2.3.5 Su öğeleri

İtalya'nın Milano kentinde bulunan Castello Sforzesco 14. Yüzyılda inşa edilmiştir. Tarihi yapıda bulunan çeşme örneği Şekil 2.30'da verilmektedir (URL-35, 2024). Çeşme örneğinin detayı Şekil 2.31'de verilmektedir (URL-36, 2024).

Şekil 2.30 Castello Sforzesco çeşme örneği (URL-37,2024).

Şekil 2.31 Castello Sforzesco çeşme detayı (URL-36, 2024)

Hindistan'ın Mumbai kentinde Shivaji Parkı bulunmaktadır. Parkta konumlandırılan çeşme (Şekil 2.32) 1800'lü yılların sonunda inşa edilmiştir (URL-38, 2024).

Şekil 2.32 Shivaji Parkı çeşme örneği (URL-38, 2024)

Kastamonu'da Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunan Namazgah Çeşmesi (Şekil 2.33) 16. yüzyılda inşa edilmiştir. Tamamı kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Tek cepheli, bitkisel süslemeli ve sivri kemerlidir (Gür, 2019).

Şekil 2.33 Namazgah Çeşmesi

Kastamonu'da Eligüzel Sokak üzerinde bulunan Eligüzel Çeşmesi (Şekil 2.34) 19. yüzyılda inşa edilmiştir. İki cephelidir ve yapımında düzgün kesme, kaba yonu ve moloz taş kullanılmıştır. Kuzey cephesinde zemini mavi olan kitabe bulunmaktadır (Gür, 2019).

Şekil 2.34 Eligüzel Çeşmesi (URL-39, 2024)

Kastamonu'da Aşağı İmaret Sokak üzerinde bulunan İsmail Bey Çeşmesi (Şekil 2.35) 1936 yılında inşa edilmiştir. Tek cephelidir ve yapımında düzgün kesme taş kullanılmıştır. Cephesinde altı kollu bitkisel rozet ve ay-yıldızlar bulunmaktadır (Gür, 2019).

Şekil 2.35 İsmail Bey Çeşmesi

2.2.3.6 Bitkilendirme

Yeşil alanlar kent yaşamının önemli elemanlarındandır. Kent kalitesini olumlu etkilemektedir. Kentsel alanlarda rekreasyonel alan oluşumu insanların fiziksel ve psikolojik yönlerine katkıda bulunur. Yeşil alanlar hava kalitesini ve biyolojik çeşitliliği arttırmaktadır (Gülgün Aslan 2017; Yazıcı, 2017). Bitki seçiminde bölgenin doğal bitki örtüsünde bulunan türler tercih edilmelidir.

Almanya'da bulunan Monheim am Rhein'daki tarihi pazar yerinde ağaç adası oluşturulmuştur (Şekil 2.36). Mevcuttaki ıhlamur ağaçlarıyla birlikte tarihi unsurlar kullanılmıştır. Tek tip malzeme seçimi ile arka plandaki tarihi yapılar çekici hale getirilmiştir. Çeşme çevresi kum yüzeyle kaplanmıştır. Çevresi ise doğal taşlarla sınırlandırılmıştır (Şekil 2.37). Trafik azaltılmıştır (URL-40, 2024).

Şekil 2.36 Ağaç adası tasarımı (URL-40, 2024)

Şekil 2.37 Ağaç adası ve çevre ilişkisi (URL-40, 2024)

Londra'da bulunan Lincoln's Inn Onur Derneğinin kullandığı tarihi yapının çevresinde bulunan bitki kasası örneği Şekil 2.38'de belirtilmiştir. Bariyerlerle birlikte kullanılan

bitki kasaları paslanmaz çelik malzemeli zincir ile birleştirilmiştir (Şekil 2.39). Saksılar alan boyunca konumlandırılmıştır (URL-41,2024).

Şekil 2.38 Lincoln’s Inn Onur Derneği bitki kasası örnekleri (URL-41, 2024)

Şekil 2.39 Bitki kasası detayı (URL-41, 2024)

Londra’da bulunan Latimer Road Metro İstasyonu’nun bulunduğu sokağın bitki kasası tasarımı Şekil 2.40’da verilmiştir (URL-42, 2024).

Şekil 2.40 Latimer Road Metro İstasyonu (URL-42, 2024)

New Mexiko eyaletinin başkenti olan Santa Fe şehri’nde bulunan sokakta alana özgü bitki tasarımları yapılmıştır (Şekil 2.41). Cadde parke taşlıdır (URL-43, 2024).

Şekil 2.41 Santa Fe şehri sokak örneği (URL-43, 2024)

Karadağ'da bulunan Kotor kenti, M.Ö. 168 yılında Romalılar tarafından kurulmuştur. Tarihi, doğal ve kültürel yönlerden oldukça önem arz eden kent 1979 yılında UNESCO dünya miras listesine girmiştir (URL-44, 2024). Şehir'deki sokak bitkilendirme örneği Şekil 2.42'da verilmiştir (URL-45, 2024).

Şekil 2.42 Karadağ, Kotor sokak örneği (URL-45, 2024)

Birleşik Krallık'a bağlı Manchester şehrinde Ancoats Urban Village koruma alanı bulunmaktadır. Koruma alanı için tasarlanan bitki kasası örneği Şekil 2.43'de verilmiştir (URL-46, 2024).

Şekil 2.43 Ancoats Urban Village koruma alanı (URL-46, 2024)

Gaziantep ilinde bulunan tarihi Bey Mahallesinde gerçekleştirilen bitkilendirme Şekil 2.44'te verilmiştir (URL-47, 2024).

Şekil 2.44 Bey Mahallesi (URL-47, 2024)

İtalya’nın Milano kentinde Moda Meydanına konumlandırılan bitki kasaları Şekil 2.45’de verilmiştir (URL-48, 2024).

Şekil 2.45 Moda Meydanı (URL-48, 2024)

19. yüzyılda ticaret amaçlı şehir merkezlerine ulaşım atlarla sağlanmaktaydı. Bundan dolayı bazı noktalara yalaklar yapılmıştır. Günümüzde ise Greenwich’ te bulunan bir yalak (Şekil 2.46) bitkilendirme amaçlı kullanılmaktadır (URL-49, 2024).

Şekil 2.46 Bitkilendirme amaçlı kullanılan yalak (URL-49, 2024)

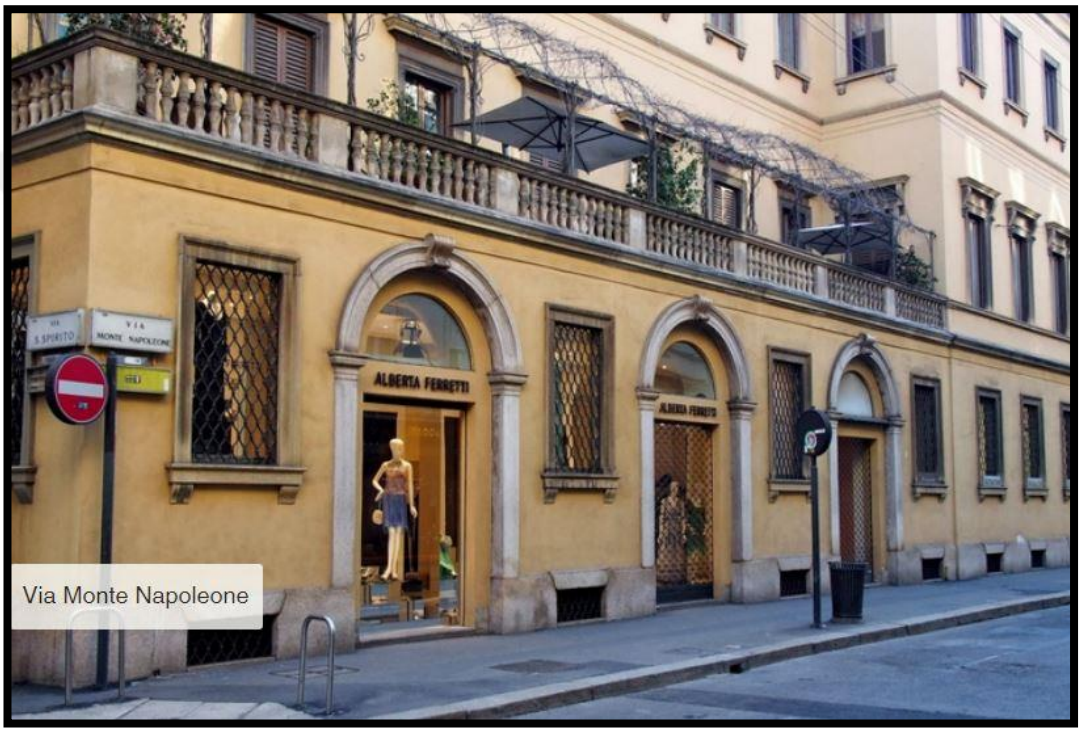
Şekil 2.47'de verilen kompozisyon yasemin ve küçük hoş kokulu çiçek kümelerinin birleşimiyle oluşturulmuştur. Bu tarz kompozisyonlar çardak, kafes, pergola veya elektrik direkleri için uygun birleşimlerdir (URL- 50, 2024).

Şekil 2.47 Bitkilendirme Örneği (URL- 50, 2024)

2.2.3.7 Çöp kovaları

Milano'da bulunan Via Monte Napoleone (Şekil 2.48), kentte yer alan en lüks ve en çok tercih edilen caddedir. 19. Yüzyılın ilk yarısında inşa edilen cadde neo-klasik tarzda tasarlanmıştır. Günümüzde moda merkezi konumundadır. Cadde üzerinde birçok kafe ve restoran bulunmaktadır (URL-51, 2024). Şekil 2.48'de caddede bulunan çöp kovası, tabela, işaret levhalası gibi sokak mobilyası örnekleri görülmektedir.

Şekil 2.48 Milano Via Monte Napoleone (URL-51, 2024)

Almanya'da bulunan Monheim am Rhein'daki tarihi pazar yeri oluşturulurken çöp kovaları, aydınlatma elemanları, tabelalar, oturma elemanları ve bisiklet yerleri birlikte tasarlanmıştır. Göze batmayan modern tasarım anlayışı benimsenmiştir (Şekil 2.49).

Şekil 2.49 Tarihi pazar yeri sokak mobilyası örnekleri (URL-40, 2024)

Polonya'da Piotrkowska Caddesi bulunmaktadır. Şekil 2.50'de caddede tasarlanan sokak mobilyaları örnekleri verilmiştir. Şekil 2.51'de caddede bulunan çöp kovası detayı görülmektedir (URL-52, 2024).

Şekil 2.50 Piotrkowska Caddesi sokak mobilyası örnekleri (URL-52, 2024)

Şekil 2.51 Piotrkowska Caddesi'nde bulunan çöp kovası örneği (URL-52, 2024)

Prag kentinde Prague Street bulunmaktadır. Prague Street'te konumlandırılan sokak mobilyası tasarımları Şekil 2.52'de verilmiştir (URL-53, 2024).

Şekil 2.52 Prague Street (URL-53, 2024)

İtalya'da bulunan tarihi Palermo kenti M.Ö. 734 yılında kurulmuştur. Kentte konumlandırılan çöp kovası örneği Şekil 2.53'te verilmiştir (URL-54, 2024).

Şekil 2.53 Palermo çöp kovası örneği (URL-54, 2024)

2.2.3.8 Sanatsal öğeler

Almanya'da Bremen kenti bulunmaktadır. Kent Bremen Mızıkacılarının hikayesi ile ünlüdür. Bremen pazar meydanında bulunan Eyalet Parlamentosu'nun önünde yer altı bağış kutusu (Bremer Loch) yer almaktadır (Şekil 2.54). Bu bağış kutusuna madeni para atıldığında Bremen Mızıkacıları'nın sesi duyulmaktadır (URL-55, 2024).

Şekil 2.54 Bremer Loch (URL-56, 2024)

İngiltere'de suyun evlerde kullanılmaya başlanmasından önce insanların su ihtiyacını dış mekanda bulunan su pompaları aracılığıyla sağladığı görülmektedir. Günümüzde su her konuta ulaşsa da bu su pompaları sokak mobilyası olarak Londra'nın parçası olmaya devam etmektedir. Su pompaları 20. yüzyılda ise tepesine lamba koyularak aydınlatma elemanına dönüştürülmüştür (Şekil 2.55). Su pompanın çevresine baba konularak kullanılmaz hale gelmesi sağlanmıştır (URL-57, 2022).

Şekil 2.55. Sokak lambasına dönüştürülmüş 19. Yüzyıldan kalma su pompası (URL-57, 2022)

180 yıldır sokakların ve İngiliz kültürünün ikonik bir parçası olan kırmızı posta kutuları (Şekil 2.56) halkın düşkünlüğüne rağmen hızla değişen dünya düzeni sonucu etkisini yitirmektedir. Teknolojinin gelişimiyle farklılaşan iletişim yolları sonucu posta kutuları eskisi gibi kullanılmamaktadır. Kentte farklı dönemlerde üretilmiş posta kutuları mevcuttur (Şekil 2.57). Dönemi anlamanın en kolay yolu ise üzerindeki kraliyet sembolüne bakmaktır (URL-58, 2022).

Şekil 2.56 Viktorya dönemi posta kutusu (URL-58, 2022)

Şekil 2.57 Edward VII dönemi posta kutusu (URL-58, 2022)

Londra şehrinin kimliği ile bütünleşmiş en önemli kent öğesi kırmızı telefon kulübeleridir (Şekil 2.58). 1920 yılında beton malzeme kullanılmıştır fakat sonra çelik malzeme kullanılmasına karar verilmiştir. Kırmızıya boyanan çelik telefon kulübeleri Londra'nın dünya çapında simgesi halime gelmiştir. Kırmızı telefon kulübesi tasarlanırken İngiliz mimar Sir John Soane'nin anıt mezarının çatısından esinlenilmiştir. Bununla birlikte telefon kulübesinin üzerindeki desenler (Şekil 2.59), Londra saat kulesi Big Ben'in dokusunu çağrıştırmaktadır (Uslu, 2017).

Şekil 2.58 İngiltere – Kırmızı telefon kulübesi (Uslu, 2017)

Şekil 2.59 Kırmızı telefon kulübesi kent kullanımı (Uslu, 2017)

Sokak mobilyaları konumlandırıldığı kentin tarihi birikiminden izler taşırsa kentliler tarafından benimsenmektedir ve kentin parçası haline gelmektedir. Yaşanan teknolojik gelişimlerle değişen kentsel yaşamda bazı sokak mobilyalarına olan ihtiyaç azalabilir. Fakat söz konusu mobilya kent ikonu haline gelirse kentteki yerini korur ve dünya genelinde kentin simgesi haline gelebilir.

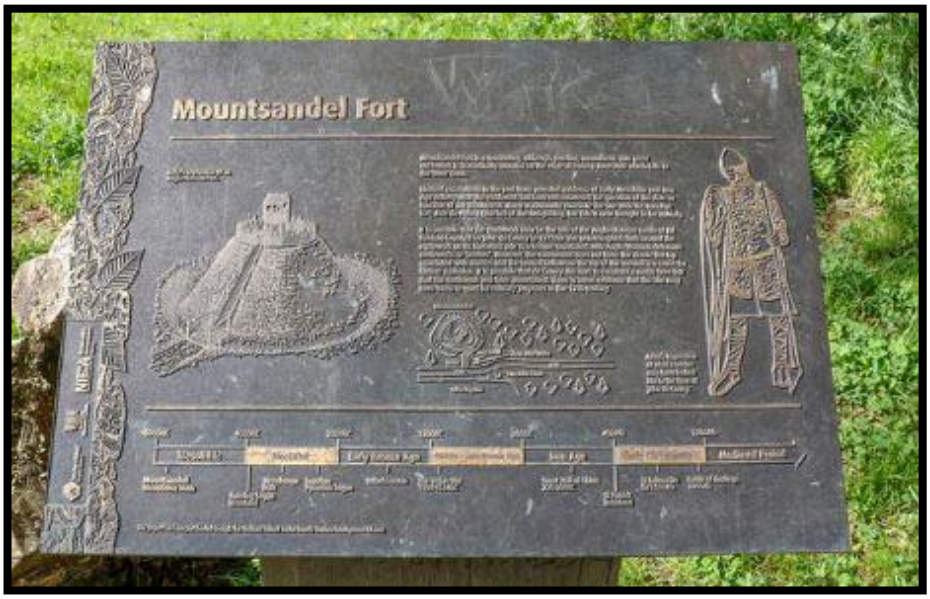
2.2.3.9 Bilgilendirme panoları

İtalya'nın Milano kentinde bulunan Castello Sforzesco yapısı bulunmaktadır. Tarihi yapının çevresinde bulunan bilgilendirme panoları, oturma elemanları ve sınırlayıcılar Şekil 2.60'da verilmiştir (URL-59, 2024).

Şekil 2.60 Castello Sforzesco bilgilendirme panoları (URL-60, 2024)

Kuzey İrlanda'nın Coleraine kentinde Mount Sandel Kalesi bulunmaktadır. Kalenin yakınlarında konumlandırılan bilgilendirme panosu Şekil 2.61'de verilmektedir (URL-61, 2024).

Şekil 2.61 Mount Sandel Kalesi bilgilendirme panosu örneği (URL-61, 2024)

2.3 Tasarım Rehberi

Tasarım rehberlerinin amacı; tarihi ve bireysel alanlarda yapılan yeni eklemeler için tasarım yaklaşımlarında yardımcı olmaktır. Kentin mimarisinin kendine özgü karakterini tanımlamak ve yapılan değişikliklerin koruma ilkeleriyle tutarlı olmalarını sağlamaktır (Florida Historical Commission, 2018). Genel bir anlayış oluşturarak kent karakterini ve yüksek yaşam kalitesini geliştirmeyi ve korumayı sağlamaktadır. Tasarım rehberi oluşturulmasında halk, tasarım ve planlama uzmanları, Tarihi Koruma Komisyonu ve Denetim Kurulu gibi paydaşların katılımı oldukça önemlidir. Tasarım rehberleri, tarihi kaynakların nasıl ele alınacağına, net bir dizi tasarım ilkesinin tanımlanmasına ve bir dizi uygun tasarım çözümünün belirlenmesine ilişkin ortak bir rehber oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Amaç kurallar belirterek yönlendirici olmaktır. Tasarım rehberi amaçları; tutarlılık, öngörülebilirlik, esneklik olarak sıralanabilir (URL-62, 2022).

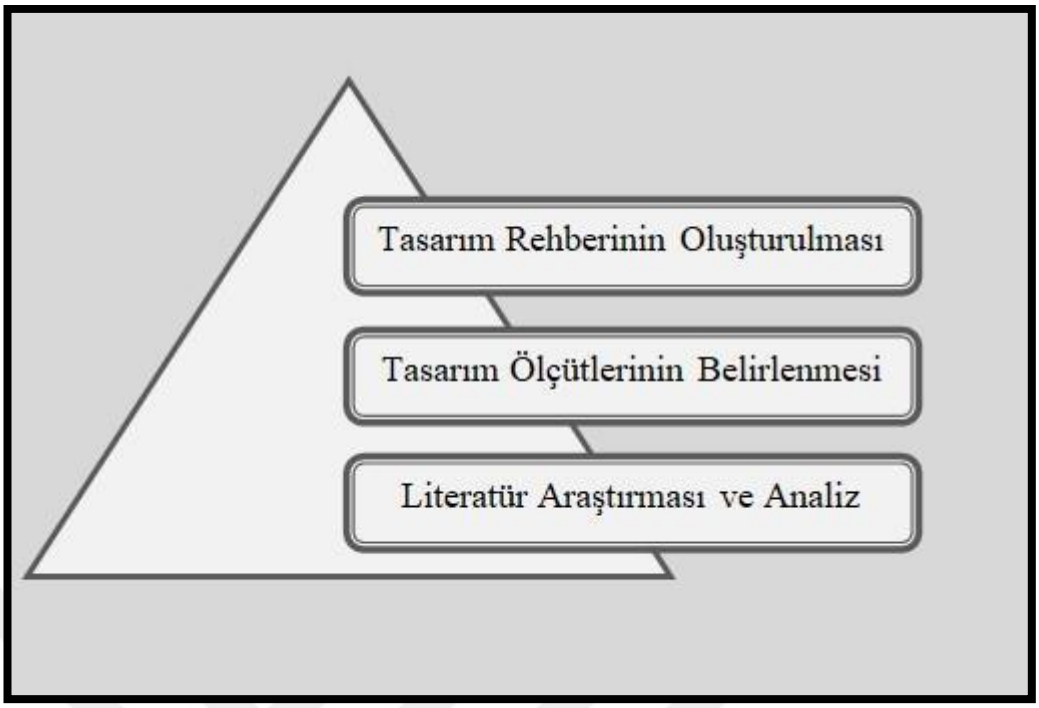
Tarihi miras niteliğindeki koruma alanlarına yapılan müdahaleler için ayrıntı belirtilmediği zaman tam anlamıyla koruma sağlanamamakta hatta ekonomik zorluklar yaşanmaktadır. Tasarım rehberleri korunması zorunlu olan alanlara yapılan yeni eklemeler için yön gösterme amacıyla hazırlanmaktadır (Genca, 2005). Tasarım çözümleri kent karakterinin devamlılığı için kentin bütününde ortak uygulanmalıdır. Tasarım rehberi tasarım esnasındaki ölçütleri ve tasarımı yönlendirip biçimlendiren kuralların tamamını kapsamaktadır. Aynı zamanda kentlerdeki gelişim sırasındaki fiziksel değişimlerin kontrolünü sağlamada ve disiplin altına almada kullanılmaktadır. Kentsel tasarımcı, belediyeler ve diğer yönetim birimleri, kent plancıları tarafından kullanılmaktadır. Tasarımda yeni politikalar oluşturma çabası yoktur.

Tasarım rehberleri bir temaya (yayaya, engellilere, iklime, güvenliğe vb.) yönelik, koruma alanlarına (parklar, meydanlar, aydınlatma elemanları, ağaçlar vb.) yönelik veya kentin yalnızca bir özelliğine yönelik oluşturulabilmektedir (Kandemir, 2010). Kentin tamamında, mahalle veya sokak ölçeğinde koruma ihtiyacından dolayı tasarım rehberi gerekebilmektedir. Bölgenin gelişimine model olabilmesi için kent belleğinde bulunan ve gelecek nesillere aktarılması zorunlu olan bütün veriler irdelenmelidir.

Kentteki planlama süreçleri, eksikleri ve gelişime yön verebilmek için gerekli olan ihtiyaçlar ele alınması gereken diğer konulardandır (Aylaç, 2018).

Tasarım rehberleri kentte sürekli değişim içinde olan alanların özelikle de kent kimliği ve belleği için önem arz eden koruma altındaki tarihi alanların kentli ihtiyaçları doğrultusunda üretilecek ve uygulanacak ürünlerin tasarımına rehber konumundadır. Alandaki uygulamaların neden- sonuç ilişkisine dikkat eder ve mekan kimliğini öne çıkarmayı önemser. Mekanların örgütlenmesini, bütün olarak ekonomik bir şekilde uygulanabilirliğini, sosyal eşitliği ele alır. Rehberler; yerel kimlik ve karakteri uygulamalı, tarihi ve kültürel sürekliliği korumalı, mekan kalitesini arttırmalı, insan odaklı anlayış benimsemeli, erişilebilirlik sağlamalı, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimlere ayak uydurabilmeli, sürdürülebilir ve ekolojik yaklaşımları barındırmalıdır (Bayram, 2018).

Tasarım rehberi, tasarım planlamasının ve uygulanmasının kontrolünü sağlayan bir tür araçtır. Tasarım rehberinin ortaya çıkmasında gelişen kentlerle birlikte kent ortamındaki sürdürülebilir ve yüksek kalitede yaşanabilir kent ortamı oluşturma çabası vardır. Kent standartlarına destekleyici ve tamamlayıcı görevleri vardır. Buradaki amaç tasarımda yeni politikalar oluşturmaktan ziyade tasarımda yüksek standartlar geliştirmek ve devlet politikalarını destekleyici olmaktır (Orhan, 2015).

Şekil 2.62. Tasarım rehberi hazırlama aşamaları

Tasarım rehberleri (Şekil 2.62); hedefler, bu hedeflere ulaşmak için kullanılan yöntemler, alanların analiz edilerek tasarıma bilgi aktarılması, kriterlerin açıklanarak kuralların belirlenmesi bölümlerinden oluşur (Arısu, 2018).

Günümüzde tarihi alanların yenilenmesi konusunda akla ilk gelen kavram restorasyondur. Bu kavram koruma altındaki yapıların tahrip olan bölümlerinin ayrıntılarının ve şeklinin uzmanlarca karar verilen dönem referans alınarak yenileme eylemini ifade eder. Tasarım rehberleri ise daha çok rehabilitasyon kavramı ile ilişkilidir. Yani tarihi alanların mimari ve kültürel değerlerini korurken aynı zamanda çağdaş kullanıma açmayı hedefler. Alanları müze konumundan çıkartıp kendi kimliğini korurken aynı zamanda kullanışlı, çağdaş, güvenilir ve erişilebilir hale getirmeyi amaçlar (Soller, 1993).

İngiltere'de bulunan Winhester kentine sokak tasarım rehberi oluşturulmuştur. Sokak tasarım rehberinin oluşturulması bölge karakterini oluşturan yapılar kadar önemlidir. Sokak tasarım rehberi yönergeleri karakter belirleyici özelliklerin korunmasını, kullanımının genişletilmesini ve iyileştirilmesini teşvik etmektedir. Sokak tasarım rehberi; (URL-63, 2022).

- **Ağaçlar ve açık alanlar;** kentte, sokaklar boyunca olgun yaprak döken ağaçların gölge etkisinin korunması gerekmektedir. Tüm ortak alanlarda özellikle yerli tür dikimlerinin sürdürülmesi, bakımlarının iyileştirilmesi ve dikimlerde halka açık alanlarda mevsimsel renk kullanımlarının genişletilmesi, hasarlı veya eksik sokak ağaçlarının uygun türlerle değiştirilmesi, tarihi bölgedeki pasif ve aktif rekreasyon alanlarının nüfusun tüm kesimlerine hizmet etmesi gerekmektedir (Şekil 2.63).

Şekil 2.63 Tarihi alanda bitkilendirme örneği (URL-63, 2022)

- **Sokaklar, otopark ve kaldırım;** sokak ağında bulunan mevcut dikdörtgen ızgaraların korunması, kalan tarihi döşeme veya bordürlerin saklanması ve gelecekteki yeni projelerde yeniden kullanılması gerekmektedir. Cadde döşemelerinin kent genelinde tutarlı hale getirilip yamaların önlenmesi, sokak genişletmelerinde kaldırımların ve sokak ağaçlarının sağlama alınması, ağaçlandırma için kullanılabilecek alanlarda asfalttan kaçınılması gerekmektedir (Şekil 2.64).

Şekil 2.64 Tarihi bölgede otopark tasarım örneği (URL-63, 2022)

- **Bordürler;** tuğla, kaldırım ve kireç taşı gibi tarihi kaldırım malzemeleri muhafaza edilmelidir. Kaldırımın onarılması sırasında malzemedeki geniş değişikliklerden kaçınılmalıdır. Kaldırımın değiştirilmesinde tamamen beton dökülmesinden kaçınılmalı ve tuğla, taş, bordür, beton agrea gibi malzemeler kullanılmalıdır. Kaldırımlarda engel olacak çok fazla sokak mobilyası kullanımından kaçınılmalıdır. Önemli yaya faaliyetlerini bağlamak için fırsat aranmalıdır (Şekil 2.65).

Şekil 2.65 Yürüyüş yolunda bordür örneği (URL-63, 2022)

- **Sokak mobilyaları;** yaya ölçekli geleneksel olarak tasarlanmış aydınlatma elemanlarının kullanımı genişletilmeli, yaya ve araçların kritik alanlarında yeterli aydınlatma sağlanmalı, mevsimsel aydınlatma yapılmalı, özel etkinlikler, afişler ve süslemeler için prizler sağlanmalı, çöp konteynırları için geleneksel tasarımlar kullanılmalı, bölgedeki kilit noktalarda yöresel banklar kullanılmalı, gazete kutuları, telefon kulübeleri, bisiklet rafları, çeşmeler ve direkler gibi sokak mobilyalarını tasarım, renk, malzeme yönünden uyumlu olmalıdır (Şekil 2. 66).

Şekil 2.66 Loudoun Street üzerinde bulunan sokak mobilyaları (URL-63, 2022)

- **Bilgilendirme işaretleri, çeşmeler ve sanatsal öğeler;** kentteki mevcut yönlendirme ve bilgilendirme işaretleri kullanılmaya devam edilmeli ve ilave işaretlerde renk ve yazı stilindeki uyuma dikkat edilmelidir. Kendine özgü logoya sahip sokak tanımlama işaretleri kullanılmalı, kentteki önemli olayları, binaları ve tarihi bölgede bulunan mevcut sanat eserinin özellikleri korunmalıdır (Şekil 2.67; Şekil 2.68).

Şekil 2.67 Tabela örneği (URL-63, 2022)

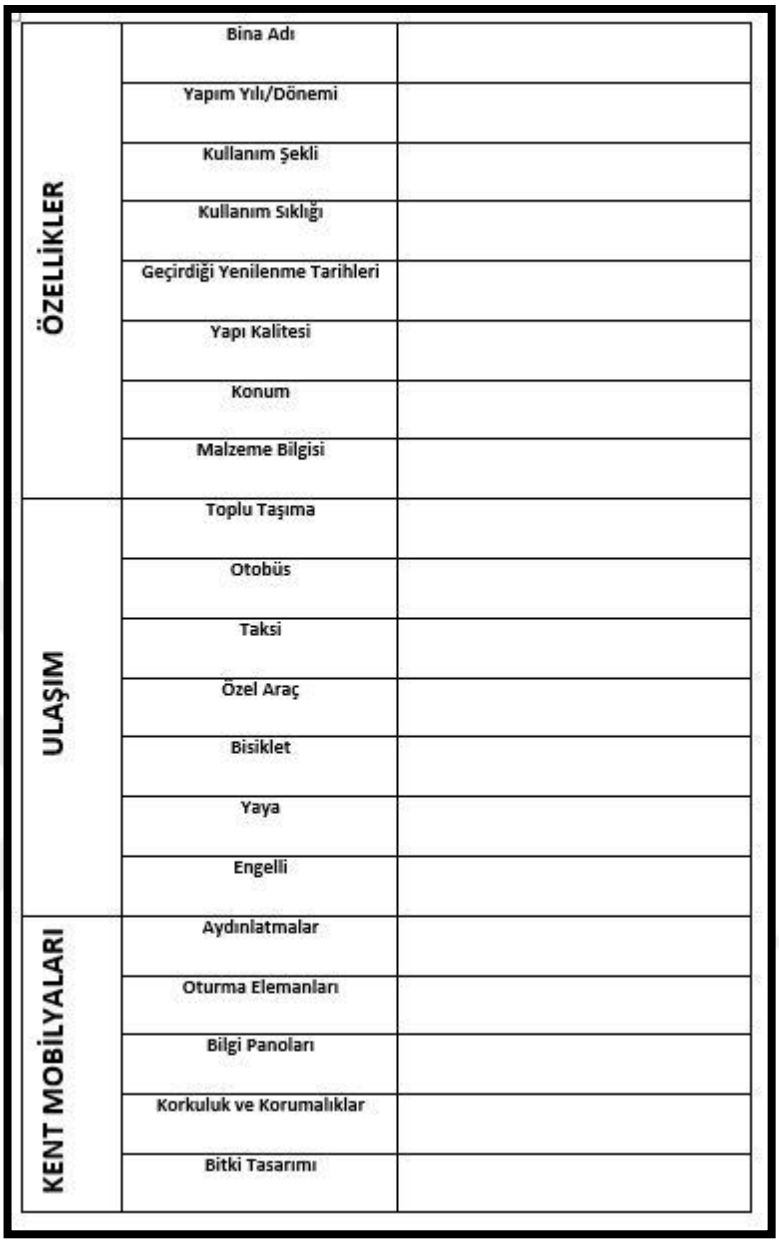

Şekil 2.68. Bilgilendirme panosu örneği (URL-63, 2022)

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1 Materyal

Literatür araştırmasında kullanılan tezler, makaleler, bildiriler, kitaplar, internet kaynakları, saha çalışmasında kullanılan mekan kimlik kartları (Ek-3), saha çalışmasında çekilen fotoğraflar, çalışma alanında kentsel sit alanı kullanıcılarına uygulanan anket formları (Ek-1), uzman katılımcılara uygulanan anket formları (Ek-2), Kastamonu Belediyesi'nden elde edilen imar planı (Autocad dosyası olarak) çalışmanın materyallerini oluşturmaktadır. Kastamonu Belediyesi'nden alınan imar planını düzenlemek için AutoCAD 2018, fotoğraf düzenlemek amacıyla Adobe Photoshop CS6 programları kullanılmıştır. Anket verilerinin bilgisayar ortamına aktarılarak sayısallaştırılmasında ve istatistiki hesaplamaların yapılmasında SPSS 16.0 lisanslı programı kullanılmıştır.

Şekil 3.1 Mekan kimlik kartı örneği

3.2 Çalışma Alanı Özellikleri

Kastamonu Batı Karadeniz ve Kızılırmak Havzaları arasında bulunmaktadır. İl merkezinin kuzeyinde Küre dağları ve güneyinde Ilgaz Dağları vardır. Karadeniz sahil şeridi uzunluğu 170 km, denizden yüksekliği 780 m ve yüz ölçümü 13.152 km^2'dir. Dağların denize paralel olmasından dolayı kıyı bölgelerinde Karadeniz iklimi özellikleri görülmesine rağmen iç kısımlarda karasal iklim özellikleri görülmektedir. Kastamonu Ilgaz Dağı ve Küre Dağları Milli Parkı olmak üzere iki milli parka sahiptir (URL-64, 2024).

Tarihi kentlerin dokusu bölgede varlığını sürdüren medeniyetlerin izlerinin zamanla katmanlaşmasıyla ortaya çıkar. Kastamonu kent dokusu için de bu durum geçerlidir. Kastamonu yerleşimi Orta Tunç Çağı (MÖ 2000-1750) dönemine kadar uzanmaktadır (URL-65, 2024). Kastamonu Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler ve Makedonyalılar gibi farklı uygarlıkları da barındırmıştır. Bu uygarlıkların zenginliklerini günümüzde muhafaza etmektedir (Şahin, 2022).

Kentin Türklerin hakimiyetine ilk geçişi Danişmentliler dönemine denk gelmektedir. Danişmentliler egemenliğinde kalan kent sonrasında 15 yıl kadar Bizanslıların yönetimine girmiştir. 1213 yılında Anadolu Selçukluları tarafından ele geçirilmiştir. Dönem dönem Moğollar tarafından ele geçirilen kentte mücadedeler sonunda 1309 yılında Candaroğulları Beyliği kurulmuştur (URL-66, 2024). Kentin imar çalışmaları bu dönemde başlamıştır. Candaroğulları Beyliği döneminde yapılan ve günümüze kadar kalan Atabeygazi Cami ve Türbesi, Frenkşah Hamamı, Yılanlı Medresesi yapıları kent yerleşimini şekillendirmiştir (Aydınlı, 2023). 1460 yılında Osmanlı egemenliğine geçen kentte imar çalışmaları artmıştır. 1487 yılında mahalle sayısı 32 iken 1530 yılında mahalle sayısı 44'e çıkmıştır (Erkan Biçer, 2002). Kent yerleşiminde önemli yeri olan Karaçomak Deresi'nin etkisiyle yerleşim alanları derenin batı kısmında yoğunlukta olmasına neden olmuştur. Nasrullah Köprüsünün 1506 yılında Karaçomak Deresi üzerine inşa edilmesiyle derenin doğu kısmında da yapılaşmalar görülmüştür (Kovankaya vd., 2012). Tarihi kent merkezinin önemli bir kısmını oluşturan Nasrullah Cami de 16. yüzyılda inşa edilmiştir. Buna karşın 17. yüzyılda kentte önemli binalar inşa edilmemiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin girdiği savaşların etkisi ile kentte ekonomik, siyasi ve sosyal problemler oluşmuştur. Anadolu'yu etkileyen Celali İsyanları kent gelişimini duraklatmıştır. 18. yüzyıl ise bu sıkıntıların geride bırakılmaya çalışıldığı ve onarımların yapıldığı bir dönemdir. 19. yüzyılda yapı inşaları devam etmiş ve İnebolu limanının canlanması ile kent refah düzeyi artmıştır. 17. ve 19. Yüzyıllar arasında gerçekleşen yangınların sonucu kent dokusunda değişiklikler olmuştur (Özbek, 2018). Osmanlı dönemindeki kent planlaması Tanzimat ile başlamıştır. Osmanlı Devleti'ndeki ilk imar kanunu 1882 tarihli olan Ebniye Kanunu'dur. Hasara sebep olan dokuz deprem, beş yangın ve sel baskınlarının yaşanması Tanzimat sonrasında kâgir binaların tercih edilmesine neden olmuştur. Kastamonu Belediyesi 1868 yılında kurulmuştur. Tahminen Sığır pazarı

Köprüsü yakınlarında ilk belediye binası bulunmaktadır. Daha sonraları günümüzde İl Halk Kütüphanesi olarak kullanılan bina yapılmış ve Belediye Caddesi ismindeki cadde oluşmuştur (Maden, 2021). 19. yüzyılda başlayan batılı şehircilik anlayışındaki 'meydan' kavramından dolayı Nasrullah Camii'nin kuzeyindeki yapılar yıkılarak Nasrullah Meydanı, Hükümet Konağı'nın batısındaki yapıların yıkılmasıyla da Cumhuriyet Meydanı oluşturulmuştur (Erkan Biçer, 2002). Kentin konut dokusunun değişimi 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra hızlanmıştır. Tanzimat dönemine kadar oluşan değişim, batılılaşmanın ve modernleşmenin gündelik yaşama etki etmesiyle kent dokusunda birden bire değişime neden olmuştur. 1980'li yıllardan sonra kentlerde görünen benzerlik Kastamonu'da da görülmüştür. Modernleşme ile popüler hale gelen apartmanlar geleneksel konutlara göre daha çekici hale gelmiş ve arsaların ekonomik değerinin artması geleneksel dokudaki bahçelerin ve yeşil alanların yapılaşması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Geleneksel doku ile modern dokunun birleşmesi, eski evlerin yeni malzemeler kullanılarak apartmanlara dönüştürülmeye çalışılması ile olmuştur. Kentteki en belirgin doku değişime kentteki ana akslardan olan Karaçomak Çayı çevresindeki apartman yapılaşmaları ile gerçekleşmiştir (URL-67, 2024).

Kent Milli Mücadele süresinde güvenilir bölge olmasından dolayı mücadeleye lojistik destek sağlamıştır. İnebolu- Kastamonu yolu kullanılarak Ankara'ya cephane, silah, yiyecek, giyecek ve para sevkiyatı yapılmıştır (URL-68, 2024). Milli Mücadele döneminde silah tutabilen erkekler cephede savaştığı için bu kritik görevi kadınlar, çocuklar ve yaşlılar üstlenmiştir. İnebolu'dan Ankara'ya kadar ulaşan bu yola 'İstiklal Yolu' ismi verilmiştir. Bu yolun Kastamonu il sınırları içinde kalan bölümü ise İnebolu-Küre-Seydiler-Kastamonu'dur. İnebolu-Kastamonu güzergâhındaki 105 km'lik yolun 95 km'lik kağnı yolu günümüzde belirgin şekilde kendini göstermektedir (Kocaoğlu, 2018). Cumhuriyetin ilanından sonra Kıyafet ve Şapka İnkılabı 23-31 Ağustos 1925 tarihlerinde kentte ilan edilmiştir (URL-68, 2024).

Kent dokusu Çobanoğulları döneminde oluşmaya başlamış, Candaroğulları döneminde gelişmiş ve Osmanlı döneminde de oldukça yoğunlaşmıştır. Çalışma alanında bulunan Belediye Caddesi ticaret alanlarının merkezini oluşturan alanlardan biridir. Cadde Çay Camisi ile başlayarak batı yönünde devam etmektedir. Sonradan Osmanlı Sarayı olarak adlandırılan eski Belediye binası ve hizasındaki Araba Pazarı

Hamamı caddenin bittiği ve caddenin diğer yollarla birleştiği yerdir. Belediye Caddesi'nin güneyinde bulunan ve merkezi Nasrullah Camisi'nin olduğu dini, ticari ve eğitim yapıları bulunmaktadır. Kentin önemli iki meydanından biri olan Nasrullah Meydanı burada konumlanmaktadır. Nasrullah meydanı hanlar, bedestenler ve medreselerle çevrilidir ve bu alan eski Kastamonu kent merkezini oluşturmaktadır. Nasrullah Meydanı Türk- İslam kent meydanlarına örnek olmasına rağmen Tanzimat sonrası dönemde Batılılaşma etkisinde kalmıştır. Yönetimdeki görüş değişikliği kentsel yapıyı etkilemiştir. Klasik dokuya eklenen resmi yapılar kent dokusunun değişimine neden olmuştur (Sezer, 2010).

Küçük sanayi ve el zanaatkarları kentin ekonomi yönünden önemli bir yere sahiptir. Genellikle hammaddenin alınıp işlenip satıldığı bilinmektedir. Bazı mallar ise dışarıdan alınıp satılmıştır. Kentte ticari faaliyetlerin bulunulduğu sokaklara yine bu ticaret ile ilgili isimler verildiğinden dolayı sokak isimlerine bakarak geleneksel zanaat ve ticari faaliyetler hakkında bilgi edinilmektedir. Attarlar, Nalburlar, Sarraflar Çarşıları, Döğücüler, Çilingirler, Kuyumcular Caddeleri, İplikçiler Yolu, Pirinç Pazarı, Kömürpazarı gibi isimler bunlara örnek verilebilir. Teknolojinin gelişimiyle birçok zanaat kaybolmuştur (Eyüpgiller,1999).

Kastamonu geleneksel kent dokusu büyük oranda bozulmadan günümüze ulaşmıştır. Bu geleneksel doku çanak biçiminde konumlanmasından dolayı geleneksel dokunun algılanması kolaylaşmıştır. Tarihi yerleşmenin giriş ve çıkışları kuzey ve güney yönlerindedir. Bu yönlerde topoğrafyanın daralmasından dolayı ulaşılabilirlik sınırlanmış ve kentin girişleri belirli yerlerden olmuştur. Bu durumun sonucunda da tarihi dokunun algılanabilirliği artmış ve kent dokusunun etkisi güçlenmiştir (Erkan Biçer, 2002).

Günümüzde varlığını sürdüren ve kent kimliğinin oluşumuna katkı sağlayan mimari yapılar ağırlıklı olarak Osmanlı dönemi yapılarıdır. Bu yapılar aynı zamanda eğitsel, dini, ekonomik ve sosyal hayatı da etkilemiştir. Yapıların etkisiyle kent dokusu zenginleşmiştir. Tarihi dokunun fazla olduğu alanlarda ağırlıklı ahşap evler tercih edilmiştir. Konut alanlarında bulunan camiler mahallelerde hareketlilik sağlamaktadır (Eyüpgiller, 1999). 19. yüzyıldan günümüze kadar ulaşan sivil mimari sayısı fazladır.

Son yıllarda yaşanan betonlaşmadan dolayı tarihi sivil mimarisi olumsuz etkilenmiştir. Kent kimliğine önemli etkileri olan bu yapıların çağdaş ve kültürel kriterler göz önüne alınarak yorumlanmalıdır. Tarihi konakların süsleme özellikleri Türklerin yaşam kültürünü günümüze taşıyan önemli elemanlarıdır (Akbaş, 2017).

Kentin merkezi kuzey güney aksında yayılış göstermektedir. Kastamonu merkezinde kentsel sit alanı ve arkeolojik sit alanı bulunmaktadır (URL-69, 2024). Kastamonu Kentsel Sit Alanı 1 268 000 m^2'lik alanı kaplamaktadır (Ayan, 2020). Çalışma alanı güneyde Valilik Konutu'na, kuzeyde İsmail Bey Külliyesi'ne, batıda Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi'ne, doğuda ise Saat Kulesi'ne uzanır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Çalışma alanı lokasyonu

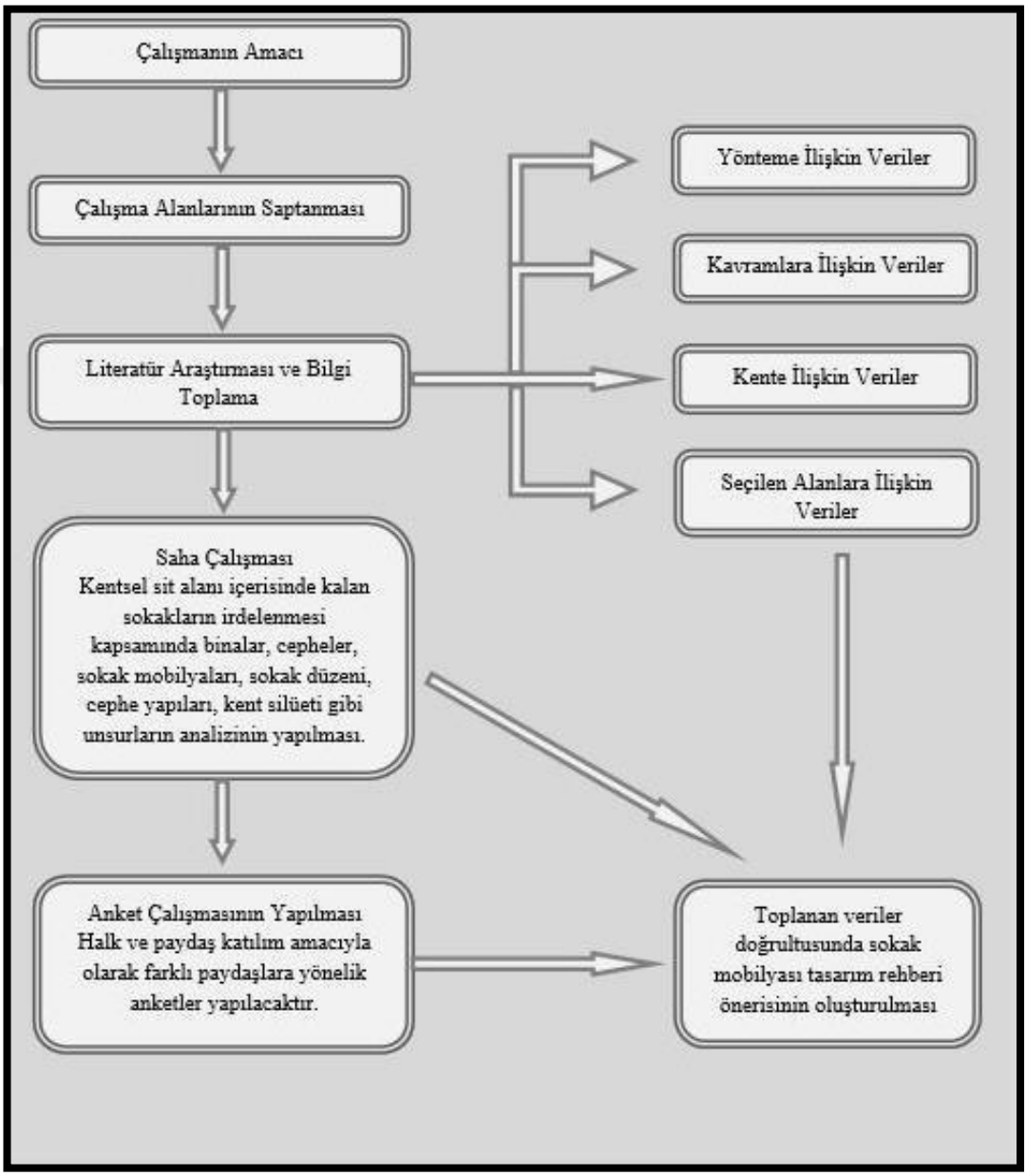
Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda 50 çeşitte 603 adet tescilli yapıdan 405 adedini konutlar, 4 adedini ise konaklar oluşturmaktadır. Çalışma alanında bulunan yapılar incelendiğinde %77,03'ünün konut, %14,73'ünün ticaret, %3'ünün eğitim alanlarından, %4,48'ünün yeşil alanlardan oluşmaktadır. Harici yapılar ise dini ve sosyal tesisler ile idari birimler vardır. Konut yapıları incelendiğinde bahçelerin arka veya yan cephelerde bulunduğu görülmektedir (Ayan Çeven, 2020). Konutlar içi kerpiç, taş ve tuğlalarla doldurulan ahşap çatkı sistemli yapılardır. Genellikle iki veya üç katlıdırlar. 18. yüzyıla kadar açık sofalı olarak tasarlanan evler, 18. yüzyıldan sonra konut sofaları iç ve ortaya doğru olacak şekilde değiştirilmiştir. Cephe özelliklerinde pencereler, çıkmalar ve geniş saçaklar bulunmaktadır. Beyaz duvar üzerine koyu ahşap uygulaması yapılmıştır (Oral, 2020; Özden, 2020). Bu konutlara Mahkeme altı Sokak, Ovalı Sokak, Aşağı İmaret Sokak, Atabey Sokak, Çoruk Sokak, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi gibi sokak ve caddelere rastlanmaktadır.

Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmasına ve bu medeniyetlerden büyük oranda yapısal izler taşımasına rağmen tarihi doku yeterince korunamamaktadır. Yapılan restorasyon çalışmaları bütüncül olarak ele alınmamaktadır. Sokak sağlıklaştırma çalışmaları sadece bina cepheleriyle sınırlı kalmış ve alanların özellikleri korunamamaktadır. Bunların sonucunda da kullanıcıların beklentileri karşılanamamıştır. Bu sebeplerden dolayı Kastamonu Kentsel Sit Alanı çalışma alanı olarak seçilmiştir.

3.3 Yöntem

Çalışmanın amacı doğrultusunda sokak mobilyası tasarım rehberi oluşturabilmek için öncelikle literatür araştırması yapılmıştır. Sonrasında çalışma alanında tespitler gerçekleştirilerek, uzman ve kullanıcı gibi farklı paydaşlara anket çalışması ile alan paydaşlarının çalışmaya ilişkin görüşleri belirlenerek ve anket çalışmasının bir parçası olarak da çağrışım burcu tekniği ile kent kimliğini tanımlamaya yardımcı bileşenler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Saptanan bütün veriler ışığında analizler yapılarak tutarlı sokak manzarası oluşumu için ortak sokak mobilyası tasarım rehberi önerisi oluşturulmuştur. Çalışmaya ilişkin akış şeması Şekil 3.3'de verilmiştir.

Şekil 3.3. Çalışma sürecinde izlenen yönteme ilişkin akış şeması

3.3.1 Literatür Araştırması

Harita, sokak silüeti, fotoğraf ve resimler, makale, tez, bildiri ve kitap çalışmalarının incelenmesiyle Kastamonu tarihi ile ilgili veriler toparlanıp kent kimliği, cephe özellikleri, sokak mobilyaları ve günümüzde halen varlığını sürdüren yapıların tarihi

araştırılarak tasarım rehberi önerisinin hazırlanması için gerekli bilgiler toplanmıştır. Literatür araştırması doğrultusunda çalışmanın ana ve alt başlıkları oluşturulmuştur.

3.3.2 Çalışma Alanının Değerlendirilmesi

Saha çalışması için kentsel sit alanı içinde kalan sokaklar ve bu sokaklarda bulunan tescilli yapılar incelenmiştir. İncelenen sokaklardaki mevcut sokak mobilyalarının yeterliliği ve uygunluğu değerlendirilmiştir. Tescilli yapıların yapım yılı, onarım yılları, özgün sembolleri, konumu, malzeme bilgisi ele alınmıştır. İnceleme sırasında tarihi alanların daha koordineli incelenmesi için mekân kimlik kartları kullanılmıştır. Mekan kimlik kartları alan analizleri sırasında düzenleyici işlevi olmuştur.

3.3.3 Anket Yöntemi

Çalışma yöntemlerinden biri anket yöntemidir. Anket uygulamasında kişisel bilgilere yer verilmemiştir ve katılımcıların gönüllülükleri esas alınmıştır. Katılımcılar çalışma alanını kullanan kişiler ve uzmanlardır.

Uzman kişi olarak;

- Kastamonu Üniversitesi'nde ilgili alanda çalışmakta olan akademisyenler,
- Kastamonu Belediyesi'nde çalışmakta olan mimar, peyzaj mimarı, şehir bölge plancısı gibi ünvanlarda çalışanlar,
- Kültür İl ve Turizm Müdürlüğü'nde turizm şube müdürü ile kültür şube müdürü ve bunlara bağlı çalışan memurları, müze müdürlüğünde çalışmakta olan ilgili kişiler

kabul edilmiştir.

Anket çalışması için Kastamonu Üniversitesi'nden 18.04.2024 toplantı tarihli 1 karar sayılı ve 4 toplantı sayılı Etik Kurul izni alınmıştır. Kastamonu Üniversitesi bünyesindeki ilgili akademisyenlerle uzman anketi yapabilmek için Kastamonu Rektörlüğü'nden E-80404136-302.08.01-2400050599 sayılı izin alınmıştır.

Kastamonu Belediye Başkanlığından belediyenin KUDEP birimiyle ve çalışanlarla anket yapmak için E-64756495-900-76493 sayılı izin alınmıştır. Anket uygulaması online olarak katılımcılara sunulmuştur.

Anket çalışması kentlilerin sosyo-demografik yapısını, tarihsel alanlar-kullanıcı etkileşimini, sokak manzarası algısını, sokak mobilyalarının kent kimliğine etkisini analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Sorular bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak yönde detaylı sorulmuştur. İnsanların içerisinde bulunduğu çevre hakkındaki algı ve bilişsel farkındalığın tespitine yönelik incelemeler yapılmıştır. Anket kapsamında likert ölçekli, açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular bulunmaktadır. Likert ölçeğinde katılımcılardan sorulan sorulara çok kötü ve çok iyi ibareleri aralığında 5 eşit parçaya bölünen puanlamaları yapmaları istemiştir. Kullanıcıların kenti imgesel değerlendirmesi için %95 güvenilirlikte yaklaşık 450 kişiye anket yapılması planlanmıştır. Kastamonu Kentsel Sit Alanı kullanıcıları ile 351 adet, uzman katılımcılar ile 63 adet toplamda 414 adet anket uygulaması yapılmıştır. Uzman katılımcılar benzer cevaplar verdiğinden dolayı uzman katılımcı anketi 63 ile sınırlandırılmıştır. Anket uygulaması verileri Microsoft Excel 2023 programında düzenlenmiştir. Düzenlenen veriler SPSS 16.0 programına aktarılmış ve SPSS 16.0 programında gerekli kodlamalar yapılmıştır. Anket verilerinin sıklık ve yüzdelik tabloları, toplam puanları incelenmiştir. Bu aşamalar hem Kentsel Sit Alanı kullanıcılarının anket uygulamasına hem de uzman katılımcı anket uygulamasına yapılmıştır. Kentsel Sit Alanı Kullanıcılarının anket uygulamasına, Cronbach Alpha güvenilirlik testi uygulanmıştır. Güvenilirlik test sonuçları Cronbach’s Alpha değerine ilişkin derecelendirmeler Tablo 3.1’de verilmiştir. Cronbach’s Alpha değerinin 0,70 değeri ve üzerinde yer alması ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Kılıç, 2016).

Tablo 3.1 Cronbach's alpha derecelendirilmesi (Kılıç, 2016)

$\alpha < 0,50$	Ölçek güvenilir değildir.
$0,50 < \alpha < 0,60$	Ölçek düşük düzeyde güvenilirdir.
$0,60 < \alpha < 0,70$	Ölçek kabul edilebilir düzeyde güvenilirdir.
$0,70 < \alpha < 0,90$	Ölçek iyi düzeyde güvenilirdir.
$a > 0,90$	Ölçek çok iyi düzeyde güvenilirdir.

Verilerin dağılımını tespit etmek amacıyla Kolmogrov-Smirnov-Shapiro Wilk normal dağılım testleri yapılmıştır. Testlerin sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bunun sonucunda parametrik sınamalar yapılmış ve sokak mobilyaları tasarımı, sokak mobilyaları estetiği ve sokak mobilyaları mevcut durumu ile demografik özellikler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı test edilmiştir. Anlamlı farklılıkların olduğu başlıklarda Post-Hoc (Tukey) testleri yapılmıştır.

3.3.4 Çağrışım Burcu Tekniği

Belirli alanlardaki imajları tespit etmenin yollarından biri çağrışım burcu tekniğidir. Bu teknik merkezdeki kavramın çağrıştırdığı kelimeleri basit grafikler ile temsil edilmesine dayanır. Tekniğin uygulanması;

- Çağrışım testinin uygulanması,
- Testin değerlendirilmesi,
- Çağrışım burcunun çizilmesi

olarak üç aşamada gerçekleşir. Söz konusu merkezdeki kavram; nesne, eşya, konut, poster, mahalle, şehir vb. olabilir. Elde edilen çağrışımların yorumlamasını kolaylaştırmak için kelimeler kategorize edilebilir. Belirli özelliklerin (demografik özellikler) alt gruplarında kategorilere ayrılabileceği gibi bir uyarana göre hangi kategorileri birlikte belirttiği analiz edilebilir. Bir kavram karşısında akla gelen ilk çağrışımlar veri olarak toplanır ve değerlendirilir (Kaba, 2022; Südaş, 2022).

Çağrışım burcu tekniği iç içe daireler ile şematize edilir. Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda en çok tekrar eden kavramlar dairenin merkezinden başlayarak en az tekrar eden en dış halkada olacak şekilde konumlandırılır. Bu kavramların hangi özellik ile ilişkilendirildiği incelenir. İç içe gecen daireler arasında karşılaştırma yapılır (Karadağ, 2013; Turut, 2013).

Katılımcıların belirttiği unsurlar kavramsal yakınlıklarına göre de ele alınır. Anlamsal olarak yakın unsurlar bir başlık altında ele alınabilir. Genel ifadeler ise birkaç başlık

altında ele alınabilir. Çok az sayıda belirtilen unsurlar şemaya dahil edilmez (Özkan, 2019).

Çalışma kapsamında uygulanan ankette;

- Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde bulunan en çarpıcı sokak mobilyası nedir?
- Kastamonu sizce hangi özelliği/özellikleri ile ön plana çıkmaktadır?
- Kastamonu kentini düşünerek size ilk çağrıştırdığı 5 kelimeyi yazınız?
- Sizce Kastamonu kentsel sit alanında bulunan ortak buluşma alanı/alanları neresidir?
- Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz

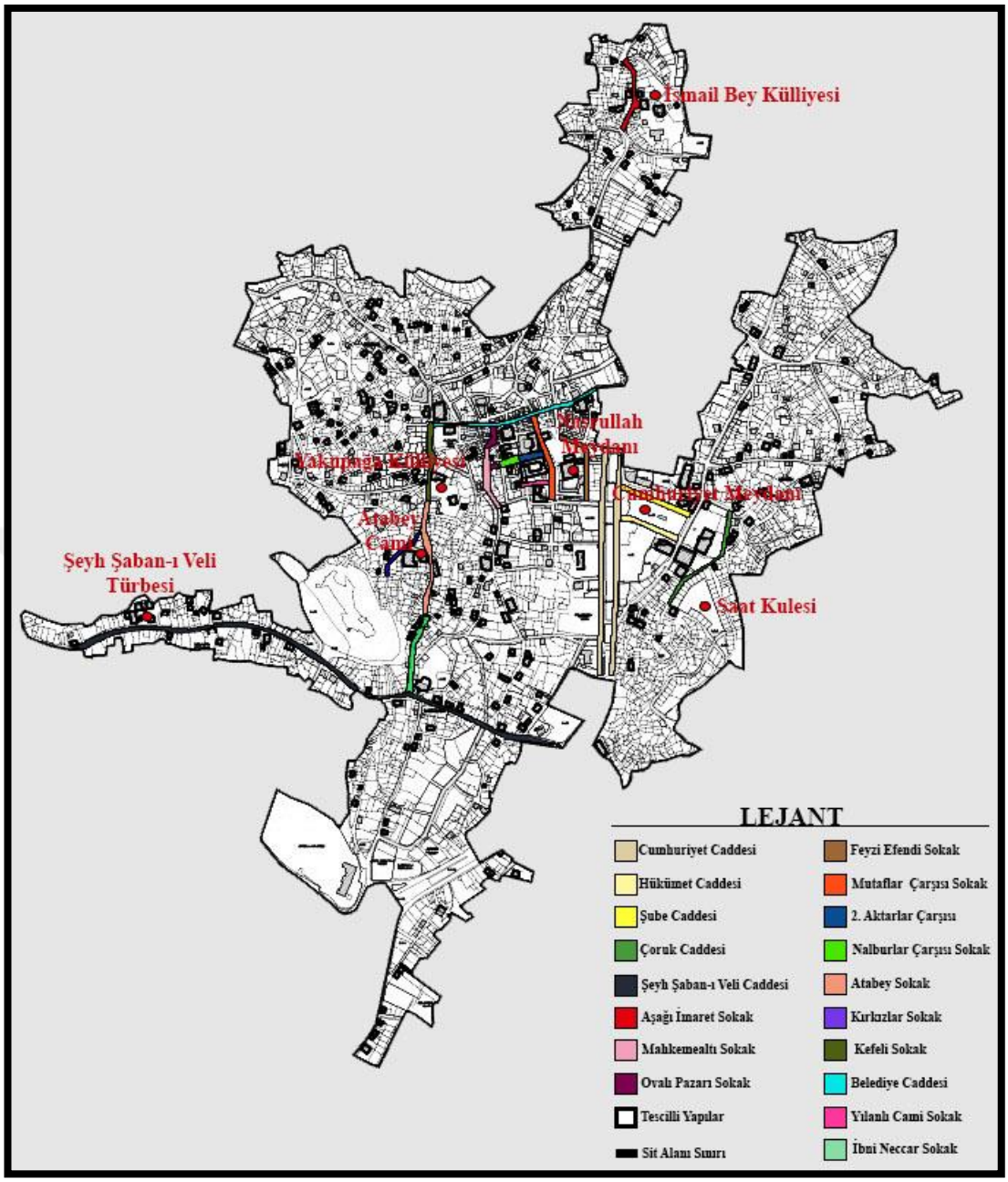
soruları çağrışım burcu tekniğinin uygulanması için sorulmuştur. Anket sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda en çok tekrarlanan kelimelerden en az tekrarlanan kelimelere doğru sıralama yapılmıştır ve yüzdeliklerle ifade edilmiştir. Bu kelimeler iç içe dairelerle şematize edilmiştir. Aynı zamanda anlamsal olarak yakın olan kavramlar kategorize edilerek istatiksel olarak şematize edilmiştir. Tekniğe dahil edilen çağrışımlar değerlendirilerek kenti katılımcılar yönünden özgünleştiren bileşenler tespit edilmiştir. Kent imajı hakkında tespitler yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bulgular bölümü alan analizi, Kastamonu Kentsel Sit Alanı renk paleti, anket analizi ve çağrışım burcu yöntemi alt başlıklarından oluşmaktadır.

4.1 Alan Analizleri

Bu bölümde Kastamonu Kentsel Sit Alanı sınırlarında bulunan ve tarihi çevrenin oluşumuna etki eden sokaklar ile buralarda bulunan tarihi yapılar incelenmiştir. Şekil 4.1'de incelenen sokaklar ve bazı önemli tarihi alanlar belirtilmiştir.

Şekil 4.1 Çalışma alanında sokak konumları

Kentsel sit alanında birçok sokak incelenmiştir. Bunların içerisinde Kastamonu geleneksel konut dokusunu yoğun olarak yansıttığından dolayı Atabey Sokak, İbni Neccar Sokak ve Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi çalışma kapsamında incelenmiştir. Ticari dokunun ön planda olduğu; Feyzi Efendi Sokak, Mehmet Feyzi Efendi Sokak, Mutaflar Çarşısı Sokak, Yılanlı Cami Sokak, İplikçiler Çarşısı Sokak, Nalburlar Çarşısı Sokak, 2. Aktarlar Çarşısı Sokak, Mahkemealtı Sokak, Ovalı Pazarı Sokak, Belediye Caddesi, Aşağı İmaret Sokak, Cumhuriyet Caddesi, Şube Caddesi, Hükümet

Caddesi, 10. Aralık Caddesi, Kuleli Sokak, Çoruk Sokak gibi cadde ve sokaklar çalışma kapsamında seçilmiş ve irdelenmiştir.

4.1.1 Kefeli Sokak

Kefeli Sokak, Atabey Sokak- Kırkızlar Sokak ve İbni Neccar Sokak aynı aks üzerinde bulunmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Kefeli Sokak, Atabey Sokak, İbni Neccar Sokak aksı

Kefeli Sokak (Şekil 4.2) üzerinde Yakupağa Külliyesi bulunmaktadır. Yakupağa Külliyesi (Şekil 4.3) 1547 yılında inşa edilmiştir. Malzeme olarak kesme taş kullanılmıştır. 1547, 1691-92, 1702-03, 1704-05, 1943, 1954-57, 1966, 1973, 1976-80 yıllarında onarım geçirmiştir (Bilici, 1991). Günümüzde cami bölümü ibadet amaçlı kullanılırken, külliyenin içerisinde yer alan yapılar ve bahçesi ticaret, eğitim, rekreasyon ve turizm amaçlı kullanılmaktadır.

Şekil 4.3 Yakupağa Külliyesi

Şekil 4.4'te ve Şekil 4.5' Kefeli Sokak verilmiştir. Sokakta araç ulaşımı, bisiklet ve yaya ulaşımı vardır. Engelli ulaşımı sınırlıdır. Sokak yoğun araç trafiğine maruz kalmaktadır. Sokak aydınlatması genel aydınlatma elemanları kullanılarak sağlanmıştır ve yapı ile örtüşmemektedir. Sokakta oturma elemanları, bilgilendirme panoları ve çöp kovası gibi sokak mobilyaları bulunmamaktadır. Sokak üzerinde bitkilendirme sınırlıdır.

Şekil 4.4 Kefeli Sokak-1

Şekil 4.5 Kefeli Sokak-2

4.1.2 Atabey Sokak-Kırkızlar Sokak

Atabey Sokak Kırgızlar Sokak'ın devamındadır (Şekil 4.2). Atabey Sokak üzerinde Atabeygazi Cami (Şekil 4.6) bulunmaktadır. Atabeygazi Cami'nin girişi Kırkızlar Sokak'tan yapılmaktadır (Şekil 4.7). Atabeygazi Cami 1273-74 yıllarında inşa edilmiştir. 1703, 1723, 1800-01, 1871-72, 1954, 1957, 1975-81 yıllarında onarımlar geçirmiştir. İnşa malzemesi olarak kesme taş, kaba yonu taş, tuğla ve kiremit kullanılmıştır. Sokakta geleneksel Kastamonu evleri yoğun olarak bulunmaktadır. Sokak orta yoğunlukta kullanılmaktadır (Bilici, 1991).

Şekil 4.6 Atabeygazi Cami

Şekil 4.7 Kırkızlar Sokak ve Atabeygazi Cami girişi

Şekil 4.8'de ve Şekil 4.9'da Atabey Sokak verilmiştir. Atabey Sokak araç, bisiklet ve yaya kullanımına uygundur. Engelli kullanımına uygun değildir. Sokakta yoğun tabela tasarımları bulunmamaktadır. Aydınlatma elemanları, oturma birimleri ve çöp kovaları yetersizdir. Kastamonu kenti için önemli noktalardan biri olmasına rağmen bilgilendirme panosu veya belirgin yönlendirme tabelası bulunmamaktadır. Bitkilendirme cami çevresi ve konak avlularında vardır. Yer yer sokakta doğal bitki örtüsünde yer alan türler bulunmaktadır. Atabey Sokak'tan ayrılan Kırgızlar Sokak'ta sokak mobilyaları nispeten daha yeterlidir. Sokakta yer yer oturma elemanları ve çöp kutusu bulunmaktadır. Burada sokak mobilyaları ilişkili olduğu tarihi yapı ile uyumlu değildir.

Şekil 4.8 Atabey Sokak-1

Şekil 4.9 Atabey Sokak-2

4.1.3 İbni Neccar Sokak

Atabey Sokak'ın devamında İbni Neccar Sokak bulunmaktadır (Şekil 4.2). Sokağın Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi ile birleştiği yerde İbni Neccar Cami (Şekil 4.10) bulunmaktadır. İbni Neccar Cami Şekil 1353 yılında inşa edilmektedir. Günümüzde ibadet amaçlı halen kullanılmaktadır. 1722-23, 1967 yıllarında onarım geçirmiştir. Kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir (Bilici, 1991).

Şekil 4.10 İbni Neccar Cami (URL-70, 2024)

Şekil 4.11'de, Şekil 4.12'de, Şekil 4.13'te ve Şekil 4.14'de İbni Neccar Sokak verilmiştir. İbni Neccar Sokak araç, bisiklet ve yaya kullanımına uygundur. Engelli kullanımı sınırlıdır. Sokakta konumlandırılan aydınlatma elemanı sayısı yeterli değildir. Bu durum sokak kullanımını sınırlandırmaktadır. Mevcut aydınlatma elemanları form ve renk yönünden sokak dokusu ile uyumlu değildir. İbni Neccar Sokak'ta oturma elemanı, bilgi panosu, çöp kutusu ve baba bulunmamaktadır. Bitkilendirme yer yer sokakta ve konut avlularında yapılmıştır.

Şekil 4.11 İbni Neccar Sokak-1

Şekil 4.12 İbni Neccar Sokak-2

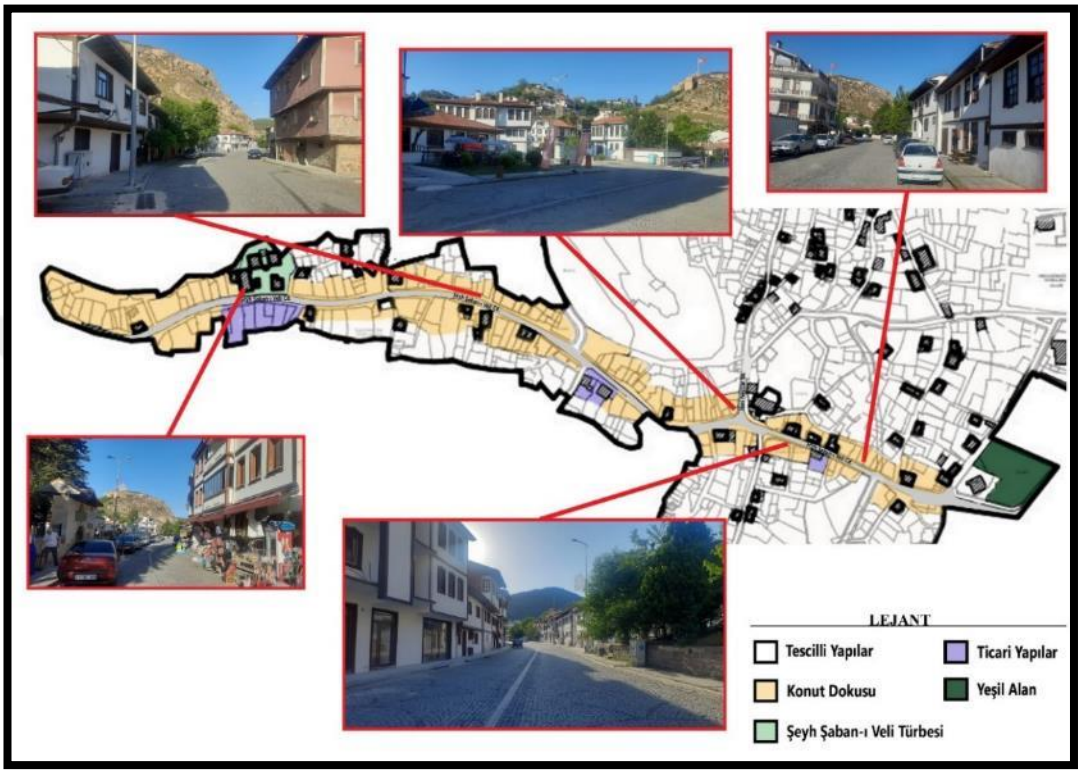
Şekil 4.13 İbni Neccar Sokak-3

Şekil 4.14 İbni Neccar Sokak-4

4.1.4 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi

Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi Cumhuriyet Caddesi'nden Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi'ne ulaşımı sağlayan caddedir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi

Kastamonu kenti birçok türbeye sahiptir. Bunlardan biri de Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi'dir (Şekil 4.16). Kastamonu kent merkezinden türbeye giderken Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi kullanılır. Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi; dergah evleri, cami, türbe, kütüphane ve şadırvanı içinde barındırır. Şeyh Şabanı Veli Türbesi 1611-1612 yıllında inşa edilmiştir. 1845 yılında onarım geçirmiştir. Kaba yonu taş, kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Kubbelerde ise örtü malzemesi olarak kurşun kullanılmıştır (Bilici, 1991).

Şekil 4.16 Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi girişi

Yol üzerinde geleneksel Kastamonu konakları bulunmaktadır (Şekil 4.17). Konutlar genellikle iki katlıdır. Dış cephesi beyaz boya ve ahşap malzemeden söve, kat silmesi, pencere ve geniş saçaklardan oluşur (Şekil 4.18).

Şekil 4.17 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-1

Şekil 4.18 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-2

Cadde üzerinde aydınlatma elemanları, çöp kovaları ve oturma birimlerinin sayısı sınırlıdır. Kent merkezinden türbeye yürüme mesafesi fazladır. Fakat otobüs turları, özel araç veya taksi gibi ulaşım imkanları bulunmaktadır. Caddede yer yer geleneksel bitki örtüsünde yer alan türler bulunmaktadır fakat bunların dışında bitkilendirme çalışması bulunmamaktadır (Şekil 4.19; Şekil 4.20).

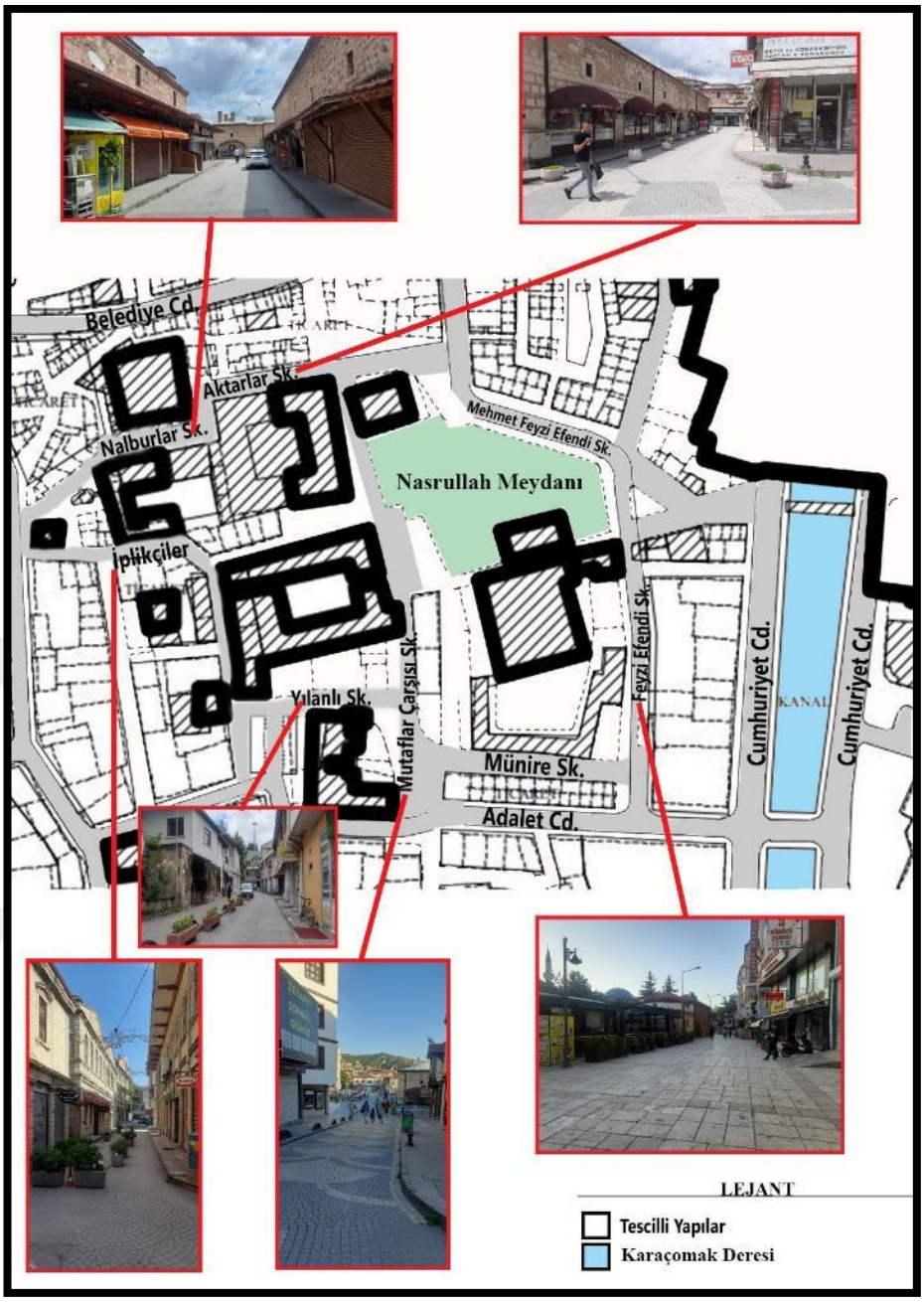
Şekil 4.19 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-3

Şekil 4.20 Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi-4

4.1.5 Feyzi Efendi Sokak- Mehmet Feyzi Efendi Sokak

Feyzi Efendi Sokak'ın, Mehmet Feyzi Efendi Sokak'ın, Mutaflar Çarşısı Sokak'ın ve Münire Sokak'ın kesişimiyle Nasrullah Meydanı oluşmaktadır. Mehmet Feyzi Efendi Sokak'ın devamında Aktarlar Sokak ve Nalburlar Sokak bulunmaktadır. Mutaflar Çarşısı Sokak'tan İplikçiler Çarşısı Sokak'a geçiş Yılanlı Cami Sokak ile sağlanır (Şekil 4.21).

Şekil 4.21 Nasrullah Meydanı Çevresi

Feyzi Efendi Sokak'ın sağ tarafında tarihi yapı olan ve günümüzde el sanatları çarşısı olarak kullanılan Münire Sultan Medresesi (Şekil 4.22) bulunmaktadır. Medrese 1746 yılında inşa edilmiştir. 1810,1814, 1843, 1862-63, 1984 yıllarında onarım geçirmiştir (Bilici, 1991). Günümüzde geleneksel el sanatı örneklerinin satışının yapıldığı ticari birimlerin bulunduğu turizm amaçlı kullanılan bir yapıdır. Yapımında tuğla, taş ve kesme taş kullanılmıştır (URL-71, 2024).

Şekil 4.22 Münire Medresesi

Sokağın sol tarafında ise çağdaş yapı örnekleri olan yapılar bulunmaktadır. Sokak araç trafiğine kapalıdır. Bisiklet kullanımına uygundur. Sokak yaya ve engelli kullanımına uygundur (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 Fevzi Efendi Sokak-1

Feyzi Efendi Sokak'ta çöp kovaları sınırlıdır ve oturup dinlenmek ya da etrafı seyretmek için kullanılabilecek banklar bulunmamaktadır. Farklı aydınlatma birimleri kullanılmıştır. Bu aydınlatmalar malzeme, form, renk ve boyut yönlerinden birbiri ile örtüşmemektedir. Fevzi Efendi Sokağı'nda bitkilendirme yeme içme amaçlı kullanılan ticari mekan kullanıcısı tarafından yapılmıştır. (Şekil 4.24).

Şekil 4.24 Fevzi Efendi Sokak-3

Feyzi Efendi Sokak'ın devamında Mehmet Feyzi Efendi Sokak bulunmaktadır. Bu sokaklardan Nasrullah Meydanı'na giriş yapılabilmektedir. Nasrullah Meydanı'nda Nasrullah Cami, Nasrullah Şadırvanı, Medresesi, Nasrullah Kadı Kabri, Frenkşah Hamamı ve ticari yapılar bulunmaktadır. Nasrullah Cami (Şekil 4.25); 1506 yılında inşa edilmiştir. Sırasıyla 1746, 1875, 1940 ve 1970-1972 yıllarında onarımlar geçirmiştir. Yoğun olarak kullanılan Nasrullah Cami'nin yapımında tuğla, taş ve kurşun malzemeler kullanılmıştır. (Bilici, 1991).

Şekil 4.25 Nasrullah Cami ve çevresi (URL-72, 2024)

Mehmet Feyzi Efendi Sokak araç kullanımına kapalıdır. Yaya, bisiklet ve engelli kullanımına uygundur. Mehmet Fevzi Efendi Sokak'ın Nasrullah Meydanı yönünde sıralı ağaçlar ve hizasında oturma birimleri bulunmaktadır. Ağaçların zemin ile birleştiği yerde yükselti farkı oluşturarak sınır verilmiştir. Sokakta boylu ağaçlar haricinde bitkilendirme bulunmamaktadır. Karşı tarafında ise ticari yapılar vardır. Sokakta çöp kovaları ve aydınlatmalar sınırlıdır. Tabelalar ise mekandan mekana farklılık göstermektedir ve bütüncül tasarım örneği gösterememektedir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26 Mehmet Feyzi Efendi Sokak

Nasrullah Meydanın Cumhuriyet Caddesi yönünden girişinde boylu ağaçlar bulunmaktadır. Bu ağaçları çevreleyecek şekilde oturma birimleri bulunmaktadır. Ağaçların arasında metal malzemeli direk konumlandırılmıştır. Boylu ağaçların dibinde daire formunda oturma elemanları vardır. Nasrullah Meydanı dönem dönem yoğun turist alan bir yer olmasına rağmen bilgilendirme panosu bulunmamaktadır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27 Nasrullah Meydanı oturma birimi örnekleri

Nasrullah Meydanı'nın Cumhuriyet Caddesi girişi ticari yapılar arasından sağlanır. Ticari yapıların tabela tasarımları, tercih edilen ölçü ve malzeme seçimi kendi arasında uyumlu değildir. Bu durum alanda kargaşa yaratmaktadır. Meydanda hayvan mama ve dayanışma birimleri konumlandırılmıştır. Bunların hemen yanında wifi direği vardır. Bunlar çağdaş yaşam eklerine örnektir fakat bulunduğu tarihi dokuya uygun tasarlanmamışlardır (Şekil 4.28)

Şekil 4.28 Nasrullah Meydanı girişi

Nasrullah meydanı ile Mehmet Feyzi Efendi Sokak arasında oluşan kot farkından dolayı oluşan basamaklar kullanılmış ve burada arkalıksız oturma birimleri oluşturulmuştur. Meydanda ve çevresinde yer yer aydınlatmalar bulunmaktadır. Aydınlatmalar yeterli bulunmuştur. Meydan ve çevresi incelendiğinde çöp kovaları yeterli bulunmamıştır (Şekil 4.29).

Şekil 4.29 Nasrullah Meydanı'ndan M. Feyzi Efendi Sokak yönüne bakış

4.1.6 Mutaflar Çarşısı Sokak

Mutaflar Çarşısı Sokak'ta (Şekil 4.21) Nasrullah Meydanı ile Aşir Efendi Hanı bulunmaktadır. Aşir Efendi Han'ı 1748-49 yılında inşa edilmiştir. Yapı günümüzde ticari amaçlı kullanılmaktadır.1254 ve 1838-39 yılında onarım geçirmiştir. Yapımında düzgün kesme taş ve tuğla kullanılmıştır (Şekil 4.30).

Şekil 4.30 Aşirefendi Hanı

Mutaflar Çarşısı Sokak Şekil 4.31'de ve Şekil 4.32'de verilmiştir. Mutaflar Çarşısı Sokak araç trafiğine açıktır. Yoğun araç trafiği bulunmaktadır. Yaya ve bisiklet kullanımına uygundur. Engelli kullanımı için uygun değildir. Fiziksel engelliler için babalar arasından kaldırıma geçiş sağlayacak aralıklar ve eğim bulunmamaktadır. Aynı şekilde görme engelliler için zeminde çalışma yoktur. Aydınlatma elemanı, oturma birimi, çöp kovası ve bilgi panosu sayıca yetersizdir. Mevcuttaki aydınlatma elemanları tarihi dokuya uygun tasarlanmamıştır. Sokakta öne çıkan bitkilendirme bulunmamaktadır. Aşirefendi Han Cephesi'nde bulunan tente ve kepenkler malzeme, renk ve form yönlerinden ortak tasarıma sahip değildir. Aynı tarihi yapıda konumlandırılmalarına rağmen aralarında tezatlık bulunmaktadır. Sokakta bulunan tabelalarda ortak tasarımlar bulunmamaktadır. Mutaflar Çarşısı Sokak'ta konumlandırılan babalar sayı yönünden yeterlidir. Araçların kaldırıma çıkmasını

engelleyecek aralıktadırlar. Renk olarak uygun olmalarına rağmen alana özgün form tercih edilmesi gerekmektedir.

Şekil 4.31 Mutaflar Çarşısı Sokak-1

Şekil 4.32 Mutaflar Çarşısı Sokak-2

4.1.7 Yılanlı Cami Sokak

Yılanlı Cami Sokak (Şekil 4.21) ve Mutaflar Çarşısı Sokak birleşiminde Yılanlı Cami bulunmaktadır (Şekil 4.33). Cami 1272-73 yıllarında inşa edilmiştir. 1837-38 ve 1891 yıllarında onarım geçirmiştir. Yapının çoğunluğu düzgün kesme taş ile inşa edilmesine rağmen yer yer tuğla da kullanılmıştır (Bilici, 1991).

Şekil 4.33 Yılanlı Cami'nin sokak perspektifinden görünüşü

Yılanlı Cami Sokak araç trafiğine açıktır. Sokağa yaya ve bisiklet erişimi vardır. Engelli erişimi sınırlıdır. Sokakta bulunan ticari yapıların tabelaları bireyseldir ve aralarında bütünlük yoktur. Mevcuttaki trafik levhaları alana özgü tasarlanmamıştır. Sokakta oturma elemanı bulunmamaktadır ve aydınlatma yetersizdir. Form, doku ve renk yönlerinden tarihi dokuyu yansıtmamaktadır. Alanda bilgilendirme panosu bulunmamaktadır. Çöp kovaları tasarım ve sayı yönünden yetersizdir ve bitkilendirme tek tiptir. Bitki kasaları renk olarak alanla uyumlu değildir. Aynı zamanda bakıma ihtiyacı vardır (Şekil 4.34).

Şekil 4.34 Yılanlı Sokak

4.1.8 İplikçiler Çarşısı Sokak

Mutaflar Çarşısı Sokak'ın paralelinde İplikçiler Çarşısı Sokak bulunmaktadır (Şekil 4.21). Sokaktan Penbe Han'a giriş sağlanmaktadır (Şekil 4.35). Penbe Han II. Beyazid Döneminde 1481-1512 yılları arasında yaptırılmıştır. Bir dönem bal ticaretinden dolayı canlılık kazandığı için Balkapanı Han olarak da bilinmektedir 2006 yılında geçirdiği restorasyon çalışması ile ticari olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-73, 2024). İnşa malzemesi olarak kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmıştır (Bilici, 1991).

Şekil 4.35 Penbe Han girişi

İplikçiler Çarşısı Sokak üzerinde tarihi yapılar bulunmaktadır. Genellikle iki katlı ve yoğun cephe süslemeli yapılar ticari amaçla kullanılmaktadır. Sokakta tabela sayısı fazla değildir fakat mevcuttaki tabelalar sokak dokusu ile uyumlu değildir. Tabela yoğunluğunun fazla olmaması tarihi cephe tasarımlarının algılanabilirliğini arttırmıştır. Bitki kasalarında taş malzeme kullanılsa da tarihi yapılarla uyum sağlamamaktadır ve yetersizdir. Sokakta yeterli aydınlatma, oturma elemanı, çöp kovası ve bilgilendirme panosu yoktur. Sokakta bulunan ve çağdaş ihtiyaçlardan ortaya çıkan elektrik panosu herhangi bir kaplama vb. tasarım uygulanmadan alanda kullanılmıştır (Şekil 4.36).

Şekil 4.36 İplikçiler Çarşısı Sokak

4.1.9 Nalburlar Çarşısı Sokak-2. Aktarlar Çarşısı Sokak

Nalburlar Çarşısı Sokak, 2. Aktarlar Çarşısı Sokak ile Mutaflar Çarşısı Sokak'a bağlanır (Şekil 4.21). Nalburlar Çarşısı Sokak üzerinde Cem Sultan Bedesteni ve Penbe Han girişleri bulunmaktadır. Cem Sultan Bedesteni diğer adıyla Karanlık Bedesten (Şekil 4.37) 1468-1474 yıllarında inşa edilmiştir. 1802-03 yılında çıkan yangında tamamen harap olmuştur ve onarılmıştır. 1951 yılında onarım geçirmiştir. Tuğla hatıllı moloz, kaba yonu taş, tuğla derzli kesme taş ve düzgün kesme taş yapı malzemesi olarak kullanılmıştır (Bilici, 1991).

Şekil 4.37 Cem Sultan Bedesteni girişi

Nalburlar Çarşısı Sokak'ta yoğun olarak yaya ve araç trafiği bulunmaktadır. Sokakta ticari yapılar bulunmaktadır. Sokakta ticari yapıların sundurmaları sokağın bir kısmını örtmektedir. Bitkilendirme, çöp kovası, oturma birimleri, aydınlatma elemanları sokakta yetersizdir. Ticari yapıların tabelalarında ortak dil kullanılmamıştır ve tarihi alana uygun değildir (Şekil 4.38).

Şekil 4.38 Nalburlar Çarşısı Sokak

2. Aktarlar Çarşısı Sokak üzerinde Kurşunlu Han girişi bulunmaktadır. Kurşunlu Han 1441-1460 yıllarında yapılmıştır. 1721-22, 1756-57 yıllarında onarım görmüştür. 1943 depreminde harap olmuştur ve 1946 ile 1951 yıllarında onarım yapılsa da geniş çaplı onarım 1967-1973 yılları arasında yapılmıştır. Moloz ve kaba yonu taş, düzgün kesme taş ve tuğla yapı malzemesi olarak kullanılmıştır (Bilici, 1991). Han girişi sokaktan merdivenlerle inilerek sağlanmaktadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.39 Kurşunlu Han girişi

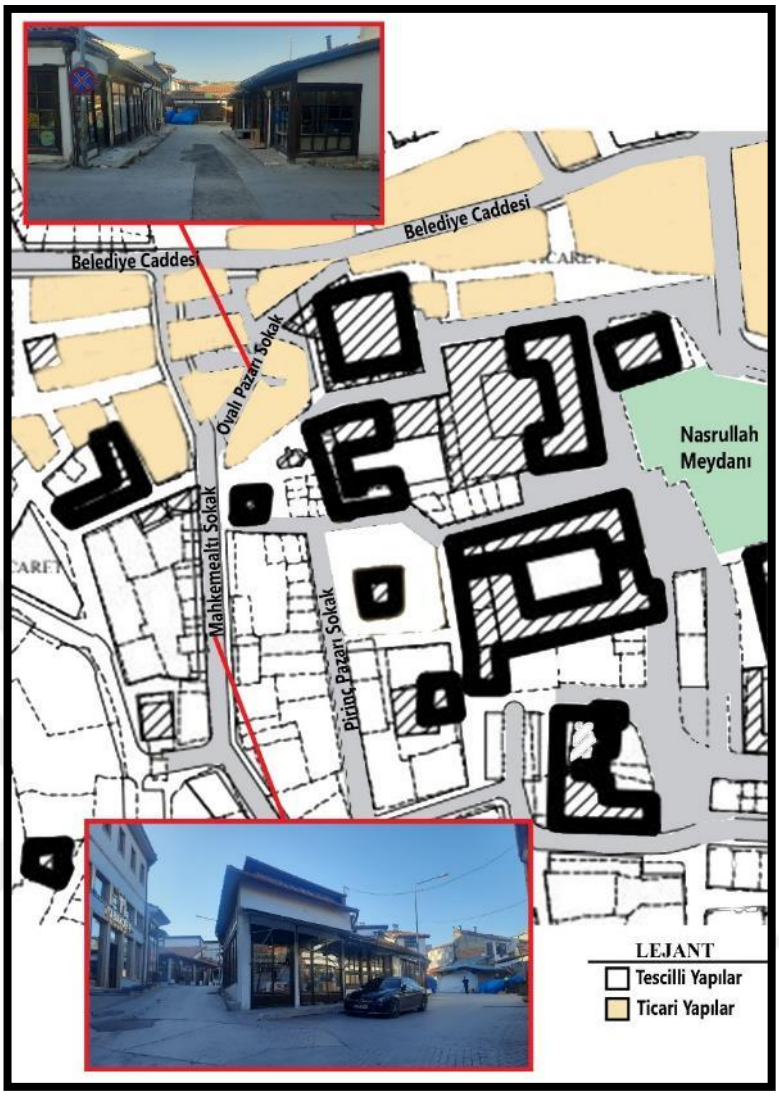
2. Aktarlar Çarşısı Sokak'ta yer yer oval ve çokgen formunda bitki kasaları bulunmaktadır. Sokak bitkilendirmesi bu şekilde sağlanmıştır. Nalburlar Çarşısı Sokak gibi burada da ticari yapılar ön plandadır. Sokakta oturma birimleri, aydınlatma elemanları çöp kovaları ve bilgi panoları yetersizdir. Mevcut tabelalar ise tarihi alana uygun değildir (Şekil 4.40).

Şekil 4.40 2. Aktarlar Çarşısı Sokak

4.1.10 Mahkemealtı Sokak-Ovalı Pazarı Sokak

Mahkemealtı Sokak, Belediye Caddesi birleşmeden önce çatallanır. Mahkemealtı Sokak devam ederek Belediye Caddesi ile birleşirken diğer kol Ovalı Pazarı Sokak ismiyle Belediye Caddesi ile birleşir. Bu alanda ise ticari yapılar bulunmaktadır (Şekil 4.41).

Şekil 4.41 Mahkemealtı Sokak

Mahkemealtı Sokak ve Ovalı Pazarı Sokak Şekil 4.42'de, Şekil 4.43'te ve Şekil 4.44'te verilmiştir. Bu sokaklarda bulunan ticari yapılar genellikle iki katlıdır. Yapılar beyaz renk cephenin ve ahşap malzemenin birleşimiyle oluşmaktadır. Sokakta sokak mobilyaları yoğun olarak bulunmamaktadır. Sokaklar ticari yapı kullanıcıları tarafından kendi ürünlerini sergileme amacıyla kullanılmaktadır. Aydınlatma elemanları bulunsa da sayıca yetersizdir ve alanla uyumlu değildir. Ticari yapıların tabelalarında ise bütünlük yoktur. Sokaklar araç geçişine açıktır. Sokak ve çevresinde herhangi bir bitkilendirme bulunmamaktadır.

Şekil 4.42 Mahkemealtı Sokak

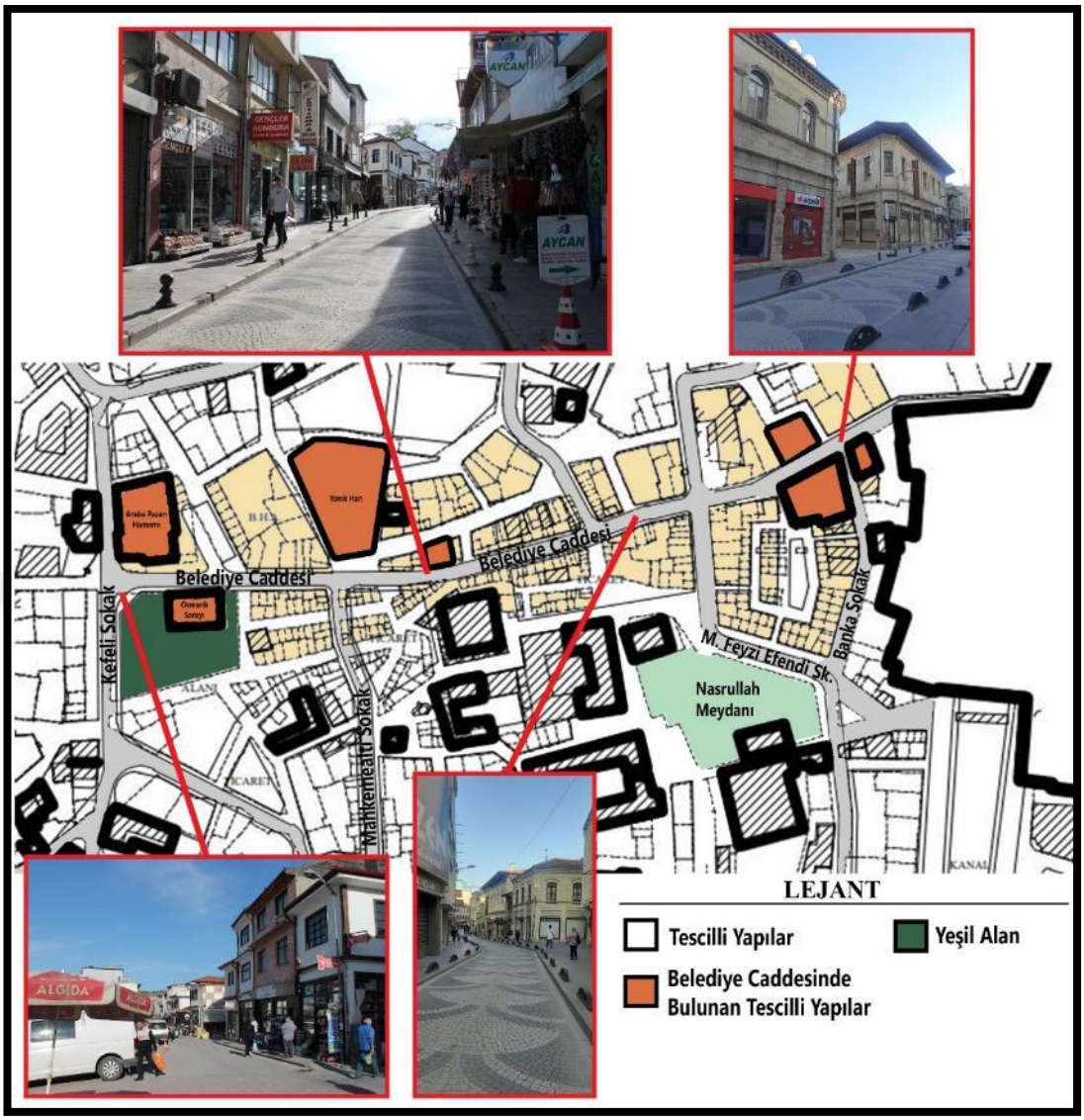
Şekil 4.43 Ovalı Pazarı Sokak

Şekil 4.44 Mahkemealtı Sokak ve Ovalı Pazarı Sokak Kesişimi

4.1.11 Belediye Caddesi

Belediye Caddesi, Cumhuriyet Caddesi'nden Kefeli Sokak'a giden caddedir. Ticari yapıların haricinde Osmanlı Sarayı, Araba Pazarı Hamamı ve Yanık Han bu cadde üzerindedir (Şekil 4.45).

Şekil 4.45 Belediye Caddesi

Belediye Caddesi üzerinde bulunan ticari tescilli yapılar genellikle iki katlıdır. Alt kattaki satış alanları geniş vitrinliyken üst katlar alt katlara göre daha küçük açıklıklı alanlardır. Belediye caddesi hem yaya hem de araç kullanımına açıktır. Yaya yoğunluğu fazladır ve bu durum cadde de sirkülasyonu arttırmaktadır. Kastamonu kenti doğal güzellikleriyle ön plana çıkmasına rağmen Belediye Caddesi üzerinde bitkilendirme çalışması bulunmamaktadır. Cadde üzerinde çoğunlukla ticari yapılar bulunmaktadır. Bunlar tarihi ve çağdaş yapılar olarak yan yana konumlansalar da ortak dilleri bulunmamaktadır ve cadde bütünlüğü sağlanamamaktadır. Cadde üzerinde bank görülmemektedir. Bu durum kullanıcılar için olumsuzluk oluşturmaktadır. Çöp kutularının sayısı yetersizdir. Caddede kent aydınlatmaları bulunsa da yeterli görünmemektedir ve bundan dolayı kullanıcıların caddeyi akşam kullanmaları

kısıtlanmaktadır. Yoğun tabela kullanımı mevcuttur fakat tabelalar yapı kullanıcılarının isteğine göre konumlandırılıp tasarımı yapılmıştır ve bütünlük sağlanmamıştır. Caddede sanatsal öğeler bulunmamaktadır (Şekil 4.46).

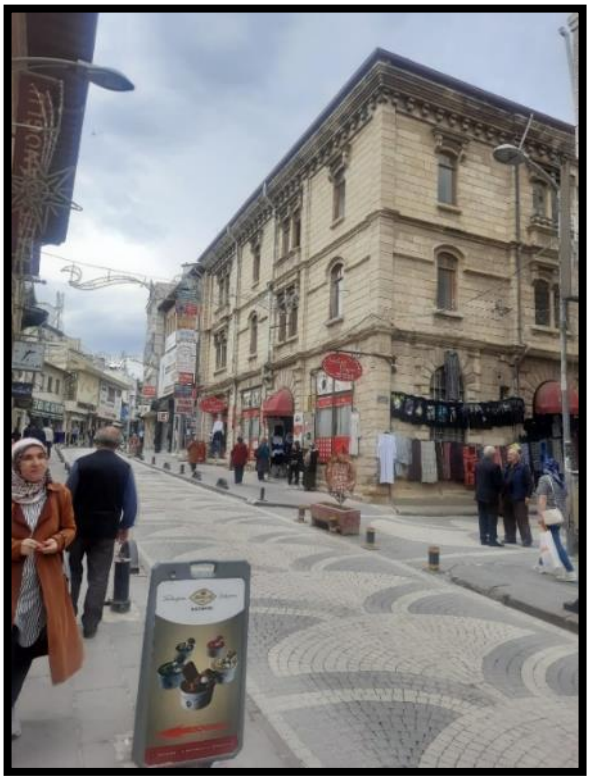
Şekil 4.46 Belediye Caddesi

Belediye Caddesi ile Feyzi Efendi Sokak arasındaki ulaşım Banka Sokak ile sağlanmaktadır (Şekil 4.45). Bu sokak trafiğe kapalıdır ve sadece yaya yolu kullanımına açıktır ve Belediye Caddesi ile önemli meydanlardan biri olan Nasrullah Meydanına geçiş sağlar. Belediye Caddesi ile Banka Sokak'ının birleştiği alanda karşılıklı iki tarihi ticari yapı bulunmaktadır. Şekil 4.47'de sol tarafta bulunan yapı Ticari Yapı 1 ve sağ tarafta bulunan yapı Ticari yapı 2 olarak adlandırılmıştır. Ticari Yapı 1 iki katlı kâgir bir binadır. Bu binanın hemen karşısında Ticari Yapı 2 bulunmaktadır. Bu yapı da iki katlı ve kagir yapıdır (Eyüpgiller vd., 2008).

Şekil 4.47. Belediye Caddesi ile Banka Sokak'ın birleştiği köşe

Belediye Caddesi üzerinde bulunan ve Belediye Caddesi ile Reşit Esen Sokak'ın birleştiği köşede bulunan tarihi üç katlı ticari yapılar Şekil 4.48'de verilmiştir. Bina cephesinde taş işçiliği yoğun olarak kullanılmaktadır (Eyüpgiller vd., 2008).

Şekil 4.48 Belediye Caddesi ile Reşit Esen Sokak'ın birleştiği köşe

4.1.12 Aşağı İmaret Sokak

Yakupağa Külliyesi'nden İsmail Bey Külliyesi'ne giderken kullanılan sokaklardan biri Aşağı İmaret Sokak'tır (Şekil 4.49).

Şekil 4.49 Aşağı İmaret Sokak

İsmail Bey Külliyesi 1454 yılında inşa edilmiştir. Külliye 1950, 1966-1969 onarım geçirmiştir. Yapı malzemesi olarak kesme taş ve tuğla kullanılmıştır (Bilici, 1991). Külliye günümüzde turizm ve ibadet amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 2.50).

Şekil 4.50 İsmail Bey Külliyesi girişi

İsmail Bey Külliyesi'nin karşısında Kastamonu geleneksel konutları bulunmaktadır (Şekil 4.51). Sokak araç trafiğine açıktır ve oldukça yoğun kullanılmaktadır. İsmail Bey Külliyesi'nin girişinde bilgilendirme panosu veya belirgin bir tabela bulunmamaktadır. Sokakta bitkilendirme, oturma birimleri ve çöp kutuları yetersizdir. Aydınlatma elemanları alana özgü değildir. Konakların önünde bir adet çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.52).

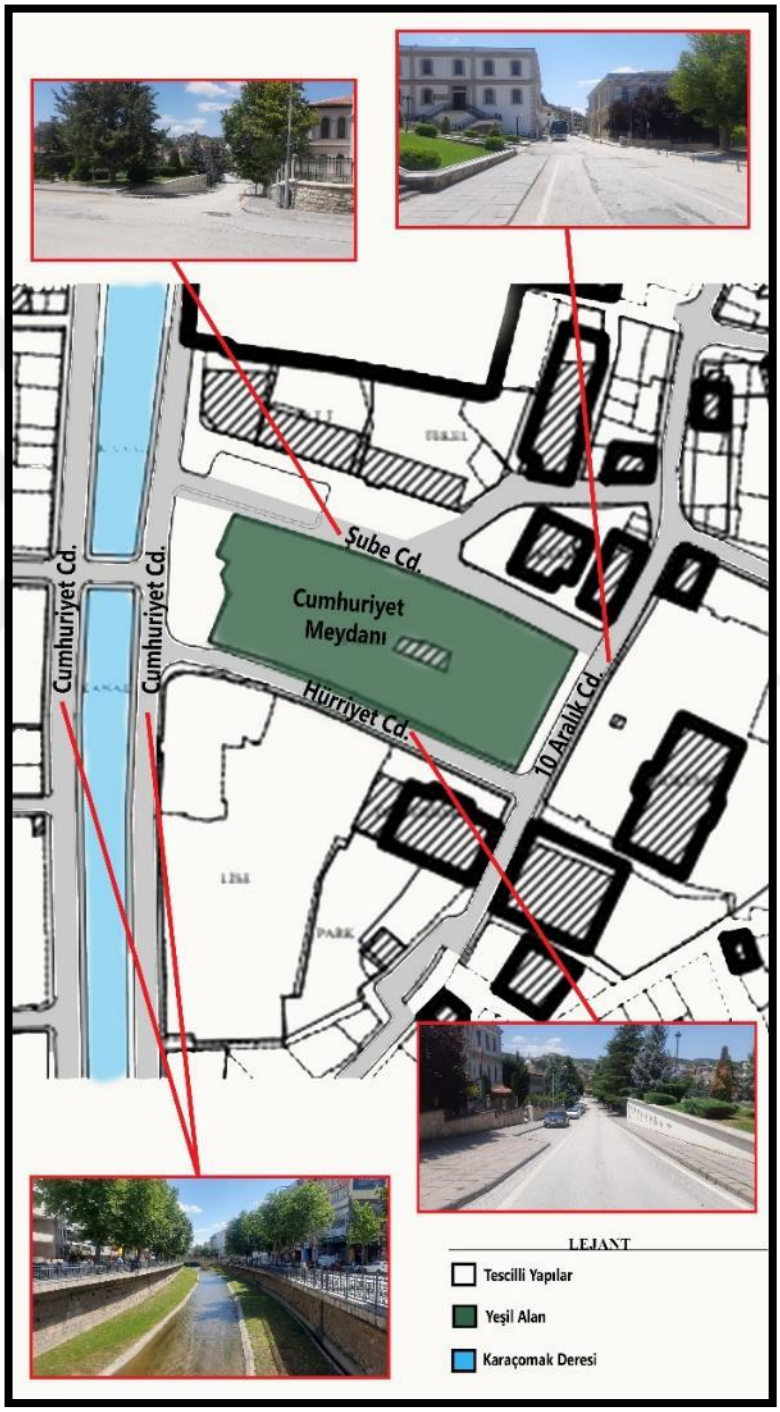
Şekil 4.51 Aşağı İmaret Sokak-1

Şekil 4.52 Aşağı İmaret Sokak-2

4.1.13 Cumhuriyet Caddesi

Cumhuriyet Meydanı'nın çevresinde Cumhuriyet Caddesi, Şube Caddesi, Hürriyet Caddesi ve 10. Aralık Caddesi bulunmaktadır (Şekil 4.53).

Şekil 4.53 Cumhuriyet Meydanı'nın çevresinde bulunan caddeler

Cumhuriyet Caddesi Kastamonu kentinin ana aksını oluşturan Karaçomak Deresi'nin sağında ve solunda bulunan caddedir. Karaçomak Deresi boyunca boylu ağaçlar caddeye eşlik etmektedir. Dere üzerinden yer yer köprülerle Cumhuriyet Caddeleri birbirine bağlanmaktadır (Şekil 4. 54).

Şekil 4.54 Karaçomak Deresi Aksı (URL-74, 2024)

Cumhuriyet caddesi üzerinde Nasrullah Köprüsü bulunmaktadır (Şekil 4.55). Köprü 1501 yılında Nasrullah Kadı tarafından yaptırılmıştır. 1704, 1946, 1979-1981 yıllarında yenilenme geçirmiştir. Günümüzde halen ticaret yoğunluğu fazla olan Nasrullah Meydanı ile etkileşimli olarak kullanılmaktadır. Yapımında ve yenilenme süreçlerinde kesme taş kullanılmıştır (Bilici, 1991).

Şekil 4.55 Nasrullah Köprüsü

Cumhuriyet Caddesi'nde toplu taşıma, otobüs, taksi, araç ve bisiklet gibi ulaşım araçları bulunmaktadır. Yaya kullanımı için uygundur. Cadde üzerinde yer yer çöp kovası, aydınlatma elemanı, oturma birimleri, sınırlayıcılar, bilgilendirme panosu bulunmaktadır (Şekil 4.56; Şekil 4.57).

Şekil 4.56 Cumhuriyet Caddesi-1

Şekil 4.57 Cumhuriyet Caddesi-2

Kastamonu kentinde yer yer sokak mobilyaları birbirinden farklılaşmaktadır. Bu alanlardan biri de Cumhuriyet Caddesi'dir. Cadde üzerindeki banklar kent genelinden farklı olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.58). Bu bankların oturma yerlerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Taşıyıcısı ise metal malzemeden ve kağnı arabalarının tekerleklerine benzeyen formda yapılmıştır. Milli mücadele döneminde kent mühimmat sevkiyatında önemli rol üstlenmiştir. Bu sevkiyatlar ise kağnı arabaları ve insan gücüyle sağlanmıştır.

Şekil 4.58. Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan bank örneği

4.1.14 Şube Caddesi-Hükümet Caddesi

Cumhuriyet Meydanının solunda Şube Caddesi bulunmaktadır (Şekil 4.53). Cumhuriyet Meydanı batılılaşma etkisiyle oluşmasına rağmen içinde bulundurduğu anıtsal heykel ve anıt duvarı ile kent kimliği ile bütünleşmektedir. Meydanı çevreleyen Hükümet Konağı, Saat Kulesi, Kastamonu İdadisi, Hapishane Binası, Askerlik Dairesi, Askeri Depo gibi yapılar günümüzde halen kullanılan anıtsal yapılardır. Cumhuriyet meydanında peyzaj çalışması hem çok yıllık ağaçlarla hem de görselliği zenginleştiren mevsimlik çiçeklerle yapılmıştır (Şekil 4.59).

Şekil 4.59 Cumhuriyet Meydanı

Şube Caddesi özel halk otobüslerinin kalkış noktasıdır. Kentsel sit alanının diğer bölgelerinde bulunan otobüs duraklarından farklılaşarak burada ahşap ve geniş saçaklı duraklar tercih edilmiştir. Durakların oturağının arkasında kalan kısım geleneksel konutlarının pencerelerini anımsatmaktadır (Şekil 4.60; Şekil 61).

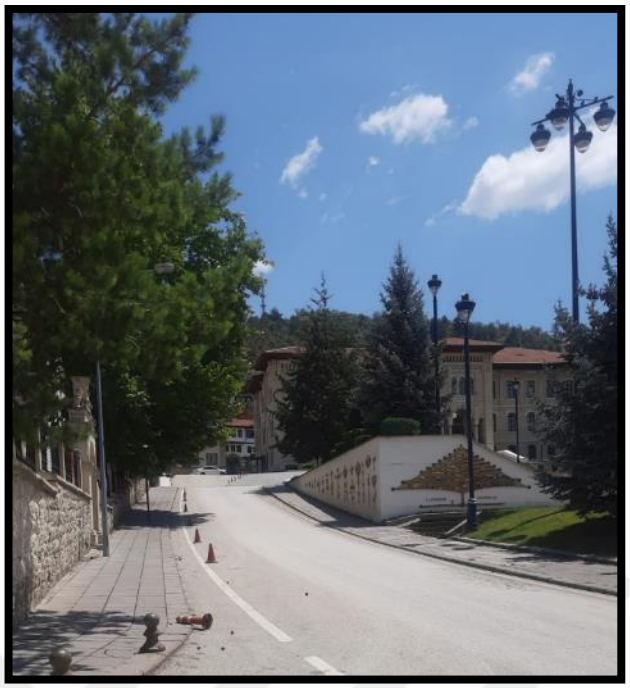

Şekil 4.60 Şube Caddesi-1

Şekil 4.61 Şube Caddesi-2

Cadde aydınlatması yeterlidir. Oturma elemanları ve çöp kovaları yeterli düzeyde olmasa da ihtiyaçlar Cumhuriyet Meydanı'ndan sağlanmaktadır. Cumhuriyet Meydanında bulunan anıtsal duvarın Şube Caddesinde bulunan duvarda da devam ettiği görülmektedir (Şekil 4.62).

Şekil 4.62 Şube Caddesi Anıtsal Duvar

Hükümet Caddesi Cumhuriyet Meydanı'nın sağ tarafında bulunmaktadır (Şekil 4.53). Cadde de bitkilendirme boylu ağaçlarla sağlanmaktadır (Şekil 4.63.). Araç trafiği vardır. Sokakta aydınlatma elemanlarının dışında fazla sokak mobilyası bulunmamaktadır. Kullanıcı ihtiyaçları Cumhuriyet Meydanından sağlanabilmektedir (Şekil 4.64).

Şekil 4.63 Hükümet Caddesi-1

Şekil 4.64 Hükümet Caddesi-2

Şube Caddesinde olduğu gibi Hükümet Caddesi'nde de Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan anıtsal duvarın devamı bulunmaktadır (Şekil 4.65).

Şekil 4.65 Hükümet Caddesi'nde bulunan anıtsal duvar

4.1.15 10. Aralık Caddesi

10. Aralık Caddesi Cumhuriyet Meydanı'nın doğusundadır (Şekil 4.53). Cadde üzerinde Hükümet Konağı bulunmaktadır (Şekil 4.66). Hükümet Konağı 17. Yüzyılda inşa edilmiştir. 1833 yılına kadar kullanılmıştır ve bu yılda yangın geçirmiştir. Tekrar yapılan ahşap konak 1900 yılına kadar kullanılmış ve eskimesinden dolayı tekrar yıkılmıştır. 1901 yılında kagir yapı olarak tekrar inşa edilmiştir. Günümüzde halen hükümet konağı olarak kullanılmaktadır (URL-75, 2024). Girişin yanlarında sivri kemerler ve revaklar bulunmaktadır. Cephede bezeme süslemelerine yoğun olarak yer verilmiştir (Sezer, 2010).

Şekil 4.66 10. Aralık Caddesi

Sokakta yoğun araç trafiği vardır. Hükümet Konağı ve Cumhuriyet Meydanı bitkilendirmesi dışında caddede bitkilendirme bulunmamaktadır. Cadde üzerinde oturma elemanı, çöp kovası, aydınlatma elemanları ve bilgilendirme panoları sınırlıdır (Şekil 4.67).

Şekil 4.67 Hükümet Caddesi

4.1.16 Kuleli Sokak- Çoruk Sokak

10. Aralık Caddesi'nden Saat Kulesine ulaşımı sağlayan sokaklar Çoruk Sokak ve Kuleli Sokak'tır (Şekil 4.68).

Şekil 4.68 Kuleli Sokak- Çoruk Sokak

Kent strüktüründe önemli yeri olan ve Cumhuriyet Meydanı manzarasını tamamlayan Saat Kulesi (Şekil 4.69) 1885 II Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. Kule 12 m yüksekliğinde olup kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Saat Kulesi'nin bulunduğu alandaki kot farkından yararlanılarak etrafı seyir terası olarak düzenlenmiştir (Sezer, 2010). Kule en son 2002 yılında restore edilmiştir (URL-76, 2024).

Şekil 4.69 Saat Kulesi

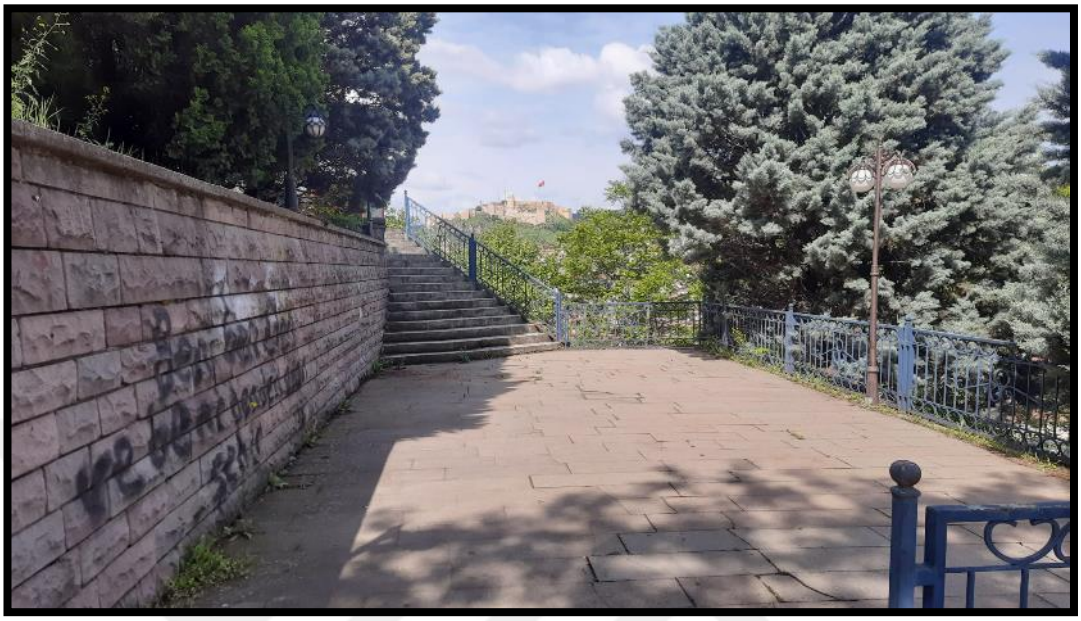
Saat kulesine yürüme ve araç ile ulaşım sağlanmaktadır. Yürüme ile ulaşım Çoruk Sokak ile Kuleli Sokak köşesindeki Kemerli girişi olan merdivenlerle sağlanmaktadır (Şekil 4.70).

Şekil 4.70 Çoruk Sokak ve Kuleli Sokak birleşimi

Saat kulesi kent strüktürüne hakim bir noktada konumlanmıştır. Konumundan dolayı buraya çok sayıda merdivenlerle çıkılmaktadır. Yer yer merdivenlerin sağında sokak mobilyalarının konumlandırılabileceği geniş açıklıklar bulunmasına rağmen buralar

değerlendirilmemiştir (Şekil 4.71). Bu durum alana ulaşımı zorlaştırmakta ve tercih edilebilirliğini düşürmektedir.

Şekil 4.71 Saat kulesi merdivenleri üzerinde bulunan açıklıklar

Saat Kulesi'ne araç ulaşımı Kuleli Sokak'tan sağlanmaktadır. Sokakta bitkilendirme konut cephelerinde bulunmaktadır. Aydınlatma elemanları sınırlıdır. Oturma elemanı, çöp kovası, bilgilendirme panosu ve tabela bulunmamaktadır (Şekil 4.72).

Şekil 4.72 Kuleli Sokak

4.2 Kastamonu Kentsel Sit Alanı Renk Paleti

Renk kentlere kimlik kazandıran önemli etkenlerdendir. Kente tarih boyunca hakim olabilen renkler (Şekil 4.73) kentte farklı noktalarda kullanıldığı takdirde tarihi kimliğin vurgulanmasına yardımcı olmaktadır (Bolat, 2022).

Kastamonu Kentsel Sit Alanında yapılan alan analizleri sırasında ortak özellikleri ile diğer sokaklardan öne çıkan alanlar seçilmiştir. Örneğin birçok sokakta Kastamonu geleneksel konut dokusu bulunmasına rağmen bazılarında bu konutlar bireysel veya küçük gruplar halinde bulunmaktadır. Atabey Sokak ise Kastamonu geleneksel konut dokusunun yoğun olarak hissedildiği sokaktır. Seçilen görselde7 numaralı renk cephe boyası referans alınarak oluşturulmuştur. Dış cephede bulunan pencere, kat silmesi ve köşebent malzemesi olarak kullanılan ahşaptan dolayı 8 numaralı renk palete eklenmiştir. Kastamonu ibadet turizmi ile öne çıkmaktadır. Kentte birçok cami ve türbe bulunmaktadır. Bunlardan en çok öne çıktığı düşünülen Şeyh Şaban-ı Veli

Türbesi renk paletine eklenmiştir. Türbenin girişindeki yazıtlarda bulunan 4, 5 ve numaralı renkler karakteristik özellik taşıdığından dolayı seçilmiştir. Kastamonu'nun tarihi mimari dokusunda bölgenin yerel taşları (kaba yonu taş, düzgün kesme taş, tuğla) sıklıkla kullanılmıştır. Bu taş sarının farklı tonlarını barındırmaktadır. Yerel taşların kullanıldığı ve kent dokusunda önemli yeri olan Nasrullah Köprüsü, Saat Kulesi, Yakup Ağa Külliyesi, İsmail Bey Külliyesi tercih edilip renk paleti için referans alınmıştır. Yapılarda bulunan 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14 numaralı renkler renk paletine eklenerek yerel taşların barındırdığı tüm renklere ulaşılmaya çalışılmıştır. Tarihi alanlarda sıklıkla kullanılması tercih edilen şimşir bitkisi 9 numaralı renk ile renk paletine eklenmiştir.

Şekil 4.73 Kastamonu Kentsel Sit Alanı hakim renk paleti.

4.3 Anket Analizleri

Bu bölümde, anket uygulamasının katılımcılarına ilişkin istatistiksel bulgular; frekans tabloları, normallik sınamaları, hipotez testleri ve tablo gösterimleri verilmiştir.

4.3.1 Kastamonu Kentsel Sit Alanı Kullanıcılarına Ait Anket Analizleri

4.3.1.1 Frekans analizleri

Kastamonu kentsel sit alanı kullanıcılarından anket çalışmasına katılanların demografik özellikleri ve diğer betimleyici bilgileri ile anket sorularına verdikleri yanıtların sıklık tabloları ile grafikleri bu kısımda verilmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri ve kentsel sit alanlarını kullanma gerekçelerine ilişkin veriler Tablo 4.1'de gösterilmiştir. Katılımcıların %40,9'unun erkek (144), %54'ünün kadın (189) ve %5,1'inin (18) ise cinsiyetini belirtmek istemediği belirlenmiştir. Yaş dağılımı incelendiğinde, en büyük grubun %32,5 ile 25-34 yaş aralığında (114) yer aldığı, bunu %30,2 ile 18-24 yaş aralığının (106) izlediği, %21,1'inin 35-49 yaş aralığında (74), %15,1'inin 50-64 yaş aralığında (53) ve %1,1'inin 65 yaş ve üzerinde olduğu (4) görülmektedir. Eğitim durumunda katılımcıların %6,6'sı ilkokul (23), %17,7'si ortaokul (62), %23,6'sı lise (83) ve %52,1'i üniversite mezunudur (183). Katılımcıların kentsel sit alanında bulunma gerekçeleri arasında %28,8'i ikamet (101), %28,5'i iş (100), %20,2'si okul (71), %12,8'i turistlik faaliyet (45), %8,8'i ulaşım (31) ve %0,9'u diğer sebeplerle (3) belirtilmiştir. Kentsel sit alanlarını kullanma süreleri ise %57,8 her gün (203), %18,8 haftada bir kez (66), %11,1 ayda bir kez (39), %4,0 yılda bir kez (14), %6,8 sadece bir kez (24) ve %1,4 diğer (5) olarak ifade edilmiştir.

Tablo 4.1 Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans tablosu

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Erkek	144	40,9
Kadın	189	54
Belirtmek istemiyorum	18	5,1
Toplam	351	100,0
Yaş		
18-24 Yaş	106	30,2
25-34 Yaş	114	32,5
35-49 Yaş	74	21,1
50-64 Yaş	53	15,1
65 Yaş ve Üzeri	4	1,1
Toplam	351	100,0

Tablo 4.1'in devamı

Eğitim		
İlkokul	23	6,6
Ortaokul	62	17,7
Lise	83	23,6
Üniversite	183	52,1
Toplam	351	100,0
Kentsel sit alanında hangi gerekçeyle bulunuyorsunuz?		
Burada İkamet Ediyorum	101	28,8
İş Yerim Burada	100	28,5
Okul Gerekçesi	71	20,2
Turistlik Faaliyet	45	12,8
Ulaşım Gerekçesi	31	8,8
Diğer	3	0,9
Toplam	351	100,0
Kentsel sit alanları kullanma süreniz nedir?		
Her Gün	203	57,8
Haftada Bir Kez	66	18,8
Ayda Bir Kez	39	11,1
Yılda Bir Kez	14	4,0
Sadece Bir Kez	24	6,8
Diğer	5	1,4
Toplam	351	100,0

Katılımcıların kentsel sit alanlarında bulunan sokak mobilyaları ile ilgili görüşleri bölümünde, tercih nedenleri ve sokak mobilyalarına ilişkin bulgular Tablo 4.2'de gösterilmiştir. Katılımcıların %10,83'ü Cumhuriyet Caddesi'ni; %7,41'i Feyzi Efendi Sokak'ı ve %7,12'si Belediye Caddesi'ni daha sık kullandıklarını belirtmişlerdir. Hükümet Caddesi (%3,99); Münire Sokak (%3,99) ve Şube Caddesi (%2,85) diğer tercih edilen sokaklar arasında yer almaktadır. Kuzeykent Mahallesi (%4,27) Kastamonu Kentsel Sit Alanı sınırlarında olmamasına rağmen cevap olarak verilmiştir. Bu soruya 209 katılımcı (%53,54) cevap vermemiştir. Katılımcıların bu sokakları tercih etme nedenleri arasında çalışma alanlarının bulunması (%27,07); gezme amaçlı (%23,93); başka bir yere gitmek (%22,22); evlerinin bu alanlarda bulunması (%16,52) ve okullarının bu bölgelerde bulunması (%9,12) olarak belirtilmiştir. Diğer nedenler %1,14 oranında belirtilmiştir. Tablo 4.2'de ayrıca katılımcıların bu sokaklarda bulunan sokak mobilyalarını kullanma sürelerine dair bulgular yer almaktadır. Katılımcıların %59,54'ü sokak mobilyalarını 10 dakikadan az, %27,07'si 10 dakika ile 1 saat arasında, %7,12'si 1-2 saat arasında; %4,27'si 2 saatten fazla sürelerle kullanmaktadır. Diğer kategorisine girenler %1,99 oranındadır. Son olarak, Kastamonu kentsel sit alanında yetersiz olduğu belirtilen sokak mobilyaları

incelendiğinde, katılımcıların %39,60'ı bankların; %32,76'sı çöp kutularının; %18,80'i aydınlatma elemanlarının; %18,23'ü büfe ve satış birimlerinin; %15,67'si anıt ve heykellerin ve %15,10'u durakların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 4.2 Katılımcının kentsel sit alanlarında bulunan sokak mobilyaları ile ilgili görüşleri

Değişkenler	**n**	**%**
Kentsel sit alanlarının içerisinde hangi sokak/sokakları daha sık kullanıyorsunuz?		
Cumhuriyet Caddesi	38	10,83
Feyzi Efendi Sokak	26	7,41
Belediye Caddesi	25	7,12
Kuzeykent Mahallesi	15	4,27
Hükümet Caddesi	14	3,99
Münire Sokak	14	3,99
Şube Caddesi	10	2,85
Bu sokakları tercih etme nedeniniz nedir?		
Evim Var	58	16,52
Çalışma Alanım Var	95	27,07
Okulum Var	32	9,12
Gezmek Amaçlı	84	23,93
Başka Bir Yere Gitmek	78	22,22
Diğer	4	1,14
Toplam	351	100,00
Bu sokaklarda bulunan sokak mobilyalarını kullanma süreniz nedir?		
10 Dakikadan Az	209	59,54
10 Dakika- 1 Saat Arasında	95	27,07
1-2 Saat Arasında	25	7,12
2 Saatten Fazla	15	4,27
Diğer	7	1,99
Toplam	351	100,00
Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde yetersiz olan sokak mobilyası/mobilyaları var mı?		
Bank	139	39,60
Çöp kutusu	115	32,76
Aydınlatma elemanı	66	18,80
Büfe ve satış birimi	64	18,23
Anıt ve heykel	55	15,67
Durak	53	15,10

Katılımcıların sokak mobilyalarının mevcut durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 4.3'te verilmiştir. Sokak mobilyalarının kullanımından memnuniyet düzeyine bakıldığında, katılımcıların %16,0'sı "Kesinlikle Katılmıyorum"; %31,1'i "Katılmıyorum"; %25,4'ü "Kararsızım"; %22,5'i "Katılıyorum" ve %5,1'i "Kesinlikle Katılıyorum" seçeneklerini işaretlemiştir. Bu veriler, genel olarak sokak mobilyalarının kullanımından memnuniyetsizlik olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, sokak mobilyalarının

kentlerin görünüşünü etkilediği konusunda %7,1 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %14,2 "Katılmıyorum"; %17,4 "Kararsızım"; %30,8 "Katılıyorum" ve %30,5 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcılar, sokak mobilyalarının kent estetiğine önemli ölçüde katkı sağladığı düşünmektedir. Sokak mobilyalarının teknolojik gelişmelere adapte olabilmesi konusunda katılımcıların %20,2'si "Kesinlikle Katılmıyorum"; %32,5'i "Katılmıyorum"; %24,8'i "Kararsızım"; %14,8'i "Katılıyorum" ve %7,7'si "Kesinlikle Katılıyorum" demiştir. Bu sonuçlar, sokak mobilyalarının teknolojik adaptasyonunun yetersiz görüldüğünü ortaya koymaktadır. Sokak mobilyalarının bakım ve onarımının düzenli yapıldığına ilişkin değerlendirmeler ise %14,2 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %31,3 "Katılmıyorum"; %29,1 "Kararsızım"; %18,8 "Katılıyorum" ve %6,6 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Bu, bakım ve onarımın düzenliliği konusunda katılımcıların genellikle olumsuz görüşe sahip olduğunu göstermektedir. Farklı alanlarda farklı kalitede veya tasarımda sokak mobilyalarının kullanıldığına dair katılımcılar %18,2 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %25,9 "Katılmıyorum"; %22,2 "Kararsızım"; %17,9 "Katılıyorum" ve %15,7 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Bu veriler, sokak mobilyalarının çeşitliliği konusunda belirsizlik olduğunu işaret etmektedir. Sokak mobilyalarının yaşlılar, engelliler ve çocuklar için kullanışlı olup olmadığına dair değerlendirmelerde, katılımcıların %12,3'ü "Kesinlikle Katılmıyorum"; %31,9'u "Katılmıyorum"; %29,3'ü "Kararsızım"; %19,4'ü "Katılıyorum" ve %7,1'i "Kesinlikle Katılıyorum" demiştir. Bu, sokak mobilyalarının çeşitli kullanıcı gruplarına uygunluğu konusunda genel bir memnuniyetsizlik olduğunu göstermektedir. Sokak mobilyalarının sosyal aktiviteye katkı sağladığına ilişkin katılımcılar %18,2 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %27,9 "Katılmıyorum"; %22,5 "Kararsızım"; %23,4 "Katılıyorum" ve %8,0 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 4.3 Sokak mobilyalarının mevcut durumlarıyla ilgili sorular

Değişkenler	n	%
Sokak mobilyalarının kullanımından memnunum		
Kesinlikle Katılmıyorum	56	16,0
Katılmıyorum	109	31,1
Kararsızım	89	25,4
Katılıyorum	79	22,5
Kesinlikle Katılmıyorum	18	5,1
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları kentlerin görünüşünü etkiliyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	25	7,1
Katılmıyorum	50	14,2
Kararsızım	61	17,4
Katılıyorum	108	30,8
Kesinlikle Katılmıyorum	107	30,5
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları günümüz teknolojik gelişmelerine adapte olabiliyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	71	20,2
Katılmıyorum	114	32,5
Kararsızım	87	24,8
Katılıyorum	52	14,8
Kesinlikle Katılmıyorum	27	7,7
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyalarının bakım ve onarımı düzenli yapılıyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	50	14,2
Katılmıyorum	110	31,3
Kararsızım	102	29,1
Katılıyorum	66	18,8
Kesinlikle Katılmıyorum	23	6,6
Toplam	351	100,0
Farklı alanlarda farklı kalitede veya tasarımda sokak mobilyaları kullanılıyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	64	18,2
Katılmıyorum	91	25,9
Kararsızım	78	22,2
Katılıyorum	63	17,9
Kesinlikle Katılmıyorum	55	15,7
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları yaşlılar, engelliler ve çocuklar için kullanışlıdır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	43	12,3
Katılmıyorum	112	31,9
Kararsızım	103	29,3
Katılıyorum	68	19,4
Kesinlikle Katılmıyorum	25	7,1
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları sosyal aktiviteye katkı sağlıyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	64	18,2
Katılmıyorum	98	27,9
Kararsızım	79	22,5
Katılıyorum	82	23,4
Kesinlikle Katılmıyorum	28	8,0
Toplam	351	100,0

Katılımcıların Kastamonu kentsel sit alanının kimliği ve sokak mobilyaları arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri Tablo 4.4'te verilmektedir. Katılımcıların %31,1'i Kastamonu'nun belirgin bir kimliğe sahip olduğunu belirtirken; %68,9'u böyle bir kimliğin olmadığını ifade etmiştir. Sokak mobilyalarının kent kimliği ile uyumlu olduğuna dair görüşler ise %17,4 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %33,6 "Katılmıyorum"; %29,3 "Kararsızım"; %17,1 "Katılıyorum" ve %2,6 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Sokak mobilyalarının kent tarihi ile ilişkilendirilmiş olup olmadığına dair katılımcıların görüşleri %21,1 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %37,6 "Katılmıyorum"; %22,5 "Kararsızım"; %13,7 "Katılıyorum" ve %5,1 "Kesinlikle Katılıyorum" olarak belirlenmiştir. Kastamonu Kentsel Sit Alanında bütüncül sokak manzarası olup olmadığına dair katılımcıların görüşleri %16,5 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %31,6 "Katılmıyorum"; %25,4 "Kararsızım"; %19,4 "Katılıyorum" ve %7,1 "Kesinlikle Katılıyorum" olarak ifade edilmiştir. Sokak mobilyalarının Kastamonu tarihi ve kültürel özelliklerinin sürekliliğini sağlamasına yönelik katılımcı görüşleri ise %19,4 "Kesinlikle Katılmıyorum"; %35,3 "Katılmıyorum"; %26,2 "Kararsızım"; %12,0 "Katılıyorum" ve %7,1 "Kesinlikle Katılıyorum" olarak belirtilmiştir. Bu bulgular, sokak mobilyalarının Kastamonu'nun kimliği ve tarihî dokusuyla uyumunu değerlendirmekte çeşitli düşüncelerin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 4.4 Kastamonu kentsel sit alanı kimliği ve sokak mobilyaları ilişkisi

Değişkenler	**n**	**%**
Kastamonu kentsel sit alanının belirgin bir kimliği var mı?		
Evet	109	31,1
Hayır	242	68,9
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları kent kimliği ile uyumlu.		
Kesinlikle Katılmıyorum	61	17,4
Katılmıyorum	118	33,6
Kararsızım	103	29,3
Katılıyorum	60	17,1
Kesinlikle Katılmıyorum	9	2,6
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyalarının bulunduğu alanla ortak özellikleri var.		
Kesinlikle Katılmıyorum	53	15,1
Katılmıyorum	126	35,9
Kararsızım	96	27,4
Katılıyorum	58	16,5
Kesinlikle Katılmıyorum	18	5,1
Toplam	351	100,0

Tablo 4.4'ün devamı

Kastamonu'da bulunan sokak mobilyaları kent tarihi ile ilişkili tasarlanmış.		
Kesinlikle Katılmıyorum	74	21,1
Katılmıyorum	132	37,6
Kararsızım	79	22,5
Katılıyorum	48	13,7
Kesinlikle Katılmıyorum	18	5,1
Toplam	351	100,0
Kastamonu kentsel sit alanlarında bütüncül sokak manzarası var.		
Kesinlikle Katılmıyorum	58	16,5
Katılmıyorum	111	31,6
Kararsızım	89	25,4
Katılıyorum	68	19,4
Kesinlikle Katılmıyorum	25	7,1
Toplam	351	100,0
Sokak mobilyaları Kastamonu tarihi ve kültürel özelliklerinin sürekliliğini sağlayabiliyor.		
Kesinlikle Katılmıyorum	68	19,4
Katılmıyorum	124	35,3
Kararsızım	92	26,2
Katılıyorum	42	12,0
Kesinlikle Katılmıyorum	25	7,1
Toplam	351	100,0

Likert ölçekli sorularda sırasıyla Kesinlikle Katılmıyorum=1 puan ve kesinlikle katılıyorum=5 puan olacak şekilde puanlama yapılmıştır. Puanlama sonucunda oluşan sonuçlar memnuniyet durumunu belirtmektedir. Tablo 4.5'te cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin toplam ortalama puanı 19,88/39,57/37,27 olan mevcut durum/tasarım/estetik puanlarına sahipken, kadınların ortalama toplam puanı sırasıyla 20,11/39,63/36,08 olarak kaydedilmiştir. Yaş değişkeninde, 35-49 yaş grubu en yüksek ortalama toplam puanlara sahipken (sırasıyla 21,01; 42,77 ve 40,22), 65 yaş ve üstü grubu en düşük ortalama toplam puanları göstermiştir (sırasıyla 9,00; 30,75 ve 27,00). Eğitim seviyesine göre, ortaokul mezunlarının en yüksek ortalama toplam puanlara sahip olduğu (sırasıyla 20,30; 40,66 ve 39,16) belirlenirken, ilkokul mezunlarının en düşük puanları elde ettiği tespit edilmiştir (sırasıyla 18,82; 40,00 ve 36,04). Kentsel sit alanında bulunma nedenine göre, turistlik faaliyet amacıyla ziyaret edenlerin en yüksek puanları verdiği gözlemlenmiştir (sırasıyla 22,73; 45,73 ve 42,27), iş yeri sebebiyle bulunanlar ise en düşük puanları almıştır (sırasıyla 19,51; 39,11 ve 37,62). Kentsel sit alanları kullanma sıklığına göre, sadece bir kez ziyaret edenlerin en yüksek ortalama puanları elde ettiği kaydedilirken (sırasıyla 22,91; 49,46 ve 46,88), her gün ziyaret edenler en düşük puanları almıştır (sırasıyla 19,22; 38,16 ve 35,42).

Tablo 4.5 Sokak mobilyası tasarımı ve estetik toplam puanlarının dağılımı

Değişken		So.Mob. Mevcut.Durum Toplam Puanı	So. Mob.Tasarımı Toplam Puanı	Sok.Mob. Estetik Toplam Puanı
Cinsiyet	Erkek	19,88	39,57	37,27
	Kadın	20,11	39,63	36,08
Yaş	18-24 Yaş	19,60	39,08	34,71
	25-34 Yaş	19,90	38,82	35,91
	35-49 Yaş	21,01	42,77	40,22
	50-64 Yaş	20,50	38,58	37,53
	65 Yaş ve Üzeri	9,00	30,75	27,00
Eğitim	İlkokul	18,82	40,00	36,04
	Ortaokul	20,30	40,66	39,16
	Lise	19,75	39,59	37,58
	Üniversite	20,35	39,20	35,36
Kentsel sit alanında hangi gerekçeyle bulunuyorsunuz?	Burada İkamet Ediyorum	19,41	38,46	35,20
	İş Yerim Burada	19,51	39,11	37,62
	Okul Gerekçesi	20,28	38,25	35,15
	Turistlik Faaliyet	22,73	45,73	42,27
	Ulaşım Gerekçesi	19,29	39,65	33,65
	Diğer	17,33	34,33	29,33
Kentsel sit alanları kullanma süreniz nedir?	Her Gün	19,22	38,16	35,42
	Haftada Bir	20,19	38,85	35,80
	Ayda Bir	20,48	40,21	36,79
	Yılda Bir	24,92	47,57	41,71
	Sadece Bir Kez	22,91	49,46	46,88
	Diğer	18,40	33,80	29,80

Katılımcıların Kastamonu'nun hangi özellikleri ile ön plana çıktığı sorusuna verdiği yanıtların frekansları Tablo 4.6'da verilmiştir. Katılımcıların %49,9'u Kastamonu'nun doğal güzellikleri ile ön plana çıktığını düşünürken, %41,6'sı yöresel yemekleri ile ön plana çıktığını ifade etmiştir. Tarihsel çeşitlilik 133 yanıt ile katılımcıların %37,9'unun tercihinde yer almıştır. Kent dokusu, kültürel çeşitlilik ve iklim ifadeleri yanıtların orta sıralarında sırasıyla katılımcıların %26,5'i; %26,5'i ve %25,6'sı olarak yer almaktadır. Sağlık, yönetim ve sanayi en az tercih edilen özellikler olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.6 Kastamonu hangi özelliği/özellikleri ile ön plana çıkmaktadır

Özellikler	n	%
Doğal Güzellikler	175	49,9
Yöresel Yemekler	146	41,6
Tarihsel Çeşitlilik	133	37,9
Hava Kalitesi	127	36,2
İnanç Turizmi	121	34,5
Tabiat Turizmi	114	32,5
Bitki Örtüsü	112	31,9
Kültür	106	30,2
Yaşam Kalitesi	102	29,1

Tablo 4.6'nın devamı

Özellikler	n	%
Kent Dokusu	93	26,5
Kültürel Çeşitlilik	93	26,5
İklim	90	25,6
Güvenlik	86	24,5
Konum	73	20,8
Tarım	73	20,8
Refah Düzeyi	61	17,4
Kent Tasarımı	49	14,0
Nüfus	46	13,1
Eğitim	45	12,8
Ulaşım	45	12,8
Aktivite	40	11,4
Ekonomi	38	10,8
Ticaret	28	8,0
Deniz Turizmi	27	7,7
Sağlık	26	7,4
Yönetim	24	6,8
Sanayi	22	6,3

Kastamonu kentinin katılımcılara çağrıştırdığı 5 kelime sorulmuştur ve açık uçlu olarak yanıtlamaları beklenmiştir. Kastamonu denince birinci ve ikinci sırada (S-1, S-2) akla gelenler, sıklık ve yüzde olarak iki kategoride (S-1 ve S-2) verilmiştir. S-1 kategorisinde en sık belirtilen unsurlar "Tarih" (%12,8) ve "Sarımsak" (%8,5) iken, S-2 kategorisinde "Doğa" (%13,9) ve "Tarih" (%12,5) en yüksek sıklıkla belirtilmiştir. "Temiz Hava" (S-1 %4,3), "Sakin" (S-1 %4) ve "Yeşil" (S-1 %3,7) gibi unsurlar da sıkça ifade edilmiştir. Benzer şekilde, "İstiklal Yolu" (S-2 %6,5), "Türbe" (S-2 %6,3) ve "Cami" (S-2 %5,4) gibi unsurlar S-2 kategorisinde öne çıkmaktadır. Her iki kategoride de ortak olarak belirtilen unsurlar arasında "Tarih", "Sarımsak", "Doğa", "Huzur", "Evliya", "Ahşap", "Anıt" ve "Cami" yer almaktadır (Tablo 4.7)

Tablo 4.7 Kastamonu kentinin çağrıştırdığı kelimeler (1. ve 2. açık uçlu cevaplar)

S-1	Sıklık	%	S-2	Sıklık	%
Tarih	45	12,8	Doğa	49	13,9
Sarımsak	30	8,5	Tarih	44	12,5
Doğa	29	8,2	Sarımsak	32	9,1
Temiz Hava	15	4,3	İstiklal Yolu	23	6,5
Sakin	14	4	Türbe	22	6,3
Yeşil	13	3,7	Cami	19	5,4
Kültür	13	3,7	Eski	17	4,8
Nasrullah Meydanı	12	3,4	Kültür	16	4,5
Evliya	11	3,1	Huzur	15	4,3

Tablo 4.7’nin devamı

S-1	Sıklık	%	S-2	Sıklık	%
Huzur	10	2,8	Evliya	14	4
Türbeler	10	2,8	Yöresel Yemekler	12	3,4
Kanyon	9	2,6	Kambur köprü	10	2,8
Ahşap	9	2,6	Helva	10	2,8
Banduma	6	1,7	Ahşap	9	2,6
İstiklal Yolu	6	1,7	Yeşillik	9	2,6
Cami	6	1,7	Konak	8	2,3
Anıt	6	1,7	Anıt	8	2,3

Kastamonu ile ilişkilendirilen ve ikinci açık uçlu soruya cevap olarak verilen kavramların sıklıkla tekrarlanma oranları Tablo 8’de verilmiştir. S-3 kategorisinde en sık belirtilenler arasında "Doğa" ve "Sarımsak" gelirken, bunları "Cami", "Kültür" ve "Türbe" takip etmektedir. "Doğa" %7,4 sıklık oranıyla en yüksek değeri temsil ederken, "Sarımsak" ise %5,7'lik bir orana sahiptir. S-4 kategorisinde ise "Doğa" ve "Sarımsak" ön planda olup, "Tarih", "Cami" ve "Türbe" de sıklıkla bahsedilen unsurlar arasındadır. "Doğa" %23,8'lik bir sıklık oranıyla en yüksek değeri temsil ederken, "Sarımsak" ise %15,3'lik bir orana sahiptir. S-5 kategorisinde ise "Sarımsak" ve "Doğa" en çok vurgulanan unsurlardır, bunları "Türbe", "Cami" ve "Tarih" izlemektedir. "Sarımsak" %16,11'lik bir sıklık oranıyla en yüksek değeri temsil ederken, "Doğa" ise %11,62'lik bir orana sahiptir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8 Kastamonu kentinin çağrıştırdığı kelimeler (3-4 ve 5. açık uçlu cevaplar)

S3	Sıklık	Yüzde	S-4	Sayı	Yüzde	S-5	Sayı	Yüzde
Doğa	26	7,40	Doğa	84	23,8	Sarımsak	61	16,11
Sarımsak	20	5,70	Sarımsak	54	15,3	Doğa	44	11,62
Cami	14	4,00	Tarih	42	11,9	Türbe	33	8,71
Kültür	12	3,40	Cami	35	9,9	Cami	23	6,07
Türbe	11	3,10	Türbe	32	9,0	Tarih	22	5,81
İstiklal Yolu	10	2,80	Ilgaz	24	6,8	İstiklal Yolu	8	2,11
Yeşillik	9	2,60	Anıt	19	5,4	Helva	7	1,85
Huzur	8	2,30	Helva	16	4,5	Anıt	6	1,59
Eski	7	2,00	İstiklal Yolu	14	3,9	Evliya	6	1,59
Evliya	7	2,00	Evliya	13	3,6	Konak	6	1,59
Kanyon	6	1,70	Konak	12	3,4	Banduma	5	1,32
Ahşap	6	1,70	Külliye	8	2,2	Şerife Bacı	5	1,32
Kambur Köprü	6	1,70	Ağaç	7	1,9	Karaçomak	5	1,32
Nasrullah	6	1,70	Banduma	6	1,7	Nasrullah	5	1,32
Helva	5	1,40	Şeyh Şaban-ı V.	4	1,1	Deniz	5	1,32

Katılımcılara sorulan Kastamonu kentsel sit alanında bulunan ortak buluşma alanı/alanları nerelerdir? soruna verilen yanıtların sıklık bilgileri Tablo 4. 9’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre Katılımcıların %29,8’i Nasrullah Meydanını ortak

buluşma alanı belirlemede ilk sırada tercih etmiştir. Cumhuriyet meydanı ise %17,9'unun tercihi ile ikinci sırada yer almaktadır. Kentsel sit alanında bulunmayan Harikalar Diyarı ve Cevizli Park gibi alanlar ise daha az ortak buluşma alanı olarak tercih edilmektedir.

Tablo 4.9 Ortak buluşma alan/alanları

Ortak Buluşma Alanı	**Sayı**	**Yüzde (%)**
Nasrullah Meydanı	105	29,83
Cumhuriyet Meydanı	63	17,90
Belediye Caddesi	21	5,97
Kışla Parkı	21	5,97
Şerife Bacı Heykeli	14	3,98
Kuzeykent	14	3,98
Cevizli Park	7	1,99
Meydanlar	7	1,99
Saat Kulesi	7	1,99
Harikalar Diyarı	7	1,99

Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan beş mimari yapı örnekleri sırasıyla Tablo 4.10'da verilmiştir. Nasrullah Camii, Saat Kulesi ve Kastamonu Kalesi öne çıkan ilk yapı sıralamasında yer almıştır. Nasrullah Camii, ilk yapı olarak %20,5 (72 kez); ikinci yapı olarak %8,5 (30 kez) ve üçüncü yapı olarak %6,3 (22 kez) oranlarında bahsedilmiştir, bu da onu en yüksek öneme sahip yapı yapmaktadır. Saat Kulesi, ilk yapı olarak %6,8 (24 kez); ikinci yapı olarak %11,1 (39 kez) ve üçüncü yapı olarak %8,3 (29 kez) oranlarında zikredilmiştir. Kastamonu Kalesi ise ilk yapı olarak %12,0 (42 kez); ikinci yapı olarak %10,5 (37 kez) ve üçüncü yapı olarak %9,1 (32 kez) oranlarında anılmıştır. Bu sonuçlar, Nasrullah Camii, Saat Kulesi ve Kastamonu Kalesi'nin tarihi ve kültürel açıdan Kastamonu'nun en önemli mimari yapıları arasında olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.10 Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz (1-2 ve 3. açık uçlu sorular)

1.Yapı	**n**	**%**	**2.Yapı**	**n**	**%**	**3.Yapı**	**n**	**%**
Nasrullah Cami/Camii	72	20,5	Saat Kulesi	39	11,1	Kale/Kastamonu Kalesi	32	9,1
Kale/Kastamonu Kalesi	42	12,0	Kale/Kastamonu Kalesi	37	10,5	Saat Kulesi	29	8,3
Saat Kulesi	24	6,8	Nasrullah Cami/Camii	30	8,5	Nasrullah Cami/Camii	22	6,3
Nasrullah Meydanı	21	6,0	Nasrullah Meydanı	19	5,4	Penbe Han	15	4,3
Yakupağa Külliyesi	15	4,3	Penbe Han	12	3,4	Deve Hanı	15	4,3
Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi	10	2,8	Münire Medresesi	10	2,8	Nasrullah Meydanı	12	3,4
Penbe Han	10	2,8	Valilik Binası	10	2,8	Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi	12	3,4
Münire Medresesi	10	2,8	Yakupağa Külliyesi	9	2,6	Münire Medresesi	12	3,4
Cem Sultan Bedesteni	9	2,6	Cem Sultan Bedesteni	9	2,6	Yakupağa Külliyesi	11	3,1
Kambur Köprü	8	2,3	Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi	8	2,3	Kurşunlu Han	10	2,8

Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan beş mimari yapıdan dördüncü ve beşinci önem sırasına göre örnekler Tablo 4.11'de şu şekilde verilmiştir: Saat Kulesi dördüncü yapı olarak %9,1 (32 kez) ve beşinci yapı olarak %6,8 (24 kez) oranlarında belirtilmiştir. Yakup Ağa Külliyesi %7,7 (27 kez) ve %4,0 (14 kez), Nasrullah Camii %4,8 (17 kez) ve %6,0 (21 kez), Kale %4,0 (14 kez) ve %4,3 (15 kez), Cem Sultan Bedesteni %3,7 (13 kez) ve %2,6 (9 kez), Münire Medresesi %3,4 (12 kez) ve %4,3 (15 kez), Kurşunlu Han %2,8 (10 kez) ve %3,4 (12 kez), Nasrullah Meydanı %2,8 (10 kez) ve %3,4 (12 kez), Arkeoloji Müzesi %2,6 (9 kez) ve Penbe Han %2,3 (8 kez) ve %5,1 (18 kez) oranlarında belirtilmiştir.

Tablo 4.11 Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz (4 ve 5. açık uçlu sorular)

4 Yapı	**n**	**%**	**5 Yapı**	**n**	**%**
Saat Kulesi	32	9,1	Saat Kulesi	24	6,8
Yakup Ağa Külliyesi	27	7,7	Nasrullah Camii	21	6,0
Nasrullah Camii	17	4,8	Penbe Han	18	5,1
Kale	14	4,0	Kale	15	4,3
Cem Sultan Bedesteni	13	3,7	Münire Medresesi	15	4,3
Münire Medresesi	12	3,4	Yakup Ağa Külliyesi	14	4,0
Kurşunlu Han	10	2,8	Deve Hanı	13	3,7
Nasrullah Meydanı	10	2,8	Nasrullah Meydanı	12	3,4
Arkeoloji Müzesi	9	2,6	Kurşunlu Han	12	3,4
Pembe Han	8	2,3	Cem Sultan Bedesteni	9	2,6

Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde en dikkat çeken sokak mobilyası türleri arasında banklar öne çıkmaktadır. Araştırmaya katılanların %12,5'i, bu alanda en çarpıcı sokak mobilyası olarak bankları görmektedir. Bankları takip eden diğer önemli unsurlar ise Şerife Bacı Anıtı (%8,7), Cumhuriyet Meydanı düzenlemeleri (%1,7) ve kale yapıları (%0,5) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %29,1'i alan içerisinde çarpıcı bir sokak mobilyası yanıtına "yok" cevabını vermiştir. (Tablo 4.12).

Tablo 4.12 Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde bulunan en çarpıcı sokak mobilyası nedir?

Sokak Mobilyası	**n**	**%**
Bank	44	12,5
Şerife Bacı Anıtı	31	8,7
Cumhuriyet Meydanı	6	1,7
Kale Yapıları	2	0,5

4.3.1.2 Güvenilirlik analizi

Güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.13'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, "Sokak Mobilyaları Tasarım" kategorisinin Cronbach's Alpha değeri 0,957, "Sokak Mobilyaları Mevcut Durum" kategorisinin 0,800 ve "Sokak Mobilyaları Estetik Durum" kategorisinin 0,963 olduğu bulunmuştur. Bu yüksek Cronbach's Alpha değerleri, özellikle "Sokak Mobilyaları Tasarım" ve "Sokak Mobilyaları Estetik Durum" kategorilerindeki ölçeklerin son derece güvenilir ve tutarlı olduğunu, "Sokak Mobilyaları Mevcut Durum" kategorisinin ise kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.13 Güvenilirlik analizi

Kategoriler	*Cronbach's Alpha*	*n*
Sokak Mobilyaları Tasarım	0,957	14
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum	0,800	7
Sokak Mobilyaları Estetik Durum	0,963	14

4.3.1.3 Normallik varsayımı

Katılımcıların, Sokak mobilyaları mevcut durumu, tasarımı ve estetiği toplam puanların dağılımının sınaması Tablo 4.14'te verilmiştir.

Normal Dağılım Hipotezi,

H0: Veri normal dağılım göstermektedir

H1: Veri normal dağılım göstermemektedir şeklinde oluşmaktadır.

Tablo 4.14 Normallik varsayımı

Normallik Testi	**Kolmogorov-Smirnov**			**Shapiro-Wilk**		
	İstatistik	*sd*	*p*	*İstatistik*	*sd*	*p*
Sokak Mobilyaları Tasarımı	0,194	351	0,164	0,980	351	0,363
Sokak Mobilyaları Estetik	0,063	351	0,90	0,988	351	0,172
Sokak Mobilyaları Mevcut	0,090	351	0,51	0,949	351	0,067

Normallik varsayımı sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir. Sonuçlara göre, "Sokak Mobilyaları Tasarımı", "Sokak Mobilyaları Estetik" ve "Sokak Mobilyaları Mevcut" kategorilerinde hem Kolmogorov-Smirnov hem de Shapiro-Wilk testlerinin p değerleri 0,05'in üzerinde bulunmuştur. Sonuç olarak tüm kategorilerde verilerin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda istatistiksel sınamalar parametrik yöntemler ile test edilebilir olarak belirlenmiştir.

4.3.1.4 Parametrik hipotez sınamaları

Bu kısımda, sokak mobilyaları tasarımı, sokak mobilyaları estetik ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanları yönünden cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kentsel sit alanında bulunma durumu, kentsel sit alanları kullanma sürene ve sokaklarda bulunan sokak mobilyalarını kullanma süresine göre gruplar arası anlamlı farklılıkların var olup olmaması parametrik yöntemler ile sınanmıştır.

Cinsiyete göre puanların test edilmesine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4.15'da verilmiştir. Sokak mobilyaları tasarımı toplam puanı ($t(349) = -0,048$, $p = 0,961$), sokak mobilyaları estetik toplam puanı ($t(349) = 0,852$, $p = 0,395$) ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı ($t(349) = -0,365$, $p = 0,716$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu sonuçlar, incelenen ölçütler açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.15 Cinsiyete göre puanların test edilmesi

Ölçek Puanları	t	df	p
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	-0,048	349	0,961
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	0,852	349	0,395
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	-0,365	349	0,716

Yaş gruplarına göre puan farklılıkları Tablo 4.16'de verilmiştir. Sokak mobilyaları tasarımı toplam puanı için $F(2,122) = 0,078$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, sokak mobilyaları estetik toplam puanı ($F = 2,713$, $p = 0,030$) ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı ($F = 4,827$, $p = 0,001$) açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Tablo 4.16 Yaş gruplarına göre puan farklılıkları

Ölçek Puanları	Kareler Ort.	F	p
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	302,469	2,122	0,078
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	453,889	2,713	0,030
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	147,850	4,827	0,001

Tukey HSD testi sonuçları Tablo 4.17'de verilmiştir. Sonuçlara göre, sokak mobilyaları estetik toplam puanı açısından, 18-24 yaş grubu ile 35-49 yaş grubu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (ort. farkı = -5,509, p = 0,041). Diğer yaş grupları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı açısından ise, 65 yaş ve üzeri grup ile diğer tüm yaş grupları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. 65 yaş ve üzeri grup, 18-24 yaş grubundan (ort. farkı = 10,604, p = 0,002), 25-34 yaş grubundan (ort. farkı = 10,904, p = 0,001), 35-49 yaş grubundan (Ort. Farkı = 12,014, p = 0,000) ve 50-64 yaş grubundan (ort. farkı = 11,509, p = 0,001) istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı değerlendirmeler yapmıştır. Bu bulgular, özellikle mevcut durum değerlendirmelerinde 65 yaş ve üzeri grubun diğer yaş gruplarından anlamlı ölçüde farklı puanlar verdiğini göstermektedir.

Tablo 4.17 Yaş değişkeninin estetik ve mevcut durum puanları yönünden Post-Hoc (Tukey) bulguları

Tukey HSD			Ort.Farkı (I-J)	Std. Hata	p
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	18-24 Yaş	25-34 Yaş	-1,205	1,745	0,959
		35-49 Yaş	-5,509*	1,960	**0,041**
		50-64 Yaş	-2,821	2,176	0,694
		65 Yaş Üz.	7,708	6,589	0,769
	25-34 Yaş	18-24 Yaş	1,205	1,745	0,959
		35-49 Yaş	-4,304	1,931	**0,172**
		50-64 Yaş	-1,616	2,151	0,944
		65 Yaş Üz.	8,912	6,580	0,657
	35-49 Yaş	18-24 Yaş	5,509*	1,960	**0,041**
		25-34 Yaş	4,304	1,931	**0,172**
		50-64 Yaş	2,688	2,328	0,777
		65 Yaş Üz	13,216	6,640	**0,273**
	50-64 Yaş	18-24 Yaş	2,821	2,176	0,694
		25-34 Yaş	1,616	2,151	0,944
		35-49 Yaş	-2,688	2,328	0,777
		65 Yaş Üz	10,528	6,707	0,518
	65 Yaş Üz	18-24 Yaş	-7,708	6,589	0,769
		25-34 Yaş	-8,912	6,580	0,657
		35-49 Yaş	-13,216	6,640	**0,273**
		50-64 Yaş	-10,528	6,707	0,518

Tablo 4.17'nin devamı

Tukey HSD			Ort.Farkı (I-J)	Std. Hata	p
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	18-24 Yaş	25-34 Yaş	-0,29974	0,74674	0,995
		35-49 Yaş	-1,40974	0,83836	**0,447**
		50-64 Yaş	-0,90566	0,93105	0,867
		65 Yaş Üz	10,60377*	2,81889	**0,002**
	25-34 Yaş	18-24 Yaş	0,29974	0,74674	0,995
		35-49 Yaş	-1,11000	0,82618	0,664
		50-64 Yaş	-0,60593	0,92009	0,965
		65 Yaş Üz	10,90351*	2,81529	**0,001**
	35-49 Yaş	18-24 Yaş	1,40974	0,83836	**0,447**
		25-34 Yaş	1,11000	0,82618	0,664
		50-64 Yaş	0,50408	0,99589	0,987
		65 Yaş Üz	12,01351*	2,84096	**0,000**
	50-64 Yaş	18-24 Yaş	0,90566	0,93105	0,867
		25-34 Yaş	0,60593	0,92009	0,965
		35-49 Yaş	-0,50408	0,99589	0,987
		65 Yaş Üz	11,50943*	2,86968	**0,001**
	65 Yaş Üz	18-24 Yaş	-10,60377*	2,81889	**0,002**
		25-34 Yaş	-10,90351*	2,81529	**0,001**
		35-49 Yaş	-12,01351*	2,84096	**0,000**
		50-64 Yaş	-11,50943*	2,86968	**0,001**

Eğitim durumuna göre puan farklılıkları Tablo 4.18'da incelendiğinde, sokak mobilyaları tasarımı toplam puanı (F = 1,525, p = 0,208), sokak mobilyaları estetik toplam puanı (F = 0,631, p = 0,595) ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı (F = 0,235, p = 0,872) açısından eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamıştır. Bu bulgular, eğitim durumuna göre sokak mobilyalarının tasarımı, estetiği ve mevcut durumu değerlendirmelerinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir

Tablo 4.18 Eğitim duruma göre puan farklılıkları

Ölçek Puanları	Kareler Ort.	F	p
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	258,954	1,525	0,208
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	20,250	0,631	0,595
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	34,159	0,235	0,872

Kentsel sit alanında bulunma gerekçesine göre puan farklılıkları Tablo 4.19'da verilmiştir. Sokak mobilyaları tasarımı toplam puanı (F = 2,795, p = 0,017), sokak mobilyaları estetik toplam puanı (F = 2,806, p = 0,017) ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı (F = 2,934, p = 0,013) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Bu sonuçlar, kentsel sit alanında bulunma gerekçesine göre sokak

mobilyalarının tasarımı, estetiği ve mevcut durumu değerlendirmelerinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.19 Kentsel sit alanında hangi gerekçeyle bulunuyorsunuz?

Ölçek Puanları	Kareler Ort.	F	p
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	464,980	2,795	0,017
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	87,437	2,806	0,017
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	412,223	2,934	0,013

Kent sit alanlarında bulunma gerekçelerine göre tasarım, estetik ve mevcut durum puanları yönünden yapılan Post-Hoc (Tukey) analizi sonuçları Tablo 4.20'de verilmiştir. Sonuçlara göre, sokak mobilyalarının estetik toplam puanı açısından "burada ikamet ediyorum" (Ort. Farkı = -7,069, p = 0,029) ve "okul gerekçesi" (Ort. Farkı = -7,112, p = 0,046) grupları ile "turistik faaliyet" grubu arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Sokak mobilyalarının mevcut durum toplam puanı açısından, "burada ikamet ediyorum" (Ort. Farkı = -3,317, p = 0,013) ve "iş yerim burada" (Ort. Farkı = -3,223, p = 0,018) grupları ile "turistik faaliyet" grubu arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Ayrıca, sokak mobilyalarının tasarımı toplam puanı açısından da "burada ikamet ediyorum" (Ort. Farkı = -7,278, p = 0,009), "iş yerim burada" (Ort. Farkı = -6,623, p = 0,024) ve "okul gerekçesi" (Ort. Farkı = -7,480, p = 0,013) grupları ile "turistik faaliyet" grubu arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bu bulgular, kentsel sit alanlarında bulunma gerekçelerinin sokak mobilyalarının tasarım, estetik ve mevcut durum değerlendirmelerinde anlamlı farklılıklar oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 4.20 Kent sit alanlarında bulunma gerekçelerine göre değişkeninin tasarım, estetik ve mevcut durum puanları yönünden Post-Hoc (Tukey) bulguları

Tukey HSD	I	J	Ort.Farkı (I-J)	Std. Hata	p
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Burada İkamet Ediyorum	Turistlik Faaliyet	-7,069*	2,312	0,029
	Okul Gerekçesi	Turistlik Faaliyet	-7,112*	2,457	0,046
	Turistlik Faaliyet	Burada İkamet Ediyorum	7,069*	2,312	0,029
	Turistlik Faaliyet	Okul Gerekçesi	7,112*	2,457	0,046
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Burada İkamet Ediyorum	Turistlik Faaliyet	-3,31749*	1,00055	0,013
	İş Yerim Burada	Turistlik Faaliyet	-3,22333*	1,00209	0,018
	Turistlik Faaliyet	Burada İkamet Ediyorum	3,31749*	1,00055	0,013
	Turistlik Faaliyet	İş Yerim Burada	3,22333*	1,00209	0,018
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Burada İkamet Ediyorum	Turistlik Faaliyet	-7,278*	2,125	0,009
	İş Yerim Burada	Turistlik Faaliyet	-6,623*	2,128	0,024
	Okul Gerekçesi	Turistlik Faaliyet	-7,480*	2,259	0,013
	Turistlik Faaliyet	Burada İkamet Ediyorum	7,278*	2,125	0,009
	Turistlik Faaliyet	İş Yerim Burada	6,623*	2,128	0,024
	Turistlik Faaliyet	Okul Gerekçesi	7,480*	2,259	0,013

Kentsel sit alanları kullanma sürelerine göre puan farklılıkları Tablo 4.21'de verilmiştir. Sokak mobilyaları tasarımı toplam puanı (F = 4,241; p = 0,001), sokak mobilyaları estetik toplam puanı (F = 4,547; p = 0,000) ve sokak mobilyaları mevcut durum toplam puanı (F = 5,708; p = 0,000) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Bu sonuçlar, kentsel sit alanlarında sokak mobilyalarının kullanma süresine göre tasarım, estetik ve mevcut durum değerlendirmelerinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.21 Kentsel sit alanları kullanma süreleri

Ölçek Puanları	**Kareler Ort.**	**F**	**p**
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	691,574	4,241	0,001
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	138,352	4,547	0,000
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	772,258	5,708	0,000

Kentsel sit alanları kullanma süresine göre tasarım, estetik ve mevcut durum puanları yönünden yapılan Post-Hoc (Tukey) analizleri Tablo 4.22'de verilmiştir. Sokak mobilyaları estetik toplam puanı açısından, "her gün" grubu ile "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -11,456; p = 0,001); "haftada bir" ile "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -11,072; p = 0,004) ve "ayda bir" ile "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -10,080; p = 0,030) grupları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Sokak mobilyalarının mevcut durum toplam puanı açısından, "her gün" grubu ile "yılda bir" (Ort. Farkı = -5,707; p = 0,003) ve "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -3,695; p = 0,025) grupları arasında, ayrıca "haftada bir" grubu ile "yılda bir" (Ort. Farkı = -4,732; p = 0,044) grubu arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Sokak mobilyalarının tasarımı toplam puanı açısından ise, "her gün" grubu ile "yılda bir" (Ort. Farkı = -9,409; p = 0,042) ve "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -11,296; p = 0,000), "haftada bir" grubu ile "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -10,610; p = 0,002) ve "ayda bir" grubu ile "sadece bir kez" (Ort. Farkı = -9,253; p = 0,028) grupları arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Tablo 4.22 Kentsel sit alanları kullanma süreniz nedir? Post Hoc (Tukey)

Tukey HSD	I	J	Ort.Farkı (I-J)	Std. Hata	p
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Her Gün	Sadece Bir Kez	-11,456*	2,756	0,001
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Haftada Bİr	Sadece Bir Kez	-11,072*	3,044	0,004
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Ayda Bir	Sadece Bir Kez	-10,080*	3,313	0,030
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Her Gün	11,456*	2,756	0,001
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Haftada Bİr	11,072*	3,044	0,004
Sokak Mobilyaları Estetik Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Ayda Bir	10,080*	3,313	0,030
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Her Gün	Yılda Bİr	-5,70690*	1,52421	0,003
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Her Gün	Sadece Bir Kez	-3,69499*	1,19065	0,025
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Haftada Bİr	Yılda Bİr	-4,73160*	1,62306	0,044
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Yılda Bİr	Her Gün	5,70690*	1,52421	0,003
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Yılda Bİr	Haftada Bİr	4,73160*	1,62306	0,044
Sokak Mobilyaları Mevcut Durum Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Her Gün	3,69499*	1,19065	0,025
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Her Gün	Yılda Bİr	-9,409*	3,214	0,042
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Her Gün	Sadece Bir Kez	-11,296*	2,511	0,000
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Haftada Bİr	Sadece Bir Kez	-10,610*	2,773	0,002
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Ayda Bir	Sadece Bir Kez	-9,253*	3,018	0,028
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Yılda Bİr	Her Gün	9,409*	3,214	0,042
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Her Gün	11,296*	2,511	0,000
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Haftada Bİr	10,610*	2,773	0,002
Sokak Mobilyaları Tasarımı Toplam Puanı	Sadece Bir Kez	Ayda Bir	9,253*	3,018	0,028

4.3.2 Uzman Katılımcı Anket Uygulaması

Uzman anketinin 100 kişiye yapılması planlanmıştır fakat verilen cevapların aynılaşmasından dolayı 63 kişi ile uygulama yapılmıştır. Uzman görüşü bulguları aşağıda verilmiştir.

Sokak mobilyalarının nasıl olmasına gerektiğine dair öneriler 5 başlıkta toplanmış ve Tablo 4.23'te verilmiştir. Dayanıklılık, katılımcıların %30,2'si tarafından

vurgulanırken, estetik faktörü %28,6 ile ikinci sıradadır. Ergonomi ve ekonomik açıdan önem ise sırasıyla %23,8 ve %22,2 ile belirginlik kazanmaktadır. Ayrıca, çevreye uyum da %20,6 yanıt oranına sahiptir.

Tablo 4.23 Sokak mobilyalarına yönelik öneriler

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Dayanıklılık	19	30,2
Estetik	18	28,6
Ergonomik	15	23,8
Ekonomik	14	22,2
Çevreye Uyum	13	20,6

Tablo 4.24'e göre, mevcut sokak mobilyalarında ortak tasarımların varlığına ilişkin katılımcıların %61,9'u "hayır" yanıtını verirken; %38,1'i ise "evet" yanıtını tercih etmiştir. Bu sonuçlar, mevcuttaki sokak mobilyalarının tasarımında ortak özelliklere sahip olmadığını göstermektedir. Ancak, %38,1'lik bir oranın "evet" yanıtını vermesi, bazı ortak tasarım öğelerinin de mevcut olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.24 Mevcut sokak mobilyalarında ortak tasarımların varlığı

Seçenekler	n	%
Hayır	39	61,9
Evet	24	38,1

Anket kapsamında uzmanlara ‘Mevcut sokak mobilyası tasarımlarında uygunluk görüyorsanız bunlar nedir?’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden çıkan sonuçlar, mevcut sokak mobilyası tasarımlarının genellikle tek tip, dayanıksız, estetik açıdan zayıf, bakımsız ve standart olduğunu göstermektedir. Özellikle bank tasarımlarında sırt kısmının olmaması ve genel olarak aynı veya eski tasarımların kullanılması eleştirilmektedir. Mobilyalar genellikle metalden yapılmış olup, bazılarında ahşap ve metal birlikte kullanılmaktadır. Renkler genellikle gri tonları tercih edilmekte ve alana özel tasarımlar yerine genel standart tasarımlar tercih edilmektedir. Dayanıklılık sorunu da ön plana çıkmakta, açık hava koşullarına uygun olmayan malzemelerin kullanıldığı belirtilmektedir. Sonuç olarak, mevcut sokak mobilyası tasarımlarının çeşitlendirilmesi, daha dayanıklı ve estetik açıdan zenginleştirilmesi, bölgesel ve kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Tablo 4.25'ya göre, sokak mobilyalarının konumlandırıldığı tarihi alanlara olan etkisi konusunda uzmanların %57,1'i "hayır" yanıtını verirken; %42,9'u ise "evet" yanıtını seçmiştir. Bu sonuçlar, sokak mobilyalarının tarihi alanlara olan etkisinin karışık olduğunu göstermektedir. Bazı katılımcılar için bu etki olumsuz görünmektedir, ancak diğerleri için olumlu bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.25 Sokak mobilyalarının konumlandırıldığı tarihi alanlara etkisine ilişkin değerlendirme

Seçenekler	**n**	**%**
Hayır	36	57,1
Evet	27	42,9

Sokak mobilyalarının bulunduğu alana etkisi Tablo 4.26'de verilmiştir. Verilen cevaplar olumlu olumsuz ve nötrdür. Olumlu cevaplar sokak mobilyalarının alanla bütünleşmesi, alanı güçlendirmesi, kentsel kimliği etkilemesi ve bölgeyi yansıtmasıdır. Olumsuz cevaplar uyumsuz mobilyaların görüntüyü bozması, estetik kayba neden olması, dokuya zarar vermesi, kullanıcıları olumsuz etkilemesi, alan değerini düşürmesi ve görüntü kirliliğine sebep olmasıdır. Nötr cevaplar ise alanın toplanma alanı olarak kullanımına faydası olabilmesidir.

Tablo 4.26 Sokak mobilyaları konumlandırıldığı tarihi alanları etkisi

Etki Türü	**Özellikler**
Olumlu	Bulunduğu alanla bütünleşerek kullanıcı deneyimini güçlendiriyor. Kentsel kimlik anlamında alanın niteliğini etkiliyor ve tarihi dokuya uyumlu malzeme kullanımıyla bölgenin kimliğini yansıtmasına katkı sağlayabiliyor. Doğru tasarım ve planlama ile tarihi alanla bütüncül doku oluşturulabilir. Olumlu tasarım, alanı daha cazip hale getirebilir
Olumsuz	Tarihi dokuya uygun olmayan mobilyalar görüntüyü bozabilir, estetik kaybına neden olabilir ve dokuya zarar verebilir. Tek tip sokak mobilyaları, yerel halk ve ziyaretçiler üzerinde olumsuz bir görsel etki yaratabilir, alanın değerini düşürebilir ve görüntü kirliliğine neden olabilir.
Nötr	Sokak mobilyaları konumlandırıldığı alanı toplanma alanı olarak kullanılmasına katkı sağlayabilir.

Tablo 4.27'e göre, mevcut sokak mobilyalarının çevresindeki canlılara fayda sağlayıp sağlamadığına ilişkin olarak katılımcıların %85,7'si "hayır" yanıtını verirken; %14,3'ü ise "evet" yanıtını seçmiştir. Bu sonuçlar, mevcut sokak mobilyalarının ekolojik açıdan çevresindeki canlılara genellikle fayda sağlamadığını göstermektedir.

Tablo 4.27 Mevcut sokak mobilyalarının çevresindeki canlılara faydası

Seçenekler	n	%
Hayır	54	85,7
Evet	9	14,3

Sokak mobilyalarının tasarımında hayvanlar için korunaklı alanlar, ekolojik ve sürdürülebilir tasarım ilkeleri ile kullanıcı ihtiyaçlarının dikkate alındığına dair ifadeler Tablo 4.28'de verilmektedir. Hayvanlar için tasarım, kuşlar ve kedi köpekler için korunaklı alanlar içeren gölgeleme elemanlarını içermekte ve banklar, aydınlatma ve habitat oluşumu gibi unsurlar aracılığıyla hayvanlara korunaklı alanlar sağlamayı hedeflemektedir. Ekolojik ve sürdürülebilir tasarım ise geri dönüştürülebilir dayanıklı malzeme seçimi, güneş enerjili ve akıllı sistemlerin kullanılması gibi yöntemlerle enerji tasarrufu ve doğaya uyumlu malzeme kullanımını öngörmektedir. Kullanıcı dikkate alınarak tasarım ise, sokak mobilyalarının ergonomik ve kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesini ve multidisipliner değerlendirmelerle yeni tasarım çizgilerinin oluşturulmasını hedeflemektedir. Bu yaklaşımlar, sokak mobilyalarının sadece insanlar için değil, aynı zamanda çevre ve canlılar için de faydalı olmasını amaçlamaktadır, böylece çeşitli kullanıcı gruplarına ve ekosistemlere yönelik kapsayıcı bir tasarım sağlanmaktadır.

Tablo 4.28 Mevcut sokak mobilyalarının çevreye katkı örnekleri

Kategori	Özellikler
Hayvanlar İçin Tasarım	Kuşlar için ya da kedi köpekler için korunaklı alanlar içeren gölgeleme elemanları geniş sokak mobilyaları tasarlanabilir. Banklar aydınlatma, habitat oluşumu ve olumsuz hava koşullarında hayvanlara korunaklı alanlar sağlayabilir.
Ekolojik ve Sürdürülebilir Tasarım	Sokak mobilyaları geri dönüştürülebilir dayanıklı malzeme seçimi gerektirir. Güneş enerjili ve akıllı sistemler kullanılarak enerji tasarrufu sağlanabilir. Seçilen malzemeler doğaya uyumlu olmalı ve canlılara olumsuz etkisi olmamalıdır. - Bitkilendirme sokak mobilyaları ile bütünleşik tasarlanmalı, oturma alanlarında gölgeleme elemanı olarak ahşap değil doğal bitkilendirme kullanılmalıdır.
Kullanıcı Dikkate Alınarak Tasarım	Sokak mobilyaları, kullanıcıların ihtiyaçlarına yönelik ergonomik tasarımlarla geliştirilmelidir. Kullanıcılar ve diğer canlılar için karşılıklı yarar sağlayacak tasarımlar yapılmalıdır. Multidisipliner değerlendirmelerle ve kolektif çalışmalarla yeni tasarım çizgileri oluşturulmalıdır.

Mevcut sokak mobilyası tasarımlarının devamlılığını düşünen katılımcıların bilgileri Tablo 4.29'da verilmiştir. Sonuçlar katılımcıların çeşitli düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinin toplamı, katılımcıların %55,5'ini oluşturarak bu konuda belirgin bir tereddüt olduğunu

yansıtmaktadır. Bununla birlikte, kararsızım seçeneği %30,2 oranında ve katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum seçenekleri toplamı ise %14,3 oranındadır.

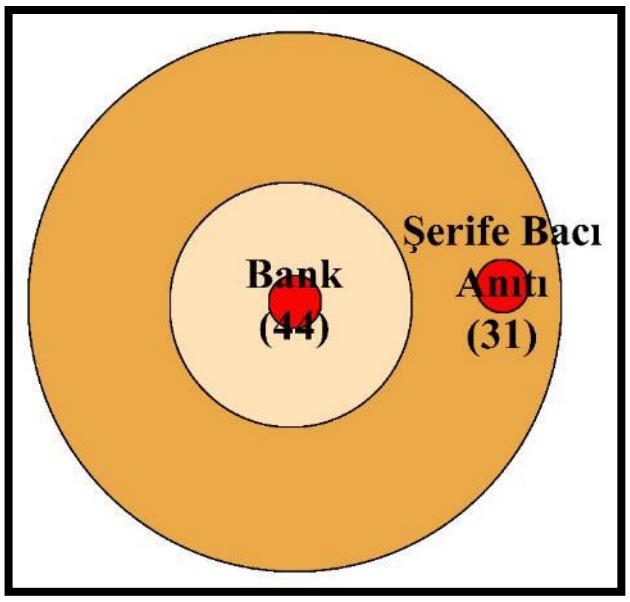
Tablo 4.29 Mevcut sokak mobilyası tasarımlarında devamlılık var mı?

Seçenekler	n	%
Kesinlikle Katılmıyorum	15	23,8
Katılmıyorum	20	31,7
Karasızım	19	30,2
Katılıyorum	7	11,1
Kesinlikle Katılıyorum	2	3,2

4.4 Çağrışım Burcu Tekniği

Çağrışım burcu tekniğini kullanmak için anket uygulaması verileri kullanılmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda tekrar eden kelimeler en çok tekrar edenden en az tekrar edene doğru sıralanmış ve en çok tekrar eden kavram şemanın merkezine konmuştur. Az sayıda verilen cevaplar şemaya dahil edilmemiştir.

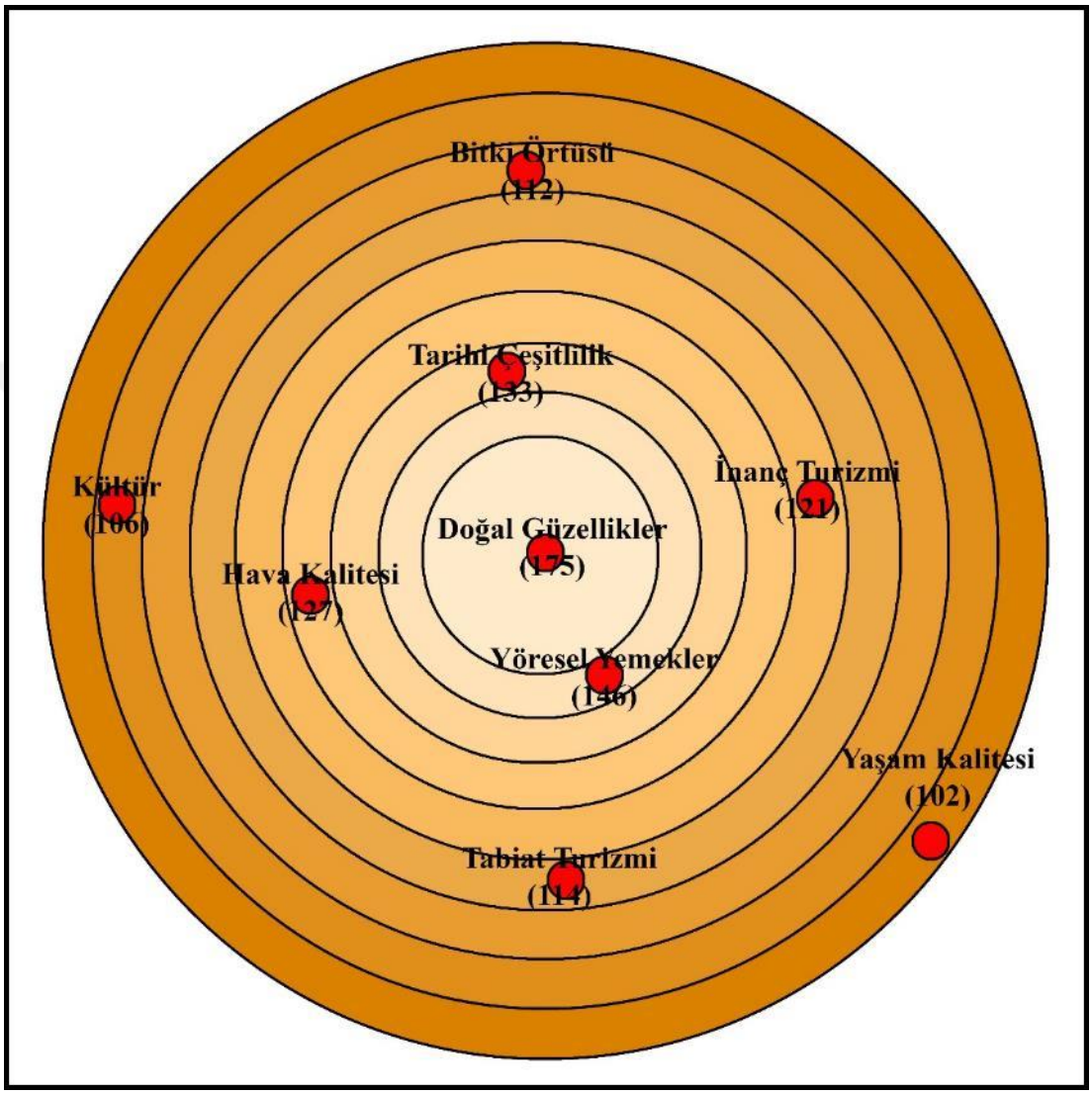
Katılımcılara çalışma alanında bulunan en çarpıcı sokak mobilyası sorulmuş ve cevaplarda en çok tekrar eden kavramın 44 kişiyle bank olduğu görülmüştür. 31 kişi Şerife Bacı Anıtı cevabını vermiştir (Şekil 4.74).

Şekil 4.74 En çarpıcı sokak mobilyası

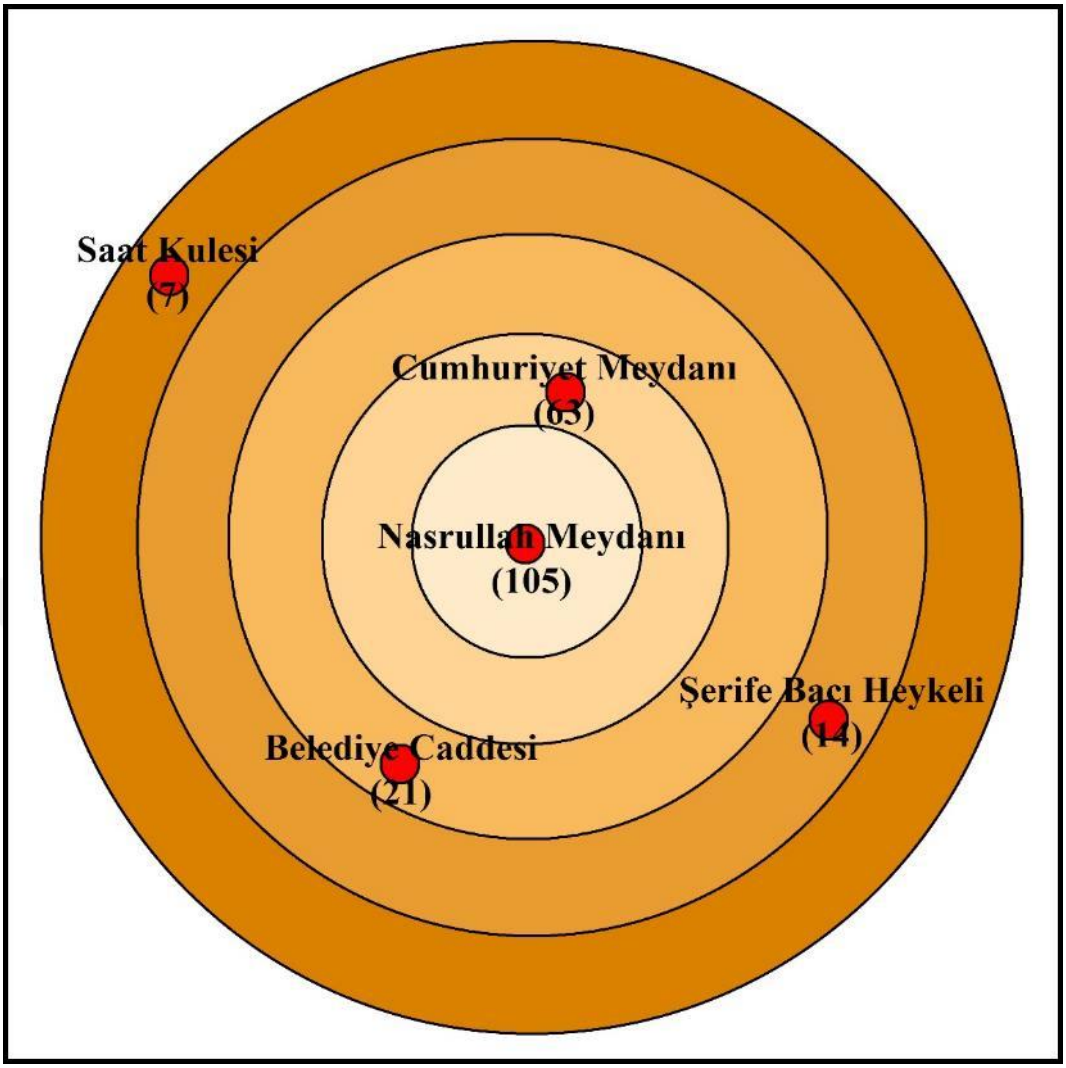
Kastamonu'nun öne çıkan özelliği sorulmuş ve verilen cevaplar Şekil 4.75'de şematize edilmiştir. Cevaplarda doğal güzellikler (175) birinci sırada olmuş ve bunu sırasıyla

yöresel yemekler (146), tarihi çeşitlilik (133), hava kalitesi (127), inanç turizmi (121), tabiat turizmi (114), bitki örtüsü (112), kültür (106), yaşam kalitesi (102) kavramları takip etmiştir.

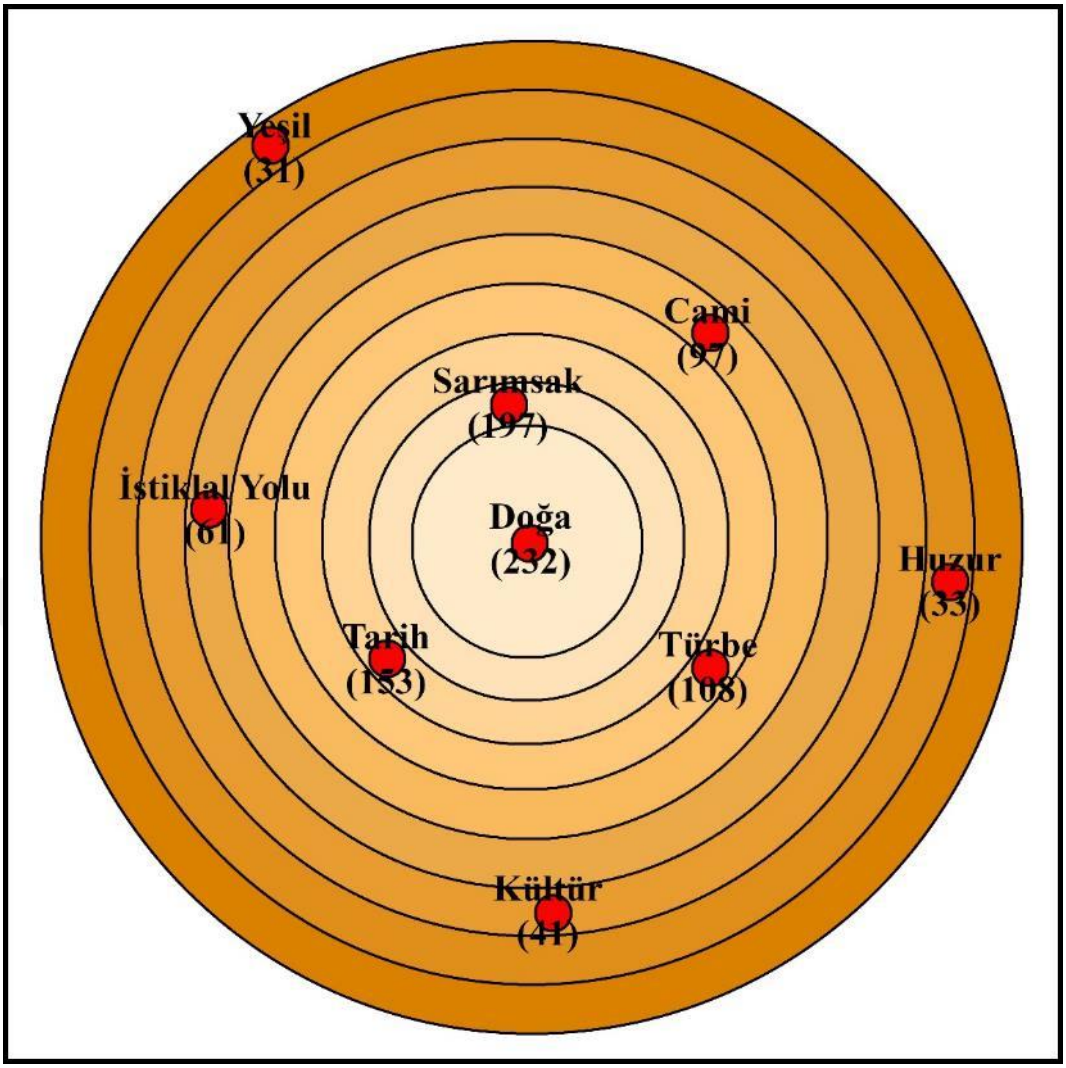
Şekil 4.75 Kastamonu'da öne çıkan özellik

Katılımcılara Kastamonu'da bulunan ortak buluşma alanı sorulmuştur ve verilen cevaplar Şekil 4.76'da şematize edilmiştir. Cevaplarda Nasrullah Meydanı (105) birinci sırada olmuş ve bunu sırasıyla Cumhuriyet Meydanı (63), Belediye Caddesi (21), Şerife Bacı Heykeli (14) ve Saat Kulesi (7) takip etmiştir.

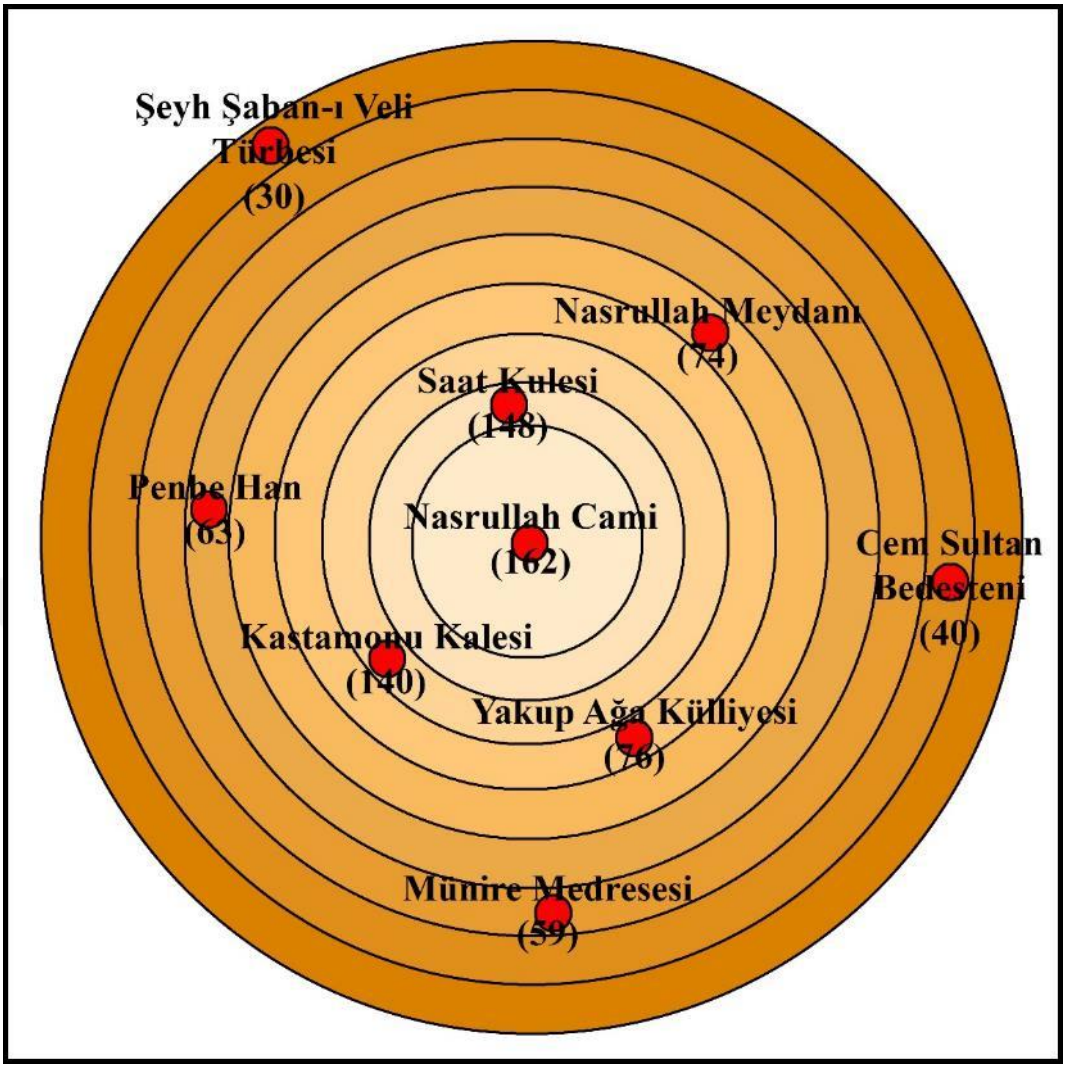
Şekil 4.76 Kastamonu'da bulunan ortak buluşma alanı

Anket verileri sonucunda katılımcılar Kastamonu'yu en çok çağrıştıran kelimeyi doğa (232) olarak belirtmişlerdir. Sarımsak (197), tarih (153), türbe (108), cami (97), İstiklal Yolu (61), kültür (41), huzur (33), yeşil (31) kelimeleri de çağrıştıran kelimeler arasındadır (Şekil 4.77).

Şekil 4.77 Kastamonu'nun çağrıştırdığı kelimeler

Anket verileri sonucunda katılımcılar Kastamonu Kentsel Sit Alanında ön plana çıkan mimari yapıları belirtmişlerdir. Verilen cevaplarda Nasrullah Cami (162) ilk sıradadır. Saat Kulesi (148), Kastamonu Kalesi (140), Yakup Ağa Külliyesi (76), Nasrullah Meydanı (74), Penbe Han (63), Münire Medresesi (59), Cem Sultan Bedesteni (40), Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi (30) yapıları da belirtilmiştir (Şekil 4.78).

Şekil 4.78 Kastamonu'da bulunan mimari yapılar

5. TARTIŞMA

Çalışma kapsamında Kastamonu Kentsel Sit Alanında bulunan sokak mobilyalarının mevcut durumları tasarım, estetik ve yeterlilik yönlerinden irdelenmiştir. Çalışma sırasında sokak analizleri yapılmıştır. Anket yöntemi ve çağrışım burcu tekniği kullanılmıştır.

Tez çalışmasında çağrışım burcu tekniği, kullanıcıların algısındaki kent imajını ortaya çıkarmak amacıyla uygulanmıştır. Çağrışım burcu tekniğinin uygulanması için gereken veriler anket yönteminden elde edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular doğrultusunda elde edilen cevaplar Özkan (2019)'nın çalışmasında belirtilen şekilde sembolize edilmiştir. İç içe daireler çizilmiş ve en çok tekrar eden kavram merkeze konumlandırılmıştır. Tekrar sayısı azaldıkça kavramlar merkezden uzaklaşmıştır.

Anket katılımcılarının %28,8'i alanda ikamet etme; %28,5'i alanda çalışma ve %20,2'si okul gerekçesiyle kentsel sit alanını kullanmaktadır. Katılımcıların çalışma alanını yoğun olarak kullandığı söylenebilir. Kuzeykent ve Harikalar Diyarı mevkilerinin kentsel sit alanına dahil olmamasına rağmen anket verilerinde yer alması katılımcılarca kentsel sit alanı sınırlarının yeterince bilinmediği sonucunu ortaya koymaktadır. Alanda yeterince bilgi panosu ve kiosk bulunmaması bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir. Anket çalışmasında da bu sokak mobilyalarının çalışma alanında eksik olduğu belirtilmiştir.

Uzman katılımcılarla yapılan anket çalışmasında, sokak mobilyalarının konumlandırıldığı tarihi alanlara olan etkisi konusunda uzmanların %57,1'i "hayır" yanıtını verirken; %42,9'u ise "evet" yanıtını vermiştir. Anket verilerine göre sokak mobilyaları tarihi alanları etkilemiyor sonucu çıkmaktadır. Akyol (2006) çalışmasında, konumlandırıldığı alana uygun olmayan sokak mobilyalarının görsel-estetik kirlilik ve kimlik yıpranması gibi olumsuz sonuçları olduğunu belirtmiştir. Güner (2015) yaptığı çalışmada kent kimliği ile sokak mobilyalarının ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Benzer şekilde Ertaş (2017) çalışmasında, sokak mobilyalarının kent yaşamına ve kent kimliğine etkisi olduğunu ayrıca bulunduğu alanın özelliklerini taşıyarak tasarlanması gerektiğini belirtilmiştir. Anket sonuçları bunların tam tersini

ifade etmektedir. Verilen cevaplara göre anket sorusunun yanlış algılandığı sonucuna varılabilir. Anket sorusu uzmanlara ‘Sokak mobilyaları konumlandırıldığı alana etki ediyor mu?’ şeklinde yöneltilmiştir. Sokak mobilyalarının tarihi alanı etkilediği genel bilgi olarak kabul görülmüş olabilir. Soru ‘Sokak mobilyaları konumlandırıldığı alanı olumlu veya olumsuz etkiliyor mu?’ seklinde algılanmış olabilir. Bu durumda ‘hayır, olumsuz etkiliyor’ yanıtı verilmiş olabilir. Aynı katılımcılar mevcut sokak mobilyalarında ortak tasarımların varlığına yönelik soruda %61,9'u "hayır" yanıtını verirken; %38,1'i ise "evet" yanıtını tercih etmiştir. Bu durumda katılımcılar çoğunlukla sokak mobilyalarında ortak tasarımların olmadığı görüşündedir. Bu veri sorunun yanlış anlaşılma ihtimalini desteklemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarih boyunca farklı zaman dilimlerinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan kentlerin tarihi sürdürülebilirliğini sağlamasında farklı unsurlar etki etmektedir. Bu unsurlardan biri de çevre ile ilişkili sokak mobilyalarıdır. Günlük hayatı kolaylaştıran ve kentliler tarafından yoğun olarak kullanılan sokak mobilyaları, tarihi değeri olan kentlerin dokusuna uygun tasarlandığı durumda konumlandırıldığı tarihi kentin kimlik korunumuna katkı sağlamaktadır.

Yurt dışında bulunan ve tarihi dokuya sahip kentlerin mevcut sokak mobilyaları incelendiğinde, sokak mobilyası tasarımları arasında bütünlük görülmektedir. Söz konusu sokak mobilyası tasarımları tarihi çevreyi ele alarak yapılmıştır. Bu durum sonucunda tarihi doku ön plana çıkabilmiş ve tarihi sürekliliğe katkı sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sokaklar ve sokakların bulundurduğu sokak mobilyaları analiz edilmiştir. Sokak analizinde sokaklarda bulunan tarihi yapılar ele alınmıştır. Tarihi yapıların malzeme bilgisi, inşa ve yenilenme tarihleri incelenmiştir. İncelenen tarihi ticari yapılarda ve tarihi camilerde genellikle kaba yonu taş, tuğla, kesme taş, kurşun gibi malzemeler kullanıldığı tespit edilmiştir. Geleneksel konutlarda ise beyaz cephe ile birlikte ahşap malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sokak mobilyaları incelendiğinde birçok tarihi sokakta oturma birimi, aydınlatma elemanı, çöp kutuları, tabela, bilgilendirme panosu, kiosk, sanatsal öğe, çeşme, sınırlayıcı ve çağdaş ihtiyaçlardan doğan elemanların sayıca yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Tarihi sokaklarda bulunan sokak mobilyalarının tarihi dokuya uygun olmadığı görülmektedir.

Analizi yapılan sokak ve caddelerden biri Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi'dir. Şeyh Şaban-ı Veli Türbesinde genel olarak birbiriyle uyumlu sokak mobilyaları bulunmasına rağmen Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi'nde bulunan sokak mobilyalarında bu durum söz konusu değildir. Mekanlar kimliklerini çevresiyle ilişki kurabildiği zaman anlamlı hale getirebilmektedir. Bundan dolayı cadde üzerinde kullanılan sokak mobilyalarının ortak tasarıma sahip olması gerekmektedir. Mutaflar Çarşısı Sokak, Feyzi Efendi

Sokak, Nalburlar Çarşısı Sokak, 2. Aktarlar Çarşısı Sokak, İplikçiler Çarşısı Sokak, Yılanlı Cami Sokak, Çoruk Sokak incelendiğinde çöp kovası, oturma birimi, aydınlatma elemanı, tabela ve bilgilendirme panoları gibi sokak mobilyalarının alana uyumsuz olmasının haricinde aynı zamanda sayısının da yetersiz olduğu görülmektedir. Sokak mobilyaları kent içerisinde bütün olarak ele alınması kullanıcı eşitliği sağlamaktadır. Cumhuriyet Caddesi üzerindeki bankların tasarımı çalışma alanında bulunan diğer banklardan farklılaşmaktadır. Farklı alanlarda farklı tasarım değeri olan sokak mobilyaları kullanılması kullanıcı eşitsizliği yaratmaktadır.

Saat kulesi konumu gereği kot farkının fazla olduğu bir alandadır. Saat Kulesi'ne ulaşımlardan biride yayadır. Yaya olarak kullanılan merdivenlerin hizasında sokak mobilyalarının konumlanabileceği alanlar olmasına rağmen bu alanlar boş bırakılmıştır. Kentlilerin ve turistlerin bu fazla sayıdaki merdivenleri çıkarken dinlenme, çevreyi seyretme gibi ihtiyaçlarının olması doğaldır fakat ihtiyacı karşılayabilecek sokak mobilyası alanda bulunmamaktadır. Bu durum tarihi alan için olumsuzluk yaratmaktadır.

Çalışma kapsamında anket uygulaması yapılmış ve veriler alan analizleri ile değerlendirilmiştir. Çalışma alanında kullanıcılarla yapılan anket çalışmasında, sokak mobilyalarının 10 dakikadan az kullanıldığı görülmektedir. Sokak mobilyalarının insan- insan ve insan-mekan etkileşimini sağlayarak alan kullanımını arttıracak nitelikte olması gerekmektedir. Çalışma alanı kapsamındaki sokak mobilyalarının bu özelliği taşımadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunun kentsel sit alanında yaşaması veya çalışmasına rağmen alan sınırlarına tam hakim olmadıkları düşünülmektedir. Sokak kullanımı sorusunda Kuzeykent cevabı kentsel sit alanı kapsamında bulunmamasına rağmen verildiği için bu düşünceyi doğrulamaktadır.

Sokak mobilyaları, tarihi alanların kimlik duygusuna etki etmektedir. Fakat çalışma alanında bulunan sokak mobilyaları tarihi alana uygun olmadığı için kimlik duygusuna olumlu etkisi bulunmamaktadır. Anket kalıtımcıları Kastamonu'nun öne çıkan özelliklerinden birisini tarihsel çeşitlilik olarak belirtmesine rağmen kent dokusunu daha alt sıralarda belirtmişlerdir. Kastamonu kentinde tarihi çeşitlilik farklı

dönemlerde inşa edilen tarihi yapılar ile kendini ortaya koymasına rağmen anket verileri bu durum ile çelişmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan anket uygulaması sonucunda katılımcılar açısından Kastamonu'nun öne çıkan özellikleri arasında tarihi kent dokusunun alt sıralarda bulunmasının farklı sebepleri olduğu düşünülmektedir. Bu duruma bütüncül ele alınmayan restorasyon çalışmalarının ve tek yönde yapılan sokak sağlıklaştırma çalışmalarının sebep olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum tasarım rehberinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

6.1 Tasarım Rehberi Önerisi

Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda yapılan sokak ve sokaklarda konumlandırılan sokak mobilyaları analizi doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunuluştur;

- Tarihi doku ile kentsel alan bütüncül bir şekilde planlanmalıdır. Tarihi doku korunurken günümüz kullanımına kazandırılmalıdır. Tarihi alanlara işlev verilmelidir. Tarihi alanlarda hem verilen işleve hem de tarihi dokuyla uyumlu sokak mobilyalarının kullanılması gerekmektedir.

- İlgili kurumlarca Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sokak mobilyalarının envanter çalışması yapılmalı ve sokak kullanım özelliğine göre ihtiyaç duyulan sokak mobilyaları belirlenmelidir.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda konumlandırılan sokak mobilyaları çalışma kapsamında oluşturulan tasarım rehberi önerisi doğrultusunda tekrar ele alınmalıdır.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda tarihi doku ile uyumlu sokak mobilyaları kullanılarak mekan kullanım süreleri ve turizm potansiyeli arttırılmalıdır. Tarihi alan, kentte çekim noktası haline getirilmelidir.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sokaklarda kaldırım ve cephe onarımı uygun şekilde yapılmalıdır. Tarihi kaldırım ve yapı malzemeleri varsa muhafaza

edilmelidir. Kaldırım değişiminde beton malzeme yerine bordür, taş, tuğla, granit, bazalt taşı gibi malzemeler tercih edilmelidir.

- Ele alınan sokaklarda sokak mobilyalarının ihtiyaçlarına göre alt yapı oluşturulmalıdır.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda uygun yerlerde açık yeşil alanlar ve rekreasyon alanları oluşturulmalıdır. Bu alanların oluşturulması sırasında beton malzemeden kaçınılmalı ve habitat oluşumu desteklenmelidir. Alanların oluşumu sırasında tasarım rehberinde de belirtilen Kastamonu bitki dokusunda bulunan türler tercih edilmelidir.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sokaklarda yapay strüktür ile desteklenen doğal bitkilendirme kullanılarak gölge etkisi oluşturulmalıdır.

- Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda bulunan ticari yapılarda asılan tabela, afiş, satış ürünü, ışıklandırma, reklam bayrağı, tente gibi tarihi doku ile uyumlu olmayan öğeler kaldırılmalı ve çalışma kapsamında oluşturulan tasarım rehberi doğrultusunda düzenlemeler yapılmalıdır.

Sokak mobilyalarına yönelik tasarım rehberi bitki seçimi, malzeme seçimi, renk seçimi, form seçimi ve maliyet başlıkları ile düzenlenmiştir.

6.1.1 Bitki Seçimi

Kent içerisinde açık yeşil alanlar oluşturmak; kentlilere olumlu duygular kazandırma, dinlendirici ortam hazırlama, habitat çeşitliliğine katkı sağlama, rekreasyon alanları oluşturma ve kentte hareketliliğe yardımcı olma gibi katkılar sağlamaktadır.

Bölge karakterini oluşturan bitkiler korunmalı ve kullanılmalıdır. Alana özgü bitkilerle peyzaj çalışmaları desteklenmelidir. Kastamonu kent peyzajı incelendiğinde *Rosa hirtissima, R. villosa, R. iberica, R. multiflora, R. foetida, R. hemisphaeric a, R. heckeliana, R. pulverulentha, R. canina L., R. odorata, R. borboniana* gibi gül taksonları yayılış göstermektedir (Özçelik vd., 2013). Kastamonu kentinde *Sambucus*

ebulus L. (bodur mürver), *Sambucus nigra* (ağaç mürver) gibi türler yetişmektedir (Olgun vd., 2012). Kastamonu'da *Hypericum perforatum L.* (sarı kantaron), *Rosa canina L.* (kuşburnu) gibi odun dışı orman bitkileri bulunmaktadır (Akyıldız, 2008; Yaman, 2008). Kastamonu'da bulunan orman dışı bitkilere *Salvia viridis L.* (adaçayı), *Juniperus communis L.* (ardıç), *Gentiana lutea* (censiyan), *Rhamnus alaternus* (çehri), *Laurus nobilis L.* (defne), *Erica arborea* (funda), *Astragalus gummifer* (geven), *Atropa bella-donna* (güzel avrat otu), *Alcea biennis* (hatmi), *Tilia tomentosa* (ıhlamur), *Galanthus nivalis* (kardelen), *Castanea sativa* (kestane), *Quercus infectoria* (mazı meşesi), *Pistacia terebinthus* (menengiç), *Sambucus nigra* (mürver), *Buxus sempervirens* (şimşir), *Prunus laurocerasus* (taflan), *Digitalis* (yüksük otu) gibi örneklerde verilebilir (Hilal, 2015).

Kastamonu kenti analiz edildiğinde *Juglans regia* (ceviz), *Morus alba* (beyaz dut), *Prunus Domestica* (Erik), *Prunus avium L.* (kiraz), *Pyrus communis* (armut) ağaçlarının bulunduğu görülmektedir. Çalışma alanının sokak mobilyaları ile birlikte uygun alanlarda bu ağaçlar kullanılabilir. Aynı zamanda sokaklardaki ihata duvarlarında *Hedera* (sarmaşık), *Lonicera nitida* (sarılıcı hanımeli), *Rosa rampicanti* (sarmaşık gülü), *Passiflora caerulea* (çarkıfelek) gibi sarılıcı bitki türleri kullanılabilir.

6.1.2 Malzeme Seçimi

Sokak mobilyaları dayanıklı, estetik, ekonomik, çevreye uyumlu olmalıdır. Malzeme seçiminde bunları sağlayacak malzemeler tercih edilmelidir. Geri dönüştürülen malzemelerin kullanımı desteklenmelidir. Kastamonu orman dokusunda bulunan ağaç çeşitleri sokak mobilyalarında tercih edilebilir. Yakın çevrede bulunan ağaç kullanımı hammaddeye yakınlık açısından avantajlıdır. Maliyeti düşürür ve yerel halka iş istihdamı sağlar. Bu doğrultuda önerilen malzeme listesi aşağıda verilmiştir.

- Çelik; Yüksek korozyon dayanımı vardır. İyi akma ve çekme dayanımına sahiptir. Şekil verilmesi kolaydır. Dayanıklılığı yüksektir. Bakımı kolaydır. Statik toz boya ile kullanılması hava koşullarına dayanım ve estetik katkı sağlar.

- Demir; Alaşım oluşumuna elverişlidir. İşlemesi ve şekil verilmesi kolaydır. Maliyeti düşüktür. Statik toz boya ile birlikte kullanılmalıdır.

- Alüminyum; Korozyon dayanımı vardır. Kolay şekillendirilebilir. Hafif ve sağlamdır. Maliyeti düşüktür. Statik toz boya ile birlikte kullanılmalıdır.

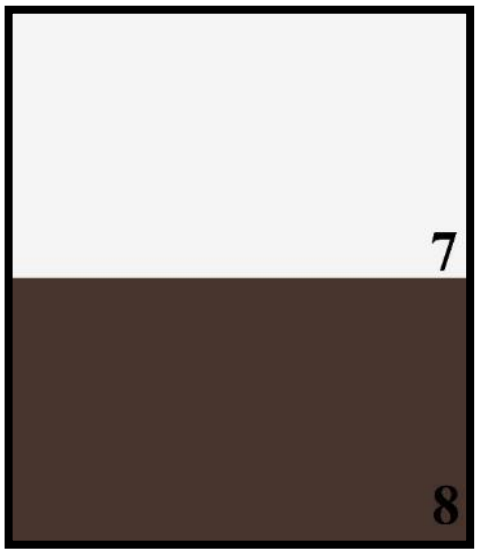
- Plastik; Şekil verilmeye elverişlidir. Kalıp oluşturularak her şekil verilebilir. Maliyeti düşük ve bakımı kolaydır.

- Tamperli cam; diğer camlara göre dayanıklığı ve ısıya dayanımı daha fazladır. Kırıldığı durumda kullanıcı yaralanmasına neden olmaz.

- Ahşap; Doğal ve ekonomik çeşitliliğe sahiptir. Mevsimsel dezavantajları vardır. Fazla onarım ve bakım gerektirir. Kavak, çam ve meşe ağaçları Kastamonu kentinde yetiştiği gibi ülkemizde geniş yetişme alanına sahiptir. Bundan dolayı da maliyeti düşüktür. Kavaklar dar, silindirik formada ve boylanma özelliği olan ağaçlardır. Çamlar ve meşeler dayanıklılığı fazla ve kolay işlenebilen ağaçlardır.

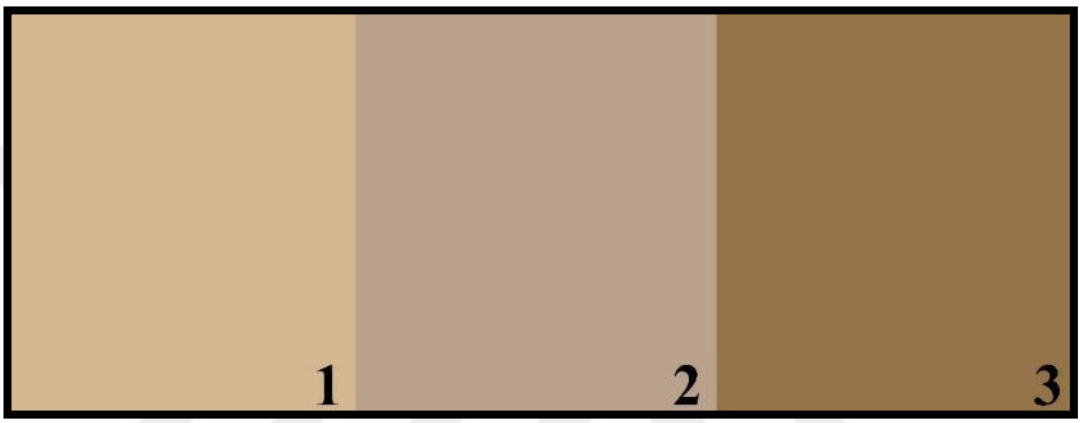
6.1.3 Renk Seçimi

Çalışma kapsamında Kastamonu Kentsel Sit Alanı için karakteristik renk paleti oluşturulmuştur. Kastamonu kentsel sit alanında bulunan tarihi konaklar incelendiğinde genellikle ahşap malzeme beyaz dış cephe ile birlikte kullanılmıştır. Bu alandaki sokak mobilyası çalışmalarında hakim renk paletinde belirtilen 7 ve 8 numaralı renkler kullanılabilir (Şekil 6.1).

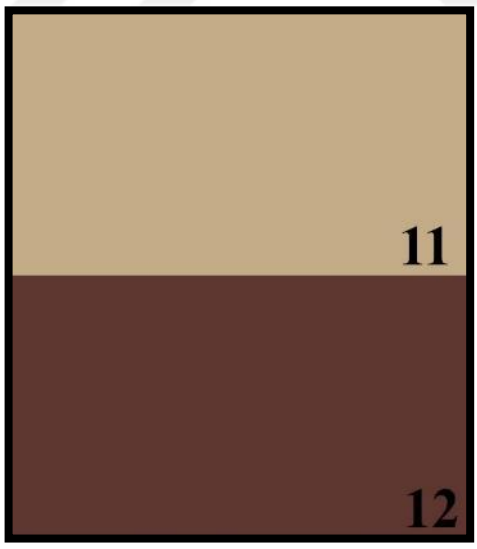

Şekil 6.1 Renk paletinde bulunan 7-8 numaralı renkler

Kastamonu tarihi yapıları incelendiğinde ahşap ve taş malzemeler birlikte kullanılmıştır. Kentte ahşap işçiliği çok gelişmiştir ve yapı malzemesi olarak yerel malzemeler tercih edilmiştir. Taş malzeme olarak genellikle sarı yerel taşlar kullanılmıştır (Uçar, 2023). Bundan dolayı hakim renk paletinde sarı tonları yerini almaktadır. Tarihi mimari yapıların bulunduğu alanlardaki sokak mobilyası tasarımlarında 1, 2, 3 (Şekil 6.2) ve 11 ve 12 (Şekil 6.3) numaralı renkler tercih edilebilir.

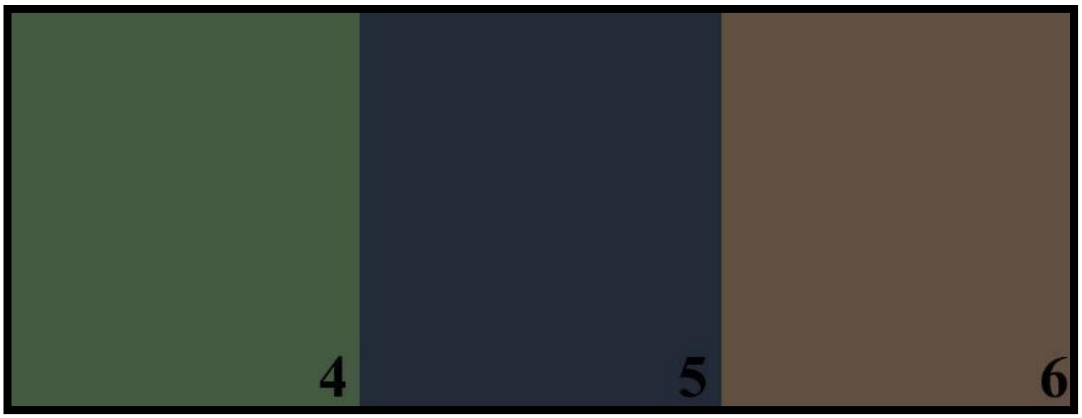

Şekil 6.2 Renk paletinde bulunan 1-2-3 numaralı renkler

Şekil 6.3 Renk paletinde bulunan 11-12 numaralı renkler

Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi'nin girişinde bulunan renkler alan için karakteristik özellik taşımaktadır ve bu alanda yapılan sokak mobilyası tasarımlarında 4, 5, 6 numaralı renkler kullanılabilir (Şekil 6.4).

Şekil 6.4 Renk paletinde bulunan 4-5-6 numaralı renkler

Kastamonu kent doğal peyzajı ile ön plana çıkmaktadır. Birçok tarihi yapının bünyesinde yerel ağaçlar bulunmaktadır. Bunu yer yer sokak mobilyalarına yansıtmak ve 9 numaralı rengi kullanmak kent kimliğini olumlu etkileyebilir (Şekil 6.5).

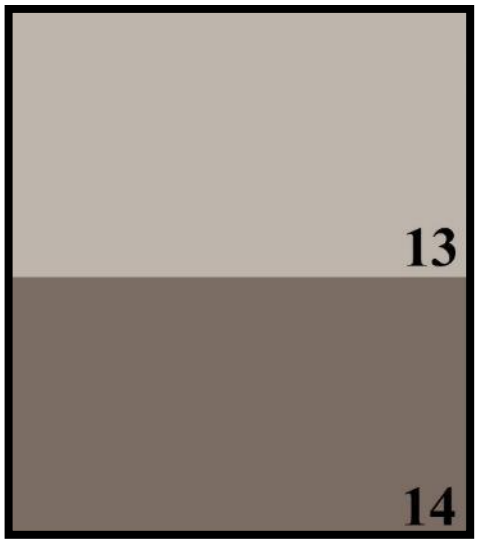

Şekil 6.5 Renk paletinde bulunan 9 numaralı renk

Kentsel sit alanında bulunan birçok sokak zemin yapısı renk paletinde belirtilen Atabey Sokak ile örtüşmektedir. Bu alanlarda sokak mobilyası tasarımında 10 (Şekil 6.6), 13 ve 14 (Şekil 6.7) numaralı renkler tercih edilebilir.

Şekil 6.6 Renk paletinde bulunan 10 numaralı renk

Şekil 6.7 Renk paletinde bulunan 13-14 numaralı renkler

6.1.4 Form Seçimi

Sokak mobilyalarında kullanılacak olan form seçimi sokak mobilyasının konumlanacağı alana göre değişkenlik göstermektedir. Nasrullah Meydanı, Münire Medresesi, Kurşunlu Külliyesi, Cem Sultan, Yakupağa Külliyesi, İsmail Bey Külliyesi gibi mimari yapılar cephelerinde yoğun işleme ve motife sahip olmayan yapılardır. Buralarda daha düz formlar tercih edilebilir. Öte yandan Belediye Caddesi ve İplikçiler Caddesi'nde bulunan ticari yapılar cephelerinde yoğun süslemelere, kemerlere ve silmelere sahiptir. Buralarda ise daha organik formlar tercih edilebilir. Sokak mobilyaları tasarımı sırasında tarihi alanlarda bulunan süslemeler kullanılabilir. Örneğin Belediye Caddesi'nde bulunan ticari yapıların cephelerinde bulunan kat silmesi kesitleri aydınlatma elemanlarının profilinde kullanılabilir. Aynı zamanda bölgede bulunan ve Ticari Yapı 2 olarak adlandırılan yapıda içi dolu sivri kemerli niş kullanılmıştır. Bu dekoratifin alana konumlandırılan oturma birimlerinde kullanılması özgünlük yaratabilir.

6.1.5 Maliyet

Sokak mobilyaları kent içerisinde kullanım sıklığı yoğun olan elemanlardır. Bundan dolayı maliyeti düşürücü tasarım ve montaj önerileri geliştirilmelidir. Öte yandan kaliteli ve bütüncül sokak mobilyaları aracılığıyla tarihi kentin kimliğini koruyup ön

plana çıkarmak sokak kullanımını dolayısıyla turizm potansiyelini arttırır. Turizm potansiyelinin artması kentte bulunan esnafın ekonomisini güçlendirir.

6.2 Sokak Tasarımları Önerisi

Kastamonu Kentsel Sit Alanı sokak mobilyalarına yönelik hazırlanan tasarım rehberi doğrultusunda seçilen iki sokak ele alınmıştır. Seçilen sokaklar Belediye Caddesi ve İbni Neccar Sokak'tır. Belediye Caddesi diğer sokak ve caddelere göre çok yoğun kullanılmaktadır. Üzerinde 19. Yüzyılda inşa edilen tescilli yapılar bulunmaktadır. Aynı zamanda Nasrullah Meydanı, Osmanlı Sarayı, Araba Pazarı Hamamı gibi önemli tarihi yapılara ulaşım sağlamaktadır. Verilen sebeplerden dolayı Belediye Caddesi örnek olarak ele alınmıştır. Belediye Caddesi'nin mevcut durumu Şekil 6.8'de verilmiştir.

Şekil 6.8 Belediye Caddesi mevcut durumu-1

Çalışma kapsamında Belediye Caddesi'ndeki yapılara asılan tabela, afiş, satış ürünü, aydınlatma, reklam bayrağı, tente, baba gibi öğeler Adobe Photoshop CS6 programı aracılığıyla temizlenmiştir. Tarihi yapıların ihtiyaç duyulan yerleri onarılmıştır. Pencere ve kapıların doğramalarında bütünlük sağlanmıştır. 3ds Max programında sokak mobilyası tasarımları modellenmiş ve uygun perspektifte render alınarak Adobe Photoshop CS6 programı aracılığıyla fotoğrafa eklenmiştir. Yapı cephelerinde ve cadde üzerinde bitki kasaları kullanılarak bitkilendirme yapılmıştır (Şekil 6.9).

Şekil 6.9 Belediye Caddesi Önerisi-1

Şekil 6.9'da verilen sokak mobilyalarının tasarım özellikleri aşağıda verilmiştir;

- Çelik malzemeli ve dikdörtgen formlu bitki kasaları tasarlanmıştır. Yatay yivli olarak ele alınmıştır. Bitki kasalarına gri renkli statik toz boya uygulanmıştır. Bitki kasalarının forklift yardımıyla taşınması için tabanında yeterli kanalların bırakılması gerekmektedir. Mevsimlik çiçekler veya budanan bitkiler kullanılabilir.

- Babalar sınırlayıcı özelliğinin yanında aydınlatma amacıyla da ele alınmıştır. Çelik malzemeli ve dairesel formlu tasarlanmıştır. Herhangi bir süsleme bulunmaktadır. Gri renkli statik toz boya uygulanmıştır. Babalar aynı malzemeli zincirler ile bitki kasalarına sabitlenmiştir.

- Bina cephelerinde kullanılan aydınlatma elemanları organik formlar kullanılarak tasarlanmıştır. Taşıyıcısı çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Aydınlatma direklerinde duvar aydınlatmalarının lamba kısmı kullanılmıştır. Aydınlatma elemanının direği zeminden yukarıya doğru oval bombeler kullanılarak daraltılmıştır. Devamında dikey yivler kullanılmıştır. Lambaların konumlandırıldığı tepe kısmı ise bitki yaprakları ile tamamlanmıştır. Çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Yön levhaları zeminde oval kaidelidir. Devamında dikey yivler kullanılmıştır. Yön tabelalarının konumlandığı bölüm daire formundadır. Motif bulunmayan bu bölüme daha geniş silindirler yardımıyla tabelalar sabitlenmiştir. İç içe daireler olması sebebiyle yön levhalarının konumları alana göre değiştirilebilmektedir. Yön levha sayısına göre motif bulunmayan bölümün yüksekliği değiştirilmektedir. Direğin tepe kısmı ise bitki yaprakları ile tamamlanmıştır. Çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Tabelalar meşe ağacından keresteler kullanılarak tasarlanmıştır. Meşe ağacına dokusunu kapatmayan boya uygulanmıştır. Üzerine çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanan yazı sabitlenmiştir.

Yine Belediye Caddesi'nin üzerinde Ovalı Sokak'a yakın konumda fotoğraf çekilmiştir. Sokağın mevcut durumu Şekil 6.10'da verilmiştir.

Şekil 6.10 Belediye Caddesi mevcut durum-2

Çalışma kapsamında Belediye Caddesi'ndeki yapılara asılan tabela, afiş, satış ürünü, ışıklandırma, reklam bayrağı, tente, baba gibi öğeler Adobe Photoshop CS6 yardımıyla temizlenmiştir. Çağdaş yapı cepheleri Kastamonu geleneksel konut cephesi referans alınarak düzenlenmiştir. Sokaklar tamir edilmiş ve bitki kasaları kullanılarak

bitkilendirme yapılmıştır. 3ds Max programında sokak mobilyaları tasarlanıp uygun açıda render alınmıştır. Tasarlanan sokak mobilyaları Adobe Photoshop CS6 programı kullanılarak fotoğrafa eklenmiştir (Şekil 6.11).

Şekil 6.11 Belediye Caddesi Önerisi -2

Şekil 6.11'de verilen sokak mobilyalarının tasarım özellikleri aşağıda verilmiştir;

- Aydınlatma elemanlarının direkleri düz silindir formundadır. İki adet oval boğum kullanılarak 3 bölüme ayrılmıştır. Direğin tepe kısmında bitki yaprakları kullanılmıştır. Bitki yapraklarının üzerine birbirinin simetrisi olan köşeli form tercih edilmiştir. Çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Yönlendirme tabelaları, aydınlatma elemanlarına yön işaretleri ekleyerek tasarlanmıştır. Belediye caddesinde konumlandırılan diğer yönlendirme tabelaları gibi silindirler yardımıyla direğe sabitlenmiştir. İç içe silindirler olması sebebiyle istenilen yönlere tabelalar çevrilebilmektedir. Çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Çöp kovalarının taşıyıcısı çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya kullanılarak oluşturulmuştur. Kova kısmında meşe ağacının keresteleri kullanılmıştır.

Keresteler mevcuttaki ticari yapıların pencere doğramaları ile uyumlu olacak şekilde boyanmıştır.

Kastamonu geleneksel konutlarının bulunduğu farklı sokak ve caddeler bulunmaktadır. Bunlardan biri olan İbni Neccar Sokak'ın geleneksel konut dokusunu yoğun olarak yansıtmasına rağmen anket verileri doğrultusunda kullanıcılar tarafından bilinmediği tespit edilmiştir. İbni Neccar Sokak'ta sağlıklaştırma çalışmaları yapılmıştır. Buna rağmen İbni Neccar Sokak'ın bilinirliği azdır. Bu duruma işaret ve bilgi levhalarının eksikliği sebep olduğu düşünülmektedir. İbni Neccar Sokak'tan alınan fotoğraf Şekil 6.12'de verilmiştir.

Şekil 6.12 İbni Neccar Sokak mevcut durumu

İbni Neccar Sokak'ta Adobe Photoshop CS6 programı kullanılarak uygun alanda kaldırım genişletilmiştir. Oluşturulan kaldırıma sokak mobilyaları konumlandırılmıştır. Konumlandırılan oturma elemanı ile sokakta dinlenme ve seyir için alan oluşturulmuştur. Konut cephelerindeki hasarlı yerler düzeltilmiş ve mevcut sokak lambaları kaldırılmıştır. Sarmaşık, sarılıcı hanımeli ve dönemlik bitkiler kullanılarak bitkilendirme yapılmıştır (Şekil 6.13).

Şekil 6.13 İbni Neccar Sokak Önerisi

Şekil 6.13'de verilen sokak mobilyalarının tasarım özellikleri aşağıda verilmiştir;

- Şekil 6.11'de konumlandırılan çöp kovası, aydınlatma elemanı, yönlendirme tabelası İbni Neccar Sokak'ta da kullanılmıştır.

- Duvar aydınlatması aydınlatma direklerinde bulunan lambalar kullanılarak oluşturulmuştur. Birbirinin simetrisi olan köşeli form kullanılmıştır. Çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya uygulanmıştır.

- Oturma elemanı İbni Necar Sokak için özelleştirilmiştir. Dört cepheli dikdörtgenler prizması çelik malzeme ve gri renkli statik toz boya kullanılarak oluşturulmuştur. Meşe ağacından çerçeve ve oymalı kolçak yapılmıştır. Oturma kısmı çerçeveye göre 4 cm daha düşük kottadır. Buraya Kefeli Sokak, Atabey Sokak ve İbni Neccar Sokak güzergahının bulunduğu harita konumlandırılmıştır. Boş kalan kısımlara ise epoksi malzemesi uygulanmıştır. Epoksi suya ve ısıya dayanımlıdır. Yapışma gücü yüksektir. Şeffaf olduğu için oturma kısmında bulunan haritanın okunabilirliğini engellememektedir. Oturma birimi üzerinde QR kod bulunmaktadır. Sokak kullanıcıları kodu okutunca rota bilgisine, sokaklarda bulunan tarihi tescilli yapıların özelliklerine ve konumlarına ulaşabilmektedir. Kastamonu yöresine özgü Beyler Bahçesi, Çıkabilsem Şu Yokuşun Başına, Demirciler Demiri Nasıl Döğerler, Evlerine Varamadım Arından, Gadife Yastık

Yüzü, Garagoyum Yayılır, Gapudan Girdim Şamdan, Hozurduyor Aşağı İmaret Arısı, Kahve Bişdiği Yerde, Karafilim Dağ Başında, Kız Bahçede Gül Var Mı, Kirtmen Kızı, Ördeğisen Göle Gel, Şu Çıdak'tan Gece Geçtim, Üç Güzel Oturmuş İskambil Oynar, Yaş Nane Kuru Nane, Alim Gitme Pazara, Benden Selam Olsun, Çanakkale, Kıyık'tan Çıktım, Sana Öğreteyim Dağdan Aşmayı, Sayidem Otur Yanıma, Sepetçioğlu, Şu Çıdaktan gibi türküler bulunmaktadır (Kurt, 1998). OR koda bu türküler de eklenmiştir. Sokak kullanıcıları QR kodu kullanarak bu türkülere ulaşabilmektedir.

Çalışmanın sonucunda Kastamonu Kentsel Sit Alanı'nda kullanılacak sokak mobilyalarına tasarım rehberi önerisi verilerek; alana konumlandırılacak sokak mobilyalarının kent karakteri ile tutarlı olması, kent karakterini koruyarak yaşam kalitesini geliştirmek, sokak mobilyalarının bütün olarak ele alınarak sosyal eşitlik sağlamak ve sürdürülebilirliği sağlamak amaçlanmaktadır

KAYNAKLAR

Akay, A. (2021). Yürüyüş Konforu Değerlendirme Yöntemleri Üzerine Yeni Bir Yaklaşım: Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Yerleşkesi Örneğinde Yürüyüş Dostu Tasarım Rehberi Hazırlama İlkeleri. Doktora Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Konya.

Akbaş, S. (2017). Kastamonu Konaklarının Turizme Kazandırılması. Yüksek Lisans Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Kastamonu.

Aktaş, M., & Örnek Özden, E. (2016). Tarihi Çevrenin 'Sürdürülebilirliği' Üzerine Düşünceler. 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 518-531, İstanbul.

Akyol, E. (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Arısu, S. (2018). Kentsel Tasarım Kavramında Kentsel Tasarım Rehberinin Yeri ve Önemi. *Kent Akademisi*, 11(33), 243-255.

Aslan, S., & Kiper, P. (2016). Kimlik ve Bellek Sorunu Sarmalında Kentler: Amasra Kenti Örneğinde Fırsatlar ve Tehditlerin Değerlendirilmesi. *İdealkent,* 20(7), 881- 905.

Ayan Çeven, E. (2020). Kentsel Koku Peyzajları: Kastamonu Kentsel Sit Alanı. Doktora Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Kastamonu.

Aydınlı, Ö. İ. (2023). Kastamonu Kenti İmar Uygulamalarının Tarihi Kent Dokusuna Etkilerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Kastamonu.

Aylaç, E. (2018). Beyoğlu Kumbaracı Yokuşu Sokağı'nın Korunması İçin Öneri Kentsel Tasarım Rehberi. Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Badeiy, L., Nakhaei, M., Babaoghly, F., & Abhari, N. (2015). Some approaches in design of urban furniture with emphasis on green space use and sustainable urban landscape. *Cumhuriyet University Faculty of Science Science Journal (CSJ),* 36(3), 3781-3790.

Baki, E., & Oğuz, D. (2016). Kent Merkezlerindeki Alışveriş Caddelerinin Kimlik Değişimi: Tunalı Hilmi Caddesi Örneği. 4. Uluslar arası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 71-80, İstanbul.

Bayram, E. (2018). Place Attachment in the Urban Design Guides: Case of Buca. Yüksek Lisans Tezi, *İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.* İzmir.

Belkayalı, N. (2022). Tarihi Alanların Ses Karakterinin Belirlenmesi: İsmailbey Külliyesi. *Kent Akademisi Dergisi*, *15*(1), 393-408. https://doi.org/10.35674/kent.993484.

Beyazıt, E., & Kısakürek, Ş. (2020). Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Estetiği Açısından Değerlendirilmesi: Kahramanmaraş Kenti Örneği. *Turkish Journal of Forest Science,* 4(1), 40-59.

Bilici, Z. K. (1991). Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıl Sonuna Kadar). Doktora tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Ankara.

Bolat, A. (2022). Kentsel Açık Mekan Olarak Caddelerin Kalite Kriterleri Bağlamında Değerlendirilmesi ve Kavramsal Bir Model Önerisi: Van Cumhuriyet Caddesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.* İstanbul.

Bulduk, B. (2012). An analysis of the use of urban furniture in city advertising in terms of aesthetic/visual appreciation training: city design. *Procedia - Social and Behavioral Sciences,* 46, 3279 – 3283.

Çınar, H. S., Kanbur, N., Çavdur, E., Dinçer, B., Özdemir, A., & Iokhım, P. (2021). Research on Urban Identity: Example of Beşiktaş Pier Square. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi,* 23(2), 370-385.

Çöl, Ş. (1998). Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi. Doktora Tezi, *Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Dadghostar, S. S., & Zandmoghadam, M. R. (2016). Organizing urban furniture and its effect on the urban landscape (Case study: Semnan). *Science Arena Publications Specialty Journal of Biological Sciences,* 2(1), 1-5.

Danesh Sedigh, M. A., & Goodarzparvari, P. (2018). Analysis of the role of urban elements in urban identity (Case study: Rasht city). *Journal of Innovative Research in Engineering Sciences,* 4(3), 87-93.

Dellenbaugt (2017). The physical and social normative properties of street furniture. https://www.researchgate.net/publication/319482697 Erişim Tarihi: 05/12/2021.

Dinçer, D., Bekçi, B., & Bekiryazıcı, F. (2020). Examining the sustainability of urban furnitures and their potential to be a landmark in the scale of Rize city center. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* 21(2), 191-199.

Direktor, A. (2021). When a Bench Becomes a Monument: Preservation and Heritage of Street Furniture and the Urban Space.

Erkan Biçer, N. Ç. (2002). Kastamonu Örneğinde Anadolu Kenti İmaj Öğeleri ve Değişim Süreci. Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Ertaş, Ş. (2017). Tarihi Çevre İçinde Kent Mobilyaları Tasarımına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Konya Sille. *MAKÜ FEBED,* 8(1), 78-95.

Eyüpgiller, K. Bir Kent Tarihi Kastamonu, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Eyüpgiller, K., Topçubaşı, M., & Polat, I. (2008). Kastamonu'da 19. Yüzyıl Ticaret Yapıları. *METU Journal of Faculty of Architecture,* 25(2), 1-20.

Florida Historical Commission. (2018). Delray Beach Historic Preservation Design Guidelines.

Genca, S. Ö. (2005). Design Guidelines For Shop Buildings in Beypazarı Historic Commercial Center. Master's Thesis, *A Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural And Applıed Sciences Of Middle East Technical Üniversity.* Ankara.

Gökoğlu, A. (1952). Paphlagonia/ Paflagonya Kastamonu, Sinop, Çankırı, Bartın, Bolu, Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi. Kastamonu: Doğrugöz Matbaası.

Göksu, A. F., Akalp, S., & Sakarya, A. 37 Kastamonu Vizyon Planı 'Renklerin Gizemi'. Kentsel Vizyon Platformu. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/37_Kastamonu_vizyonplani_small.pdf, Erişim tarihi: 06/12/2021.

Göncü, N. (2007). Kent Öğelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*. İstanbul.

Gülgün Aslan, B., & Yazıcı, K. (2017). Açık-Yeşil Alanlarda Dış Mekan Süs Bitkilerinin Önemi ve Yaşam Kalitesine Etkisi; Tokat Kenti Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 54(3), 275-284.

Güner, E. (2015). Kent Kimliği İlişkisi Bağlamında Kent Mobilyaları. Yüksek Lisans Tezi*, Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Gür, F. (2019). Kastamonu Çeşmeleri. Yüksek Lisans Tezi*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Karabük.

Güremen, L. (2010). Kent Kimliği ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya Kenti Özelinde Araştırılması. *e-Journal of New World Sciences Academy,* 6(2), 254-291.

Hilal, M. F. (2015). Kastamonu İlindeki Odun Dışı Orman Ürünlerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. Lisans Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi.* Kastamonu.

Kaba, B., & Südaş, İ. (2022). İzmir'deki İstanbullu Yaşam Tarzı Göçmenlerinin "İzmir İmajı". *Sosyoloji Dergisi*, 44, 249-273.

Kandemir, R. V. (2010). Kamusal alan içerisinde mahalle parkları ve bir mahalle parkı tasarım rehberi düşüncesi. Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Karadağ, A., & Turut, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma: İzmir Örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi,* 11(1), 31-51.

Kesirikoğlu, F., Kaya, Y., E, M., Karakurt Tosun, E., Bıçkı, B., Ispalar Çahantimur, A., Atanur, G., Caner, C., Altındaş, H., Derdiman, R. C., Şeker, G., Akbulut, A. Y., & Demirkıran, S. (2010). Mekan, Kültür ve Yönetim Perspektifinde 21. Yüzyıl Kentleri. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. *Journal of Mood Disorders (JMOOD),* 6(1), 47-8.

Kocaoğlu, M. (2018). Peyzaj Planlama Kriterlerine Göre İnebolu-Kastamonu İstiklal Yolu Kültür Rotası'nın Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Kastamonu.

Kovankaya, İ. E., Bektaş, Y., & Sakarya, A. (2012) Kastamonu Karaçomak Deresi'nin Kentsel Yaşama Etkisi. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi,* Hatay.

Kulözü Uzunboy, N. (2017). Artificial Identity Elements of an Historical City as Cultural Accumulation of Civilizations: Erzurum, *a Case from Asia Minor. International Journal of Social Science and Humanity,* 7(4), 252-259.

Kurt Konakoğlu, S. S., Kurdoğlu, B. Ç., & Bayramoğlu, E. (2019). Amasya Kentinin Kültürel Değerlerinin Planlanması. *IV. Uluslararası Kültür Sempozyumları: Uluslararası Sağlık Toplum ve Kültür Sempozyumu,* 1-48, Amasya-Türkiye.

Kurt, L. (1998). Kastamonu İl Sınırları İçinde Tespit Edilen Türk Halk Müziği Eserlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *İstabul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* İstanbul

Lynch, K. (1960). Kent İmgesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Maden,F. (2021). Türk İdaresi'nde Kastamonu Şehrinin Tarihi ve Fiziksel Gelişimi. Işıktaş, E. Tunç, M. N. (Dizi Ed.), Osmanlı'da Toplum, Şehir ve Ticaret-I- (s. 71-109), Ankara: Sonçağ Akademi.

Mumford, L. (2007). Tarih Boyunca Kent. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Oğur, R., & Tekbaş, Ö. F. (2003). Anket Nasıl Hazırlanır?. *Sted,* 12 (9), 336-340.

Olgun, Ç., Özkan, O. E., & Vurdu, H. (2012). Kastamonu'da Yetişen Mürver Türlerinin Botanik ve Kullanım Özellikleri. https://www.researchgate.net/ publication/277713313 (Erişim Tarihi; 23.07.2024).

Onat Karacalı, A. (2021). Amasya Kentinde Yapılı Çevrenin Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies,* 14(87),171-189.

Oral, B., & Özden, C. (2020). Geleneksel Kastamonu Konut Mimarisinin Cumhuriyet Dönemi Sivil Mimarisine Yansımaları. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi,* 7, 306-328.

Orhan, M. (2015). Kentsel Kalitenin Geliştirilmesi Bağlamında Stratejik Bir Yaklaşım; Kentsel Tasarım Rehberi Kavramsal Model Önerisi. Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Özbek, N. (2018). 'Yaşam Dünyası' Bağlamında Geleneksel Konut Yerleşmelerinin Sürdürülebilirliği ve Kastamonu Örneği. Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Özçelik, H., Korkmaz, M., Özgökçe, F., Ünal, M., & Sakçalı, S. (2013). Türkiye Güllerinin (Rosa L. Spp.) Ekolojik ve Coğrafi Karakteristikleri. *SDU Journal of Science (E-Journal),* 8(1), 9-21.

Özdemir, B. (2020). Akıllı Kent Mobilyası Kullanımı ve Konumlandırılmasının Önemi: Yenikapı ve Üsküdar Aktarma Merkezleri Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.

Özgeriş, M. (2018). Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Dokusu Yönünden Değerlendirilmesi: Erzurum İli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi,* 561-574. doi: 10.5578/fmbd.67336

Özkan, O. (2019). Emekli Göçmenlerin Yaşadıkları Yöreye İlişkin Mekansal Algıları: Kaz Dağı Milli Parkı Çevresi (Balıkesir) Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Balıkesir.

Perçin, H. Halim PERÇİN'e ait açık ders notları Bölüm 14: Kentsel Donatı Elemanları (7 sayfa, teksir). *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü,* Ankara.

Perihan, M. Aşur, F. (2020). Tarihi Kentsel Peyzaj ve Kent Kimliği İlişkisi. *Kent Akademisi,* 13(1), 163-175.

Prvanov, S. (2019). Geometry, Ergonomic, Digital Design and Production of Furniture for Public Spaces Research Studies of Street Furniture Design in Urban Areas. : https://www.researchgate.net/publication/316632017, Erişim Tarihi: 06/12/2021.

Sancak, A. (2009). Kentsel Mekan Kimliğinin Oluşumunda Kent Mobilyası Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul.

Seçkin Gündoğan, G. (2020). Geleneksel Kent Dokusunun Korunması: Çankırı Örneği. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi,* 5(2), 261-275.

Sezer, D. (2010). Kastamonu Kent Dokusu İçinde Cumhuriyet Meydanının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Eskişehir.

Shrivastava, T., & Choudhary, A. (2015). Chronological Evolution of Street Furniture Construction in India. *Trends in Transport Engineering and Applications,* 2(3), 40- 47.

Soller, F. (1993). Design Guidelines Manual for the Boca Grande Historic District in Lee Country. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.leegov.com/dcd/Documents/Planning/Historic/BGDesignGuideline.pdf, Erişim Tarihi: 06/12/2021.

Şahin, H. (2022). Kastamonu Doğal Mirasının Turizm Potansiyeli ve Sürdürülebilir Doğa Turizmi İçin Bir Yol Haritası. Yüksek Lisans Tezi, *Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Kastamonu.

Şişman, E. E., & Gültürk, P. (2016). Kent Mobilyalarının Kent Estetiğine Katkısı. *Internatıonal Multidisciplinary Conference*, 369-377.

Tan, W., Xuhui, T., & Xiaofang, Y. (2018). A Contrastive Study of Street Furniture Design Between Paris and Chengdu City. *5th International Conference on Education, Language,* 608-610.

Topçu, K. (2011). Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 8(2), 1049-1072.

URL-1. Miko Shelter Solutions, https://www.mikoengineering.co.uk/blog/a-comprehensive-guide-street-furniture/ Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-2. Bailey Streetscene, https://www.baileystreetscene.co.uk/news/post/the-history-of-street-furniture Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-3. Kentsel donatı elemanları ders notları, https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=46946&forceview=1 Erişim Tarihi; 18.01.2022

URL-4. Town of Wellesley Massachusetts, https://wellesleyma.gov/980/Historic-Preservation-Design-Guidelines, Chapter 7: Additions, New Construction & Site Features Erişim Tarihi; 29.01.2022

URL-5. There has been a watering hole on the spot since at least the 13th century, https://www.neko-europe.com/sto-domingo-plaza-refurbishment/ Erişim Tarihi; 18.01.2022

URL-6. Santa Maria Alla Porta Kilisesi, https://blog.urbanfile.org/2017/01/10/milano-porta-magenta-finalmente-un-po-di-rispetto-per-santa-maria-alla-porta/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-7. İtalya Ferrara Kenti, https://italyadaegitim.com/ferrara-sehri-hakkinda Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-8. Ferrara Palazzo Dei Diamanti, https://www.elledecor.com/it/arte/a40141521/il-palazzo-dei-diamanti-di-ferrara-e-un-inno-al-rinascimento-italiano/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-9. Greenwich Sokak Mobilyası, https://heritagecalling.com/2016/08/09/if-street-furniture-could-talk/ Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-10. Londra Kültürü ve Tarihi Bloğu, https://memoirsofametrogirl.com/tag/street-furniture/ Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-11. Bamberg Şehri, https://www.deutschland.de/tr/topic/yasam/hareketllik-seyahat/bamberg-yasayan-dunya-mirasi Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-12. Bamberg Old Town, https://welterbedeutschland.de/bamberg-old-town/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-13. Kotor Doğal ve Kültürel- Tarihi Bölgesi, https://tr.wikipedia.org/wiki/Kotor Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-14. Kotor, https://www.aa.com.tr/tr/yasam/karadagin-ziyaretcilerine-orta-cag-esintisi-yasatan-kediler-kenti-kotor/2933322 Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-15. Kotor Tarihi Sokakta Tabela Örneği, https://www.getyourguide.com/kotor-l32202/kotor-15-hour-walking-tour-t104159/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-16. Toledo Şehri, https://tr.wikipedia.org/wiki/Toledo,_%C4%B0spanya Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-17. Toledo Şehri Sokak Görseli, https://www.istockphoto.com/tr/foto%C4%9Fraf/eski-%C5%9Fehir-toledo-ispanya-toledo-katedrali-gm1296600449-389975483 Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-18. Toledo Şehri Sokak Görseli, https://everywhereonce.com/2014/05/05/should-you-visit-segovia-or-toledo-in-spain/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-19. Meksika- Oaxaca Kenti, https://tr.wikipedia.org/wiki/Oaxaca_(%C5%9Fehir) Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-20. Teatro Macedonio Alcala Oaxaca Centro, https://elsouvenir.com/ve-preparando-tus-vacaciones-2019-con-estas-sugerencias/oaxaca-centro/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-21. Prag Tarihi Merkezi, https://tr.wikipedia.org/wiki/Prag Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-22. Prag, Altın Yol, https://www.flypgs.com/blog/altin-sehir-pragda-mistik-bir-yaz-aksami/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-23. Prag Aydınlatma ve Sanatsal Öğe Örnekleri, https://www.turna.com/blog/prag-gezi-rehberi Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-24. Paris Sokak Lambası, https://www.johndesmond.com/blog/design/street-furniture/ Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-25. Varşova, https://www.unescodunyamiraslari.com/polonya/varsova-tarihi-merkezi/ Erişim Tarihi; 16.07.2024

URL-26. Bamberg, https://welterbedeutschland.de/bamberg-old-town/ Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-27. Chopin Bankı, https://www.inyourpocket.com/warsaw/chopin-benches_60873v Erişim Tarihi; 16.07.2024

URL-28. Antoni Gaudi, Park Güell, https://smarthistory.org/antoni-gaudi-park-guell/ Erişim Tarihi; 26.5.2024

URL-29. Historic Centre Of Cordoba(Spain); https://whc.unesco.org/en/urban-heritage-atlas/cordoba/ Erişim Tarihi; 26.05.2024

URL-30. Historic Centre Of Cordoba(Spain); https://www.iberian-escapes.com/things-to-do-in-cordoba.html Erişim Tarihi; 26.05.2024

URL-31. İsveç Belediye Meydanı, https://landezine.com/radhustorget-by-karavan-landskapsarkitekter/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-32. Thisted Sokak Tasarımı, https://landezine.com/the-passage-and-the-smithy-by-bogl/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-33. Altstadt Turisttik Bölgesi, https://www.ytur.net/yurtdisi/almanya/leipzig/altstadt Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-34. Hindistan Mumbai, https://www.trade4asia.com/single-product.jsp?p_id=438732 Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-35. Castello Sforzesco çeşme örneği, https://earth.google.com/web/search/Castello+Sforzesco,+Piazza+Castello,+Milano,+Milano+ili,+%c4%b0talya/@45.4697148,9.1794278,128.11484743a,0d,63.5273059y,292.1826477h,92.30825973t,0r/data=CqwBGoEBEnsKJTB4NDc4NmZjYjYwZWE5N2IzZDoweDY1NTZkZDY2YzQ3MmMyOWIZ70VqkDi8RkAhRzgteNFbIkAqQENhc3RlbGxvIFNmb3J6ZXNjbywgUGlhenphIENhc3RlbGxvLCBNaWxhbm8sIE1pbGFubyBpbGksIMSwdGFseWEYASABIiYKJAm1uu_xcYlCQBFEXZQKJYdCQBkevTq_TrdCQCH7_tXYoLJCQCIwCixBRjFRaXBQMnNkd2JjbXJseWNxaWFXQ1I0bWFpT1NDTmM5dnBqX2EzaV9vehAFOgMKATA Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-36. Castello Sforzesco çeşme detayı, https://www.outdooractive.com/en/route/city-walking/milan/castello-sforzesco-and-michelangelo-s-pieta-/62426004/#dmlb=1 Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-37. Castello Sforzesco, https://earth.google.com/web/search/Castello+Sforzesco,+Piazza+Castello,+Milano,+Milano+ili,+%c4%b0talya/@45.4697148,9.1794278,128.11484743a,0d,63.5273059y,292.1826477h,92.30825973t,0r/d

ata=CqwBGoEBEnsKJTB4NDc4NmZjYjYwZWE5N2IzZDoweDY1NTZkZDY2YzQ3MmMyOWIZ70VqkDi8RkAhRzgteNFbIkAqQENhc3RlbGxvIFNmb3J6ZXNjbywgUGlhenphIENhc3RlbGxvLCBNaWxhbm8sIE1pbGFubyBpbGksIMSwdGFseWEYASABIiYKJAm1uu_xcYlCQBFEXZQKJYdCQBkevTq_TrdCQCH7_tXYoLJCQCIwCixBRjFRaXBQMnNkd2JjbXJseWNxaWFXQ1I0bWFpT1NDTmM5dnBqX2EzaV9vehAFOgMKATA Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-38. Shivaji Parkı çeşme örneği, https://theprint.in/feature/god-of-mumbai-heritage-is-in-small-details-bmc-is-bringing-back-citys-old-street-furniture/1075451/ Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-39. Eligüzel Çeşmesi, https://kulturenvanteri.com/tr/yer/eliguzel-cesmesi/#17.44/41.373987/33.771618 Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-40. Monheim am Rhein, https://landezine.com/the-historic-marketplace-in-monheim-am-rhein-by-planergruppe-oberhausen/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-41. Lincoln's Inn, https://www.iotagarden.com/projects/lincoln-s-inn-london-wc2a/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-42. Latimer Road, https://www.iotagarden.com/projects/latimer-road-underground-station-london-w10/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-43. New Mexico, https://tr.pngtree.com/freebackground/the-cobbled-street-in-new-mexico-has-pots-lined-with-plants_2782841.html Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-44. Kotor, https://tr.wikipedia.org/wiki/Kotor Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-45. Tarihi Kotor, https://www.karadagyasam.com/kotor-gezilecek-yerler/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-46. Piotrkowska Caddesi, https://www.inyourpocket.com/lodz/piotrkowska-street_19149v Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-47. Bey Mahallesi, https://www.ucaknotlari.com/gaziantep-gezilecek-yerler-en-eski-sehrin-sokaklarinda/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-48. Moda Meydanı, https://travelask.ru/italy/milano/ulitsy-milana Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-49. Greenwich Sokak Mobilyası, https://heritagecalling.com/2016/08/09/if-street-furniture-could-talk/ Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-50. Bitkilendirme Örnekleri, https://www.designscapesofnc.com/fragrant-plants/scents-of-spring/ Erişim Tarihi; 15.05.2024

URL-51. Milano Via Monte Napoleone, https://www.ytur.net/yurtdisi/italya/milano/via-monte-napoleone Erişim Tarihi; 05.05.2024

URL-52. Piotrkowska, https://www.inyourpocket.com/lodz/piotrkowska-street_19149v Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-53. Prague Street, https://stock.adobe.com/search?k=prague+street&asset_id=97963174 Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-54. Palermo, https://pavaedu.com/palermo-sehri/ Erişim Tarihi; 08.07.2024

URL-55. Bremer yer altı bağış kutusu, https://www.bremen.de/tourismus/bremer-loch Erişim Tarihi; 16.07.2024

URL-56. Bremer yer altı bağış kutusu örneği, https://www.butenunbinnen.de/nachrichten/neuer-rekord-bremer-loch-leerung-spenden-100.html Erişim Tarihi; 16.07.2024

URL-57. Winhester örneği https://www.winchesterva.gov/planning/historic-district-design-guidelines, Chapter 7: Streetscape Erişim Tarihi; 29.01.2022

URL-58. There has been a watering hole on the spot since at least the 13th century, https://memoirsofametrogirl.com/tag/street-furniture/ Erişim Tarihi; 18.01.2022

URL-59. Castello Sforzesco, https://www.milanocastello.it/it/storia-voci/10/140 Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-60. Castello Sforzesco Sokak Mobilyası Örnekleri, https://tr.foursquare.com/v/castello-sforzesco/4b05887cf964a520dcc822e3?openPhotoId=662ccb4d83c02d79f752a3e9 Erişim Tarihi; 06.05.2024

URL-61. Mount Sandel Kalesi bilgilendirme panosu örneği, https://www.alamy.com/historic-information-board-beside-mount-sandel-fort-a-state-care-monument-in-coleraine-northern-ireland-image255478336.html?imageid=99B175ED-851A-4BEC-B449-7AAB0638C416&p=58480&pn=1&searchId=5c11ca2cbbe125a9724b972e4ba67183&searchtype=0 Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-62. Historic Preservation Design Guidelines, https://sfplanning.org/historic-preservation-design-guidelines Erişim Tarihi; 18.01.2022

URL-63. Winhester örneği https://www.winchesterva.gov/planning/historic-district-design-guidelines, Chapter 7: Streetscape Erişim Tarihi; 29.01.2022

URL-64. T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Faaliyet Raporu, Chrome extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.kuzka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.kuzka.gov.tr_16_DY3Y51PJ_02-kastamonu.pdf Erişim Tarihi; 29.03.2024

URL-65. Kastamonu Sokak Bilgisi; https://www.tasarimkuram.com/index.php/dtj/article/view/193/183 Erişim Tarihi; 28.04.2024

URL-66. Kastamonu Kent Tarihi Bilgisi, https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63806/tarihce.html Erişim Tarihi; 02.04.2024

URL-67. Kastamonu Sokak Detayları; https://www.tasarimkuram.com/index.php/dtj/article/view/193/183 Erişim Tarihi; 28.04.2024

URL-68. Kastamonu, https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63806/tarihce.html Erişim Tarihi; 02.04.2024

URL-69. Kastamonu Sit Alanları, https://www.csb.gov.tr/sit-alanlari?page=15 Erişim Tarihi; 18.07.2024

URL-70. İbni Neccar Cami, https://www.kastamonu.bel.tr/v2/portfolio/eliguzel-ibni-neccar-camii/ Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-71. Münire Medresesi El Sanatları Çarşısı, https://kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/gezilecekyer/munre-medreses-el-sanatlari-carsisi Erişim Tarihi; 05.05.2024

URL-72. Nasrullah Cami, https://kastamonutravelguide.com/tr/kastamonu/mekanlar/nasrullah-kadi-kulliyesi Erişim Tarihi; 17.07.2024

URL-73. Penbe Han, https://kastamonuileilgilihersey.blogspot.com/2010/09/balkapani-hani-penbe-han.html Erişim Tarihi; 06.06.2024

URL-74. Kastamonu Karaçomak Deresi Görseli, https://www.aa.com.tr/tr/yasam/icinden-sonbaharin-gectigi-sehir-kastamonu/2413510 Erişim Tarihi; 05.05.2024

URL-75. Gotik mimari özellikleri, https://mimariterim.com/gotik-mimari/ Erişim Tarihi; 05.05.2024

URL-76. Saat Kulesi tarihçesi, https://tr.wikipedia.org/wiki/Kastamonu_Saat_Kulesi Erişim Tarihi; 05.05.2024

Uçar, M. B. (2023). Kentsel Sürdürülebilirlik Bağlamında Kastamonu İli, Merkez İlçesi Mimari Mirasının Korunması ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.* İstanbul.

Uçkaç, L. (2006). Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Ankara.

Ulu, A., & Karakoç, İ. (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. *Planlama Dergisi*, TM- MOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 29(3), 59-66.

Uslu, E. (2017). Tarihi Çevrede Kent Mobilyalarının Tasarımına Bir Yaklaşım: Safranbolu. Yüksek Lisans Tezi, *Karabük Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Karabük.

Wirdelöv, J. (2020). The Trash Bin on Stage: On the Sociomaterial Roles of Street Furniture. *Swedish University of Agricultural Sciences*, 5(4), 121-131.

Xia, Y., Yang, C., & Wu, X. (2018). Design of Street Furniture for Famous Historical and Cultural Cities in the View of Cultural and Technological Integration - A

Case Study on the Design of Bus Shelter in Bozhou. *MATEC Web of Conference,* 1-8.

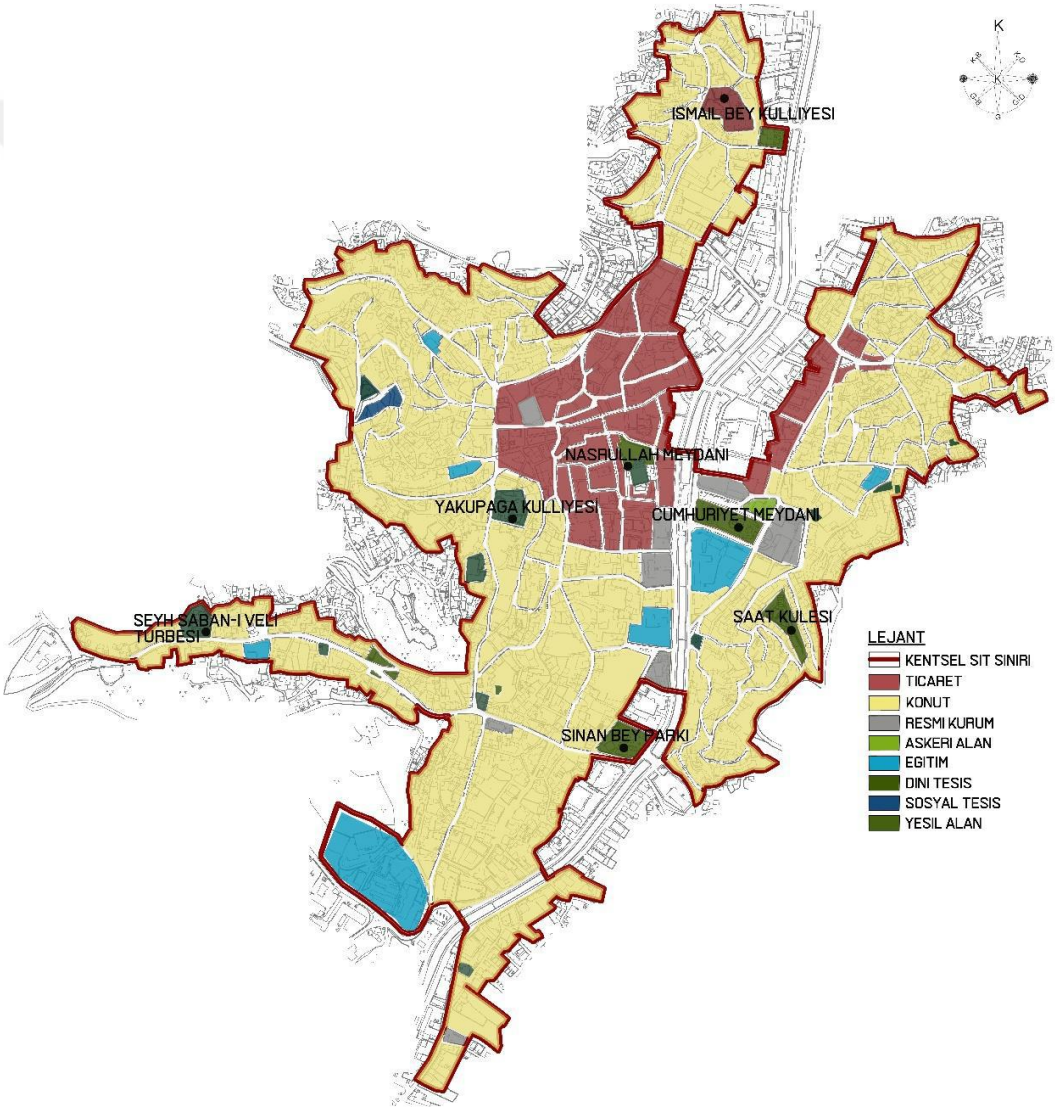
Yaman, K., & Akyıldız, M. H. (2008). Kastamonu'da Yetişen Bazı Odun Dışı Orman Ürünlerinin Toplama, İşleme ve Pazarlama Maliyetleri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* 8(1), 26-36.

Yücel, G. F. (2013). Street Furniture and Amenities: Designing the User-Oriented Urban Landscape. http://dx.doi.org/10.5772/55770, (Erişim Tarihi; 18.01.2022).

EKLER

EK 1. Kastamonu Kentsel Sit Alanı Kullanıcılarının Anketi

Bu anket Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda çalışılan ' Kastamonu Kentsel Sit Alanı Sokak Mobilyaları İçin Bir Tasarım Rehberi Önerisi' konulu yüksek lisans tezinde veri toplama ve analiz yapma amacıyla yapılmaktadır. **Çalışma konusu olan sokak mobilyaları; banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, anıt ve heykel gibi sanatsal elemanlar, çeşmeler, tabelalar, bordürler, bariyerler ve sınırlayıcılar, bankamatikler, büfe ve satış birimleri, kiosklar, duraklar, bilgilendirme panoları, zeminler, posta kutuları, çeşmeler gibi elemanları çevrelemektedir.** Anket içeriğinde kişisel bilgilere yer verilmemektedir. Anket verileri amacı dışında kullanılmayacaktır. Katkı sağladığınız için teşekkürler.

Kastamonu kentsel sit alanı arazi kullanımının haritası (Ayan Çeven,2020)

Ek 1'in devamı

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	
Soru 1.Cinsiyet	☐ **Erkek** ☐ **Kadın** ☐ **Belirtmek İstemiyorum**
Soru 2.Yaş	☐ **18-24** ☐ **25-34** ☐ **35-49** ☐ **50-64** ☐ **65 ve üzeri**
Soru 3. Eğitim Durumu	☐ **İlkokul** ☐ **Ortaokul** ☐ **Lise** ☐ **Üniversite**
Soru 4. Kentsel sit alanında hangi gerekçeyle bulunuyorsunuz?	☐ **Burada ikamet ediyorum** ☐ **İşyerim burada** ☐ **Turistik faaliyetler** ☐ **Okul gerekçesi ile** ☐ **Ulaşım gerekçesi ile** ☐ **Diğer (Belirtiniz) ……..**
Soru 5. Kentsel sit alanı sınırları yukarıdaki haritada belirtilmiştir. Bu alanları kullanma süreniz nedir?	☐ **Her gün** ☐ **Hafta da bir** ☐ **Ayda bir** ☐ **Yılda bir** ☐ **Sadece 1 kere** ☐ **Diğer (Belirtiniz) ……..**
KATILIMCININ KENTSEL SİT ALANLARINDA BULUNAN SOKAK MOBİLYALARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ **Sokak mobilyaları; banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, anıt ve heykel gibi sanatsal elemanlar, çeşmeler, tabelalar, bordürler, bariyerler ve sınırlayıcılar, bankamatikler, büfe ve satış birimleri, kiosklar, duraklar, bilgilendirme panoları, zeminler, posta kutuları, çeşmeler gibi elemanları kapsamaktadır.**	
Soru 6.Kentsel sit alanı içerisinde bulunan <u>hangi sokak/sokakları</u> daha sık kullanıyorsunuz? Belirtiniz.	
Soru 7.Bu sokakları tercih etme nedeniniz nedir?	☐ **Evim var** ☐ **Çalışma alanım var** ☐ **Okulum var** ☐ **Gezmek için** ☐ **Başka bir yere gitmek için geçiyorum** ☐ **Diğer (Belirtiniz) ……..**
Soru 8. Bu sokaklarda bulunan sokak mobilyalarını kullanma süreniz nedir?	☐ **10 dakikadan az** ☐ **10 dakika-1 saat arası** ☐ **1-2 saat arası** ☐ **2 saatten fazla**

Ek 1'in devamı

Soru 9. Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde yetersiz olan sokak mobilyası/mobilyaları var mı? Varsa neler olduğunu belirtiniz. (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)	☐ **Bank** ☐ **Çöp kutusu** ☐ **Aydınlatma elemanı** ☐ **Anıt ve heykel** ☐ **Çeşmeler** ☐ **Tabela** ☐ **Bordür** ☐ **Bariyer ve sınırlayıcı**	☐ **Bankamatik** ☐ **Büfe ve satış birimi** ☐ **Kiosk** ☐ **Durak** ☐ **Bilgilendirme panosu** ☐ **Zemin** ☐ **Posta kutusu** ☐ **Çeşme**			
SOKAK MOBİLYALARININ MEVCUT DURUMUYLA İLGİLİ SORULAR					
Soru 10. Aşağıdaki sorular için en uygun seçeneği işaretleyiniz.					
	Kesinlikle katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**
Sokak mobilyalarından memnunum.					
Sokak mobilyaları kentlerin görünüşünü etkiliyor.					
Sokak mobilyaları günümüz teknolojik gelişmelerine adapte olabiliyor.					
Sokak mobilyalarının bakım ve onarımı düzenli yapılıyor.					
Farklı alanlarda farklı kalitede veya tasarımda sokak mobilyaları kullanılıyor.					
Sokak mobilyaları yaşlılar, engelliler ve çocuklar için kullanışlıdır.					
Sokak mobilyaları sosyal aktiviteye katkı sağlıyor.					
SOKAK MOBİLYALARI VE KENT KİMLİĞİ İLİŞKİSİNE YÖNELİK SORULAR					
Soru 11.Kastamonu kentsel sit alanının belirgin bir kimliği var mı?	☐ **Evet** ☐ **Hayır**				

Ek 1'in devamı

Soru 12.Varsa kentin kimliğini hangi kelime/kelimeler ile açıklarsınız?					
Soru 13. Aşağıdaki sorular için en uygun seçeneği işaretleyiniz.					
	Kesinlikle katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum.**
Sokak mobilyalarını kent kimliği ile uyumlu					
Sokak mobilyalarının bulunduğu alanla ortak özellikleri var					
Kastamonu'da bulunan sokak mobilyaları kent tarihi ile ilişkili tasarlanmış					
Sokak mobilyaları Kastamonu kentinin tarihi ve kültürel özelliklerinin sürekliliğini sağlayabiliyor					
Kastamonu kentsel sit alanlarında bütüncül sokak manzarası var					
TASARIM KRİTERLERİNE YÖNELİK SORULAR					
Soru 14.Sokak mobilyalarını verilen kriterler yönünden değerlendiriniz.					
	Çok Kötü	**Kötü**	**Orta**	**İyi**	**Çok İyi**
Bulunduğu Yer					
Yeterli Sayı					
Rahatlık					
Sağlam Malzeme					
Devamlılık					
İnsan ölçülerine uygunluk					
Çevre ile İlişki					
Ekonomiklik					
Yeni tasarım					
Uyumlu					
Dayanıklılık					

Ek 1'in devamı

Yerleşim					
Erişilebilirlik					
Güvenli					
Soru 15. Sokak mobilyalarını estetik açıdan nasıl buluyorsunuz?					
	Kesinlikle katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum.**
Sıradan Değil					
Güzel					
Orijinal Tasarlanmış					
Çekici					
Bakımlı					
Konforlu					
Gösterişli					
Kaliteli					
Modern					
Düzenli					
Yeni					
Huzurlu					
Eğlenceli					
Güvenli					
KASTAMONU'YA YÖNELİK SORULAR					
Soru 16.Kastamonu sizce hangi özelliği/özellikleri ile ön plana çıkmaktadır?					
Konum		**Ekonomi**		**Kent Tasarımı**	
Eğitim		**Nüfus**		**Yönetim**	
Hava Kalitesi		**Tarihsel Çeşitlilik**		**Güvenlik**	
Tarım		**Yöresel Yemekler**		**Kültürel Çeşitlilik**	
İklim		**Bitki Örtüsü**		**Tabiat Turizmi**	
Doğal Güzellikler		**İnanç Turizmi**		**Yaşam Kalitesi**	
Ulaşım		**Aktivite**		**Ticaret**	
Deniz Turizmi		**Sanayi**		**Kent Dokusu**	
Kültür		**Sağlık**		**Refah Düzeyi**	
Soru 17.Kastamonu kentini düşündüğünüzde size ilk çağrıştırdığı 5 kelimeyi yazınız?					
Soru 18.Sizce Kastamonu kentsel sit alanında bulunan ortak buluşma alanı/alanları neresidir?					

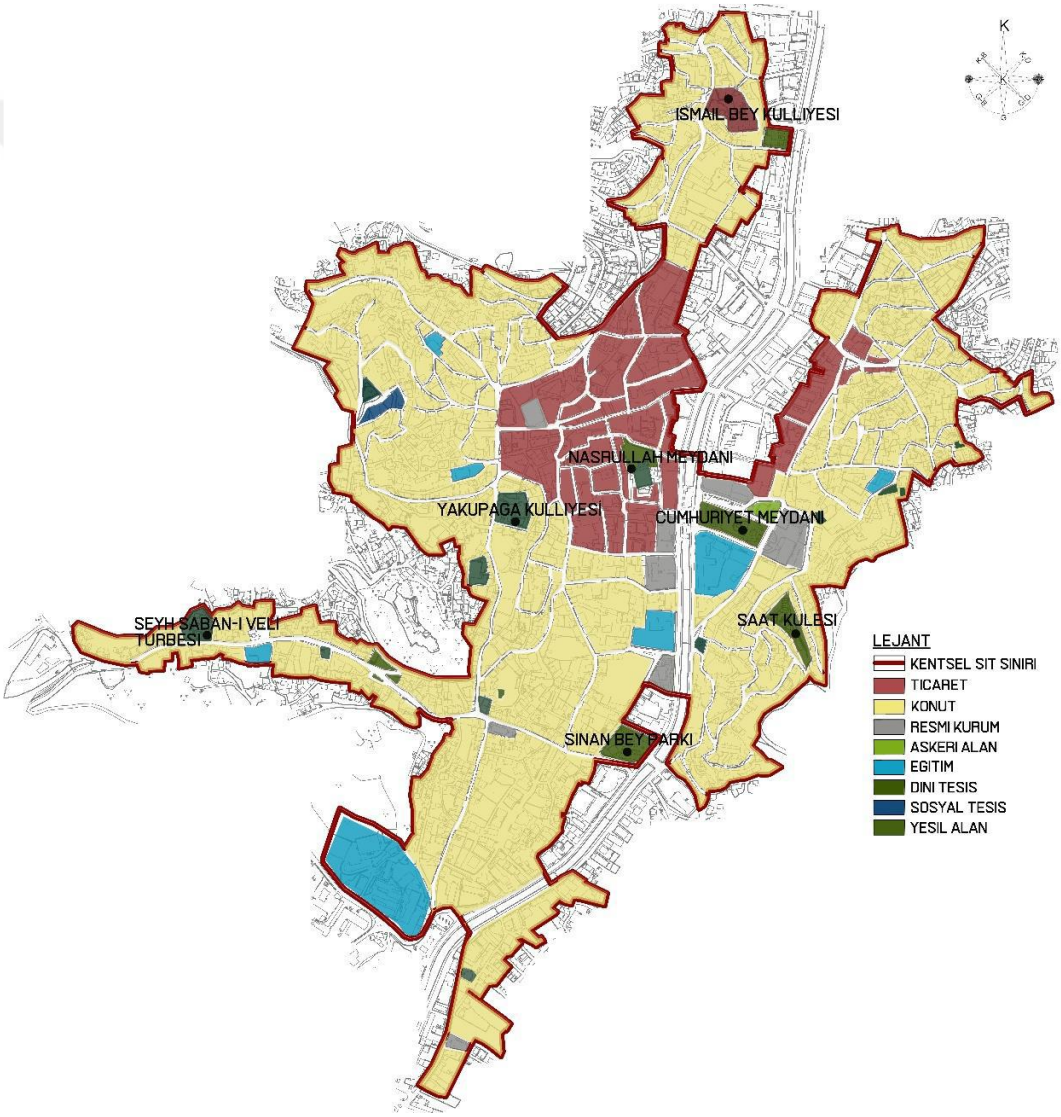
Ek 1'in devamı

Soru 19. Kastamonu'da yaşamanın olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?	
Soru 20. Kastamonu kentsel sit alanı sınırlarında bulunan 5 mimari yapıya örnek veriniz.	
Soru 21. Kastamonu kentsel sit alanı içerisinde bulunan en çarpıcı sokak mobilyası nedir?	

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER.

EK 2. Uzman Katılımcı Anketi

Bu anket. Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda çalışılan ' Kastamonu Kentsel Sit Alanı Sokak Mobilyaları İçin Bir Tasarım Rehberi Önerisi' konulu yüksek lisans tezinde veri toplama ve analiz yapma amacıyla yapılmaktadır. **Çalışma konusu olan sokak mobilyaları; banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, anıt ve heykel gibi sanatsal elemanlar, çeşmeler, tabelalar, bordürler, bariyerler ve sınırlayıcılar, bankamatikler, büfe ve satış birimleri, kiosklar, duraklar, bilgilendirme panoları, zeminler, posta kutuları, çeşmeler gibi elemanları çevrelemektedir.** Anket içeriğinde kişisel bilgilere yer verilmemektedir. Anket verileri amacı dışında kullanılmayacaktır. Katkı sağladığınız için teşekkürler.

Kastamonu kentsel sit alanı arazi kullanımının haritası (Ayan Çeven,2020)

Ek 2'nin devamı

UZMAN KATILIMCILARCA CEVAPLANACAK SORULAR	
Soru 1.Sokak mobilyalarının nasıl olması gerektiğine yönelik önerileriniz var mı?	
Soru 2.Mevcut sokak mobilyalarında ortak tasarımlar görüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
Soru 3.Görüyorsanız bu tasarımlar nelerdir?	
Soru 4.Sokak mobilyaları konumlandırıldığı tarihi alanlara etki ediyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
Soru 5.Ediyorsa nasıl ediyor?	
Soru 6.Sokak mobilyalarının çevresindeki canlılara faydası var mı? Ekolojik açıdan değerlendiriniz.	☐ Evet ☐ Hayır
Soru 7.Katkısı varsa katkılarını yazınız. Katkısı yoksa nasıl katkı sağlayacağına yönelik önerilerinizi yazınız.	
Soru 8.Mevcut sokak mobilyası tasarımlarının devamlılık sağlayacağını düşünüyor musunuz?	☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle katılıyorum.

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER.

EK 3. Mekan Kimlik Kartları

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Yakupoğa Külliyesi
	Yapım Yılı/Dönemi	1547
	Kullanım Şekli	Külliye
	Kullanım Sıklığı	Yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1547 1764-5 1966 1691-92 1963 1977 1792-03 1954-57 1976-80
	Yapı Kalitesi	İyi
	Konum	Kefeli Sokak
	Malzeme Bilgisi	Kesme taş
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Sınırlı
	Otobüs	Sınırlı
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Sınırlı
	Engelli	Sınırlı
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Yetersiz
	Oturma Elemanları	Yetersiz
	Bilgi Panoları	Yetersiz
	Korkuluk ve Korumalıklar	Yetersiz
	Bitki Tasarımı	Yetersiz
	Çöp Kutuları	Yetersiz
	Diğer	

15

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Münire Sultan Medresesi
	Yapım Yılı/Dönemi	1746
	Kullanım Şekli	El sanatları sergisi Restorant
	Kullanım Sıklığı	Yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1810 1843 1884 1814 1862-63 2001
	Yapı Kalitesi	İyi
	Konum	Nasrullah Meydanı
	Malzeme Bilgisi	Tuğla Kesme Taş Taş
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Ulaşım var
	Otobüs	Ulaşım var
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım var
	Engelli	Ulaşım var
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Yeterli
	Oturma Elemanları	Sınırlı
	Bilgi Panoları	Yeterli
	Korkuluk ve Korumalıklar	Yeterli
	Bitki Tasarımı	Sınırlı
	Çöp Kutuları	Sınırlı
	Diğer	

15

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi
	Yapım Yılı/Dönemi	1611-1612
	Kullanım Şekli	Cami ve Türbe
	Kullanım Sıklığı	Yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1865
	Yapı Kalitesi	iyi
	Konum	Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi üzeri
	Malzeme Bilgisi	Kaba yon taş tuğla Kesme taş dikili mal = kurşun
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Sınırlı
	Otobüs	Ulaşım var
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım var (zor)
	Engelli	Ulaşım var
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Yetersiz
	Oturma Elemanları	Yetersiz
	Bilgi Panoları	Yetersiz
	Korkuluk ve Korumalıklar	Yetersiz
	Bitki Tasarımı	Yetersiz
	Çöp Kutuları	Yetersiz
	Diğer	

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Nasrullah Köprüsü
	Yapım Yılı/Dönemi	1501
	Kullanım Şekli	Köprü
	Kullanım Sıklığı	Yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1706 1979-1981 1966
	Yapı Kalitesi	İyi
	Konum	Cumhuriyet Caddesi
	Malzeme Bilgisi	Kesme taş
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Ulaşım var
	Otobüs	Ulaşım var
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım var
	Engelli	Sınırlı
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	yeterli
	Oturma Elemanları	sınırlı
	Bilgi Panoları	sınırlı
	Korkuluk ve Korumalıklar	yeterli
	Bitki Tasarımı	Sınırlı
	Çöp Kutuları	yeterli
	Diğer	

15

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Saat Kulesi
	Yapım Yılı/Dönemi	1885
	Kullanım Şekli	Turistik
	Kullanım Sıklığı	orta
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	2002
	Yapı Kalitesi	iyi
	Konum	Kuleli Sokak
	Malzeme Bilgisi	Kesme Taş
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Yok
	Otobüs	otobüs turları bulunmakta
	Taksi	ulaşım var
	Özel Araç	ulaşım var
	Bisiklet	ulaşım zor
	Yaya	ulaşım zor
	Engelli	ulaşım zor
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	yeterli
	Oturma Elemanları	Yetersiz
	Bilgi Panoları	yeterli
	Korkuluk ve Korumalıklar	yeterli
	Bitki Tasarımı	yeterli
	Çöp Kutuları	yetersiz
	Diğer	

15

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Nasrullah Cami
	Yapım Yılı/Dönemi	1506 - Osmanlı İmparatorluğu
	Kullanım Şekli	Cami
	Kullanım Sıklığı	Yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1746 1960 1875 1970-1972
	Yapı Kalitesi	İyi
	Konum	Nasrullah Meydanı
	Malzeme Bilgisi	Tuğla + Taş + Kurşun
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Ulaşım var
	Otobüs	Ulaşım var
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım var
	Engelli	Ulaşım var
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Sınırlı
	Oturma Elemanları	yeterli
	Bilgi Panoları	sınırlı
	Korkuluk ve Korumalıklar	yeterli
	Bitki Tasarımı	sınırlı
	Çöp Kutuları	sınırlı
	Diğer	Kiosk yeterli

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Hükümet Konağı
	Yapım Yılı/Dönemi	1854
	Kullanım Şekli	idari
	Kullanım Sıklığı	orta sıklık
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1853 1900
	Yapı Kalitesi	~~kaşir~~ iyi
	Konum	Cumhuriyet Meydanı
	Malzeme Bilgisi	Kagir
ULAŞIM	Toplu Taşıma	ulaşım var
	Otobüs	ulaşım var
	Taksi	ulaşım var
	Özel Araç	ulaşım var
	Bisiklet	ulaşım var
	Yaya	ulaşım var
	Engelli	ulaşım var
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Sınırlı
	Oturma Elemanları	Sınırlı
	Bilgi Panoları	Sınırlı
	Korkuluk ve Korumalıklar	yeterli
	Bitki Tasarımı	yeterli
	Çöp Kutuları	sınırlı
	Diğer	—

15

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Yılanlı Cami
	Yapım Yılı/Dönemi	1272-73
	Kullanım Şekli	Cami
	Kullanım Sıklığı	O ta yoğunluk
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	1837-38 1891
	Yapı Kalitesi	iyi
	Konum	Yılanlı sokak
	Malzeme Bilgisi	Düzgün kesme taş Tuğla
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Ulaşım Sınırlı
	Otobüs	Ulaşım Sınırlı
	Taksi	Ulaşım Var
	Özel Araç	Ulaşım Var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım Var
	Engelli	Ulaşım var
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	yetersiz
	Oturma Elemanları	yetersiz
	Bilgi Panoları	yetersiz
	Korkuluk ve Korumalıklar	yeterli
	Bitki Tasarımı	yetersiz
	Çöp Kutuları	yetersiz
	Diğer	

Ek 3'ün devamı

ÖZELLİKLER	Bina Adı	Penbe Han
	Yapım Yılı/Dönemi	1481 - 1512
	Kullanım Şekli	Ticari
	Kullanım Sıklığı	yoğun
	Geçirdiği Yenilenme Tarihleri	2006
	Yapı Kalitesi	iyi
	Konum	İplikçiler Çarşısı Sokak
	Malzeme Bilgisi	Kesme Taş Tuğla Moloz Taş
ULAŞIM	Toplu Taşıma	Ulaşım sınırlı
	Otobüs	Ulaşım sınırlı
	Taksi	Ulaşım var
	Özel Araç	Ulaşım var
	Bisiklet	Ulaşım var
	Yaya	Ulaşım var
	Engelli	Ulaşım sınırlı
KENT MOBİLYALARI	Aydınlatmalar	Yetersiz
	Oturma Elemanları	Yetersiz
	Bilgi Panoları	Yetersiz
	Korkuluk ve Korumalıklar	Yetersiz
	Bitki Tasarımı	Yetersiz
	Çöp Kutuları	Yetersiz
	Diğer	

15

EK 4. Anket Uygulaması Onayı

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	TOPLANTI TARİHİ
4	1	18.04.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Doç. Dr. Nur BELKAYALI'nın yardımcı araştırmacı, Havvanur AYAL'ın sorumlu araştırmacı olarak yapmayı planladıkları **"Kastamonu Kentsel Sit Alanı Sokak Mobilyaları için Bir Tasarım Rehberi Önerisi"** isimli çalışmada kullanılacak olan likert tipi sorularla likert tipi olmayan soruların birbiriyle ilişkilendirilmesinin yapılması, hedef kitle olarak belirtilen 'Kastamonu kent kimliği hakkında uzman olmak' tanımının detaylandırılarak etik kurula gönderilmesi, veri toplamaya etik kurul kararından sonra başlanması ve etik davranış ilkelerine uyulması şartıyla söz konusu araştırmanın yapılması Etik Kurulumuzca uygun görülmüş ve onaylanmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

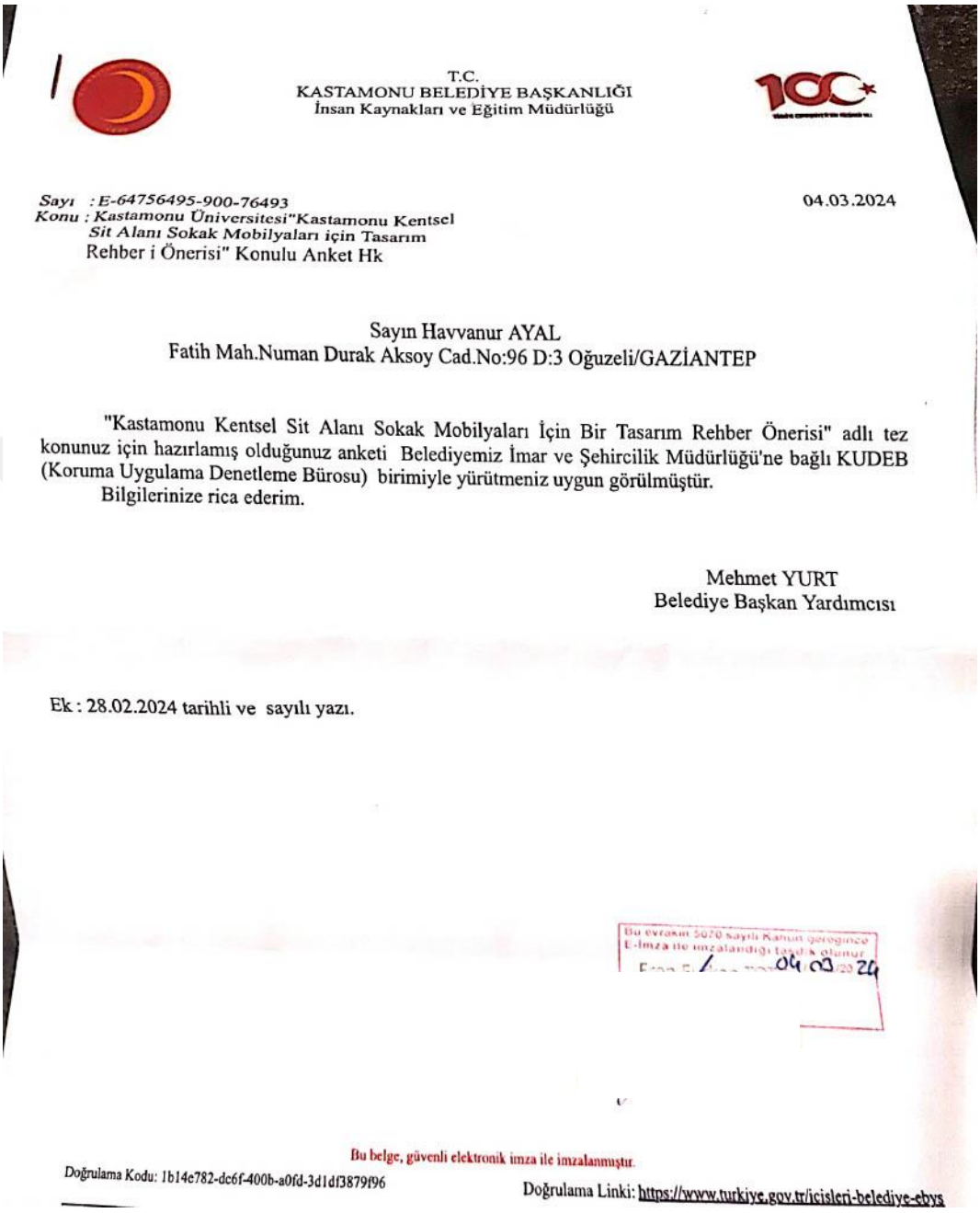
Prof. Dr. Fatma KANDEMİRLİ Kurul Başkanı	Prof. Dr. Gözde GÜRELLİ Kurul Üyesi	Prof. Dr. Murat PEKTAŞ Kurul Üyesi
Prof. Dr. Aybaba HANÇERLİOĞULLARI Kurul Üyesi	Prof. Dr. Mahmut BİLGEHAN Kurul Üyesi	Prof. Dr. Yasemin ÇELİK ALTUNOĞLU Kurul Üyesi
Prof. Dr. Korhan ENEZ Kurul Üyesi		

DAĞITIM LİSTESİ
Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna
Sayın Doç. Dr. Nur BELKAYALI

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: FF3PHHC
Belge Takip Adresi: www.kastamonu.edu.tr/belgedogrulama

Adres: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Kuzeykent Kampüsü, Merkez/Kastamonu
Bilgi için : Serdar Durur
Raportör
Telefon No: (0 366) 2801012
Faks No: (0 366) 2801139
e-Posta:
İnternet Adresi: www.kastamonu.edu.tr
Telefon No: (0 366) 2801000 - 1144
Kep Adresi: kastamonuuniversitesi@hs01.kep.tr

EK 5. Kastamonu Belediyesi Uzman Anket Onayı

T.C.
KASTAMONU BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-64756495-900-76493
Konu : Kastamonu Üniversitesi"Kastamonu Kentsel Sit Alanı Sokak Mobilyaları için Tasarım Rehber i Önerisi" Konulu Anket Hk

04.03.2024

Sayın Havvanur AYAL
Fatih Mah.Numan Durak Aksoy Cad.No:96 D:3 Oğuzeli/GAZİANTEP

"Kastamonu Kentsel Sit Alanı Sokak Mobilyaları İçin Bir Tasarım Rehber Önerisi" adlı tez konunuz için hazırlamış olduğunuz anketi Belediyemiz İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'ne bağlı KUDEB (Koruma Uygulama Denetleme Bürosu) birimiyle yürütmeniz uygun görülmüştür.
Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet YURT
Belediye Başkan Yardımcısı

Ek : 28.02.2024 tarihli ve sayılı yazı.

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun gereğince E-İmza ile imzalandığı tasdik olunur 04/03/2024

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 1b14e782-dc6f-400b-a0fd-3d1df3879f96
Doğrulama Linki: https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-belediye-ebys